

AGLOMERACJA DZIERŻONIOWSKA

2030

ENERGIA MIEJSCA

**PONADLOKALNA STRATEGIA ROZWOJU
AGLOMERACJI DZIERŻONIOWSKIEJ 2030**

Dzierżonów, listopad 2021

Starostwo Powiatowe w Dzierżoniowie

Rynek 27, 58 - 200 Dzierżoniów
e-mail: powiat@pow.dzierzoniow.pl
www.pow.dzierzoniow.pl

Urząd Miasta Dzierżoniów

ul. Rynek 1, 58-200 Dzierżoniów
e-mail: um@um.dzierzoniow.pl
www.dzierzoniow.pl

Urząd Miejski w Bielawie

pl. Wolności 1, ul. Piastowska 1, 58-260 Bielawa
e-mail: um@um.bielawa.pl
www.um.bielawa.pl

Urząd Miasta i Gminy w Pieszycach

ul. Kościuszki 2, 58 - 250 Pieszycy
e-mail: um@pieszyce.pl
www.pieszycy.pl

Urząd Miasta w Piławie Górnej

ul. Piastowska 69, 58-240 Piława Górna
e-mail: um@pilawagorna.pl
www.pilawagorna.pl

Urząd Miasta i Gminy Niemcza

ul. Rynek 10, 58-230 Niemcza
e-mail: sekretariat@um.niemcza.pl
www.um.niemcza.pl

Urząd Gminy Dzierżoniów

ul. Piastowska 1, 58-200 Dzierżoniów
sekretariat@ug.dzierzoniow.pl
www.ug.dzierzoniow.pl

Urząd Gminy Łagiewniki

ul. Jedności Narodowej 21, 58-210 Łagiewniki
e-mail: gmina@lagiewniki.pl
www.lagiewniki.pl

Spis treści

Wprowadzenie	4
1. AGLOMERACJA DZIERŻONIOWSKA	13
1.1. Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej.....	13
1.2. Analiza SWOT	17
1.3. Potencjały i wyzwania rozwojowe	19
2. PLAN STRATEGICZNY	21
Wizja.....	23
Misja	24
Plan strategiczny	25
OSI 1. TURYSTYKA, SPORT, REKREACJA I KULTURA.....	27
OSI 2. KAPITAŁ LUDZKI, USŁUGI SPOŁECZNE I PRZESTRZEŃ.....	29
OSI 3. GOSPODARKA I CYFRYZACJA	31
OSI 4. KOMUNIKACJA I TRANSPORT.....	33
OSI 5. OCHRONA ŚRODOWISKA I BEZPIECZEŃSTWO	34
OSI 6. WSPÓŁPRACA I ZARZĄDZANIE.....	36
3. PRZESTRZENNY WYMIAR POLITYKI ROZWOJU	41
4. SYSTEM REALIZACJI	48
4.1. System wdrażania.....	48
4.2. System monitorowania i ewaluacji.....	62
4.3. System zarządzania ryzykiem.....	64
5. PLAN OPERACYJNY	72
5.1. Zintegrowane projekty flagowe	73
OSI 1. TURYSTYKA, SPORT, REKREACJA I KULTURA.....	73
OSI 2. KAPITAŁ LUDZKI, USŁUGI SPOŁECZNE I PRZESTRZEŃ.....	73
OSI 3. GOSPODARKA I CYFRYZACJA	73
OSI 4. KOMUNIKACJA I TRANSPORT.....	74
OSI 5. OCHRONA ŚRODOWISKA I BEZPIECZEŃSTWO	74
OSI 6. WSPÓŁPRACA I ZARZĄDZANIE.....	75
5.2. Lista przykładowych projektów	76
5.3. Wykaz potrzeb remontowych i inwestycyjnych w zakresie infrastruktury komunikacyjnej	95

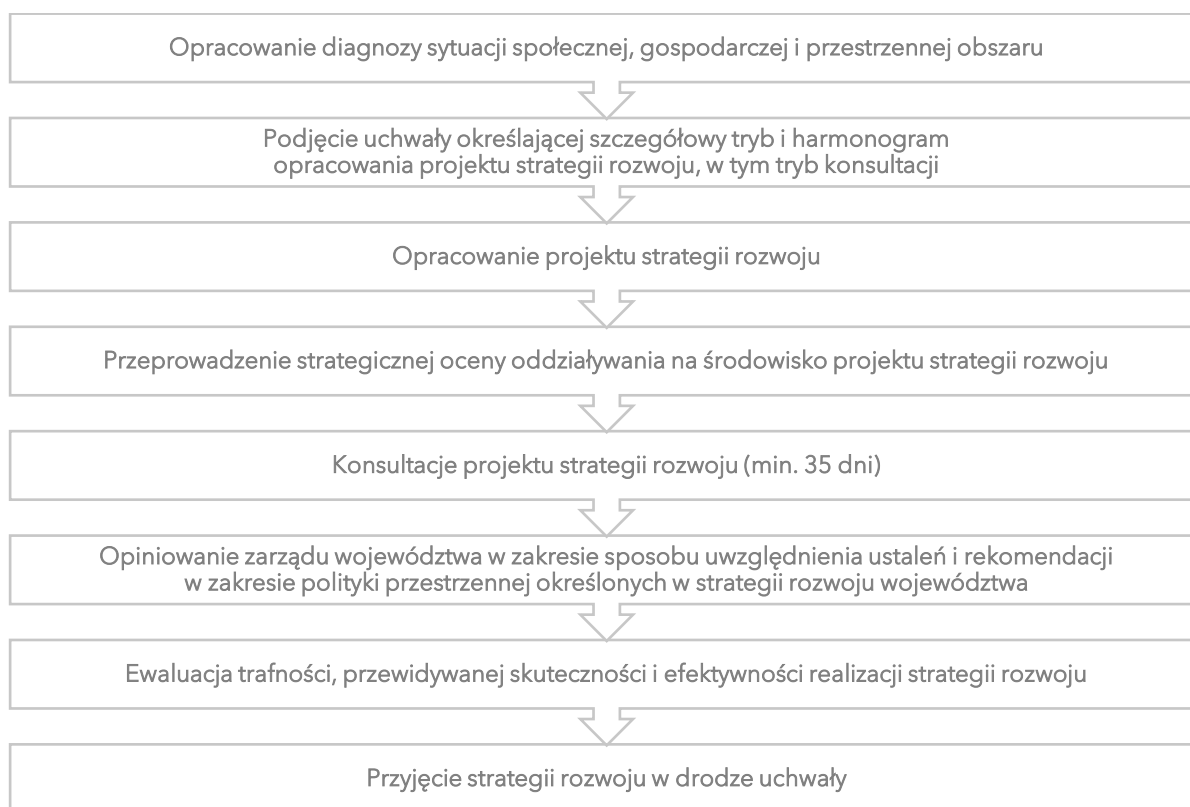
Wprowadzenie

Zarządzanie strategiczne, monitoring efektów i nakładów oraz zaawansowane planowanie o charakterze partycypacyjnym są niezbędnym elementem skutecznego zarządzania jednostkami samorządu terytorialnego. Zmieniające się nowe uwarunkowania zewnętrzne, wynikające z celów i kierunków wsparcia jakie proponuje Komisja Europejska w ramach kolejnej perspektywy finansowej 2021-2027 oraz zmieniające się podejście do finansowania i współpracy z samorządami wynikające z polityk krajowych wpłynęły na zmiany dokumentów strategicznych na wszystkich szczeblach administracji publicznej w kraju.

Podstawę prawną opracowania dokumentu *Ponadlokalnej Strategii Rozwoju Aglomeracji Dzierżoniowskiej do 2030 roku* stanowi art. 10g. Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 713, 1378), zgodnie z którym sąsiadujące gminy, powiązane ze sobą funkcjonalnie, mogą opracować strategię rozwoju ponadlokalnego będącą wspólną strategią rozwoju tych gmin w zakresie ich terytorium. Strategia rozwoju ponadlokalnego jest opracowywana z udziałem powiatu, jeżeli w jej opracowywaniu uczestniczą wszystkie gminy z terytorium tego powiatu. Pomimo nieobligatoryjnego charakteru, dokument ten pozostaje zasadniczym narzędziem zarządzania strategicznego. Ustawa szczegółowo określa zarówno jego elementy, tryb procedowania oraz konsultowania i uzgadniania jego treści, a także sposób przyjmowania i zapewnienia zgodności z dokumentami strategicznymi jednostek samorządowych wyższego szczebla. Zgodnie z ustawą strategia powinna zawierać wnioski z przeprowadzonej diagnozy społecznej, gospodarczej i przestrzennej, strategiczne cele rozwoju oraz kierunki działań podejmowanych dla ich osiągnięcia, rezultaty planowanych działań w ujęciu wskaźnikowym, model struktury funkcjonalno-przestrzennej, ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej, obszary strategicznej interwencji kluczowe dla rozwoju, jeżeli takie zidentyfikowano, wraz z zakresem planowanych działań, system realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych oraz ramy i źródła finansowania. W celu przygotowania i realizacji strategii rozwoju ponadlokalnego gminy mogą tworzyć stowarzyszenie, o którym mowa w art. 84.

Cel opracowania. W trosce o zaspokojenie potrzeb mieszkańców, jak i rozwój infrastruktury technicznej, społecznej oraz wzrost gospodarczy jednostek samorządu terytorialnego, jak również konieczność dostosowania dokumentów do zmieniających się uwarunkowań prawnych, a także w obliczu kryzysu wywołanego epidemią Covid-19, wskazane jest posiadanie zintegrowanego dokumentu strategicznego sięgającego swoim horyzontem najbliższych 10 lat. Pragnąc aby przestrzeń Aglomeracji Dzierżoniowskiej była atrakcyjnym terenem do inwestowania i prowadzenia działalności gospodarczej oraz jednocześnie obszarem o wysokiej jakości życia, w którym mieszkańcy mogą zaspokajać różnorodne potrzeby społeczne i zawodowe, władze: Powiatu Dzierżoniowskiego, Gminy miejskiej Dzierżoniów, Gminy miejskiej Bielawa, Gminy miejskiej Piława Górna, Gminy miejsko-wiejskiej Pieszycy, Gminy miejsko-wiejskiej Niemcza, Gmina wiejskiej Dzierżoniów oraz Gminy wiejskiej Łagiewniki przystąpiły do opracowania *Ponadlokalnej Strategii Rozwoju Aglomeracji Dzierżoniowskiej 2030*. Dokument ten pozwoli zmierzyć się ze wspólnymi problemami i wyzwaniem oraz zdefiniować cele rozwoju wykorzystujące wspólne szanse i potencjały samorządów tworzących aglomerację.

Tryb opracowania. W dniu 20 listopada 2020 roku Zarząd „Stowarzyszenia Ziemia Dzierżoniowska” Uchwałą nr 06/2020 przystąpił do prac nad utworzeniem i opracowaniem *Ponadlokalnej Strategii Rozwoju Aglomeracji Dzierżoniowskiej 2030*, zwanej dalej *Strategią*, obejmującej jednostki samorządu terytorialnego zrzeszone w ramach Stowarzyszenia Ziemia Dzierżoniowska, których Rady podjęły uchwały o przystąpieniu do prac nad utworzeniem i opracowaniem Strategii. Następnie podpisana została umowa/porozumienie o współpracy pomiędzy Stowarzyszeniem a Gminami oraz Powiatem Dzierżoniowskim w zakresie przygotowania wspólnej Strategii. Etapy prac nad Strategią obejmowały:

Źródło: opracowanie własne

Harmonogram opracowania.

Lp.	Zadanie	rok	2021											
			2020	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11
		miesiąc	12											
1.	Zebranie materiałów i opracowanie diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej obszaru													
2.	Przeprowadzenie badania opinii wśród mieszkańców, przedsiębiorców i organizacji pozarządowych													
3.	Sesje warsztatowe z udziałem Zespołu ds. opracowania Strategii i Branżowych Grup Roboczych (opracowanie analizy SWOT, misji i wizji, celów strategicznych i operacyjnych, kierunków działania, obszarów strategicznej interwencji, ram finansowych i źródeł finansowania)													

Lp.	Zadanie	rok	2021											
		miesiąc	12	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11
4.	Projekt 0. Strategii													
5.	Konsultacja Projektu 0. z Urzędami Miast i Gmin, Starostwem Powiatowym i Radami Gmin													
6.	Opracowanie prognozy oddziaływania na środowisko													
7.	Projekt 1. Strategii													
8.	Uzgadnianie i opiniowanie Projektu 1 (RDOŚ, PWIS, Zarząd Województwa itd.)													
9.	Konsultacje Projektu 1. Strategii													
10.	Rozpatrzenie uwag po konsultacjach, opracowanie Sprawozdania z przebiegu i wyników konsultacji (etap I)													
11.	Projekt 2. Strategii													
12.	Uzgadnianie i opiniowanie Projektu 2 (RDOŚ, PWIS, Zarząd Województwa itd.)													
13.	Konsultacje Projektu 2. Strategii wraz z prognozą oddziaływania na środowisko													
14.	Opracowanie Oceny ex-ante													
15.	Rozpatrzenie uwag po konsultacjach, opracowanie Sprawozdania z przebiegu i wyników konsultacji (etap II)													
16.	Opracowanie finalnej wersji strategii													
17.	Podjęcie uchwał w sprawie przyjęcia Strategii													

Źródło: opracowanie własne

Zakres przestrzenny Strategii obejmuje następujące jednostki samorządu terytorialnego: Powiat dzierżoniowski, Gminę miejską Dzierżoniów, Gminę miejską Bielawa, Gminę miejską Piława Górna, Gminę miejsko-wiejską Pieszycę, Gminę miejsko-wiejską Niemcza, Gminę wiejską Dzierżoniów i Gminę wiejską Łagiewniki.

Metodyka opracowania. Prace nad strategią prowadzone były metodą ekspercko-partycypacyjną (uczestniczącą), obejmującą pracę specjalnie powołanego Zespołu ds. opracowania Strategii oraz Branżowych Grup Roboczych, opracowujących plan strategiczny i operacyjny w formie warsztatowej według procedury i pod kierunkiem zewnętrznego konsultanta (moderatora) oraz wkład koncepcyjny pracy ekspertów.

Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Aglomeracji Dzierżoniowskiej, opracowana dla potrzeb *Ponadlokalnej Strategii Rozwoju Aglomeracji Dzierżoniowskiej 2030*, wykonana została na podstawie art. 10a. Ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (*Dz. U. z 2021 r. poz. 1057*). Część diagnostyczna zawiera szczegółowe informacje o wielu dziedzinach ważnych dla funkcjonowania aglomeracji. W syntetycznym ujęciu wskazuje jej główne uwarunkowania rozwoju, a porównanie z latami poprzednimi daje możliwość analizy zmian zachodzących na jej obszarze. Prezentacja aktualnej wewnętrznej i zewnętrznej sytuacji jednostek samorządu terytorialnego, tworzących aglomerację w poszczególnych obszarach rozwoju, pozwoliła również wskazać wyzwania, jakie stoją przed nimi w kolejnych

latach, a opracowanie stanowiło podstawę do dalszych pogłębionych analiz na etapie formułowania projektu *Strategii*. Diagnoza opracowana została przy wykorzystaniu źródeł pierwotnych, pochodzących z publicznie dostępnych zasobów statystycznych (GUS, BDL), Ministerstwa Finansów i udostępnionych przez poszczególne Urzędy Miast i Gmin aglomeracji oraz Starostwo Powiatowe, informacji pozyskanych w toku badania opinii mieszkańców, przedsiębiorców i organizacji pozarządowych oraz warsztatów strategicznych prowadzonych dla potrzeb opracowania *Strategii*, a także źródeł wtórnych, obejmujących opracowania branżowe i informacje zawarte na stronach internetowych miast i gmin powiatu dzierzoniowskiego.

Diagnoza społeczna, gospodarcza i przestrzenna obszaru Aglomeracji Dzierżoniowskiej			
Analiza danych statystycznych i danych przekazanych przez Starostwo oraz Urzędy Miast i Gmin	Analiza wyników badania opinii mieszkańców, przedsiębiorców i organizacji pozarządowych itd.	Przegląd strategii, programów i planów rozwoju jst Aglomeracji Dzierżoniowskiej	Przegląd strategii i programów rozwoju jednostek terytorialnych wyższego rzędu (województwo, kraj, UE)
Opracowanie wstępnych wniosków z diagnozy			
Pogłębione analizy w obszarach strategicznych			
Warsztaty strategiczne z udziałem Zespołu ds. opracowania <i>Strategii</i> i Branżowych Grup Roboczych			
Diagnoza uwarunkowań rozwojowych obszaru Aglomeracji Dzierżoniowskiej	Znajomość oczekiwań interesariuszy Aglomeracji Dzierżoniowskiej	Znajomość planów inwestycyjnych jst Aglomeracji Dzierżoniowskiej	
Opracowanie końcowych wniosków z diagnozy			

Źródło: opracowanie własne

Jednym z głównych celów Ponadlokalnej *Strategii Rozwoju Aglomeracji Dzierżoniowskiej 2030*, jest realizacja zintegrowanych projektów, w tym inwestycyjnych stanowiących odpowiedź na zdiagnozowane na obszarze aglomeracji potencjały i wyzwania. Dlatego w proces przygotowania i realizacji *Strategii* zostali zaangażowani lokalni liderzy: instytucje pozarządowe zajmujące się zagadnieniami realizowanymi przez *Strategię*, partnerzy społeczno-gospodarczy i inni. Włączenie w proces opracowania strategii mieszkańców, przedsiębiorców organizacji pozarządowych i innych ma również istotne znaczenie mające na celu dostosowanie dokumentu *Strategii* do ich potrzeb oraz lokalnych realiów. Zastosowane formy włączania interesariuszy do prac nad strategią obejmowały: informowanie interesariuszy o powstającej strategii (strony www, portale społecznościowe), uzyskanie opinii i postulatów od interesariuszy (badanie opinii, konsultacje społeczne), współdecydowanie o konkretnych zapisach (konsultacje społeczne). Przy planowaniu działań na rzecz konkretnych grup społecznych uwzględniono głos przedstawicieli tych grup i uznając, że mają oni najlepszą wiedzę o swoich potrzebach. Takie podejście pozwoli również na wprowadzenie w życie zasady empowerment i będzie wpływać na efektywność wdrażania dokumentu *Strategii*. Dla potrzeb tworzonej *Ponadlokalnej Strategii Rozwoju Aglomeracji Dzierżoniowskiej 2030*, w terminie od 12 grudnia 2020 roku do 21 stycznia 2021 roku w gminach powiatu dzierzoniowskiego, przeprowadzone zostało **badanie opinii mieszkańców, przedsiębiorców i organizacji pozarządowych**. Ze względu na panujące warunki epidemiczne, techniki wykorzystane podczas przeprowadzonych badań opinii mieszkańców, przedsiębiorców i organizacji pozarządowych objęły ankietę elektroniczną CAWI (*Computer Assisted Web Interview*) oraz zogniskowane wywiady grupowe. W badaniach ilościowych zostało użyte wystandaryzowane narzędzie badawcze – kwestionariusz internetowy, zawierający pytania dotyczące wybranych obszarów badawczych – obejmujący zarówno pytania zamknięte (z gotową listą odpowiedzi do wyboru przez respondenta), jak otwarte (pozwalające na swobodną wypowiedź respondenta). W badaniu ogółem wzięło udział 965 respondentów, w tym 871

mieszkańców, 59 przedsiębiorców i 35 przedstawicieli organizacji pozarządowych z obszaru Aglomeracji Dzierżoniowskiej. **Warsztaty strategiczne** prowadzone były z udziałem Zespołu ds. opracowania Strategii, w skład którego wchodził: Starosta, Burmistrzowie, Wójtowie jednostek samorządu tworzących aglomerację oraz 5 Branżowych Grup Roboczych (ds.: społecznych, edukacji, kultury, sportu i rekreacji, przedsiębiorczości i cyfryzacji, bezpieczeństwa i ochrony środowiska oraz infrastruktury i transportu, które tworzyli naczelnicy i kierownicy Urzędów Gmin i Miast oraz Starostwa Powiatowego, prezesi spółek samorządowych oraz liderzy jst aglomeracji. W terminie od 2 sierpnia do 15 września 2021 roku przeprowadzony został **I. etap konsultacji** Projektu 1 Strategii, obejmujących 12 spotkań konsultacyjnych, 7 dyżurów telefonicznych oraz możliwość pisemnego zgłoszenia uwag poprzez formularz zgłaszania opinii. Otrzymane postulaty uzasadnione merytorycznie zostały uwzględnione w projekcie dokumentu Ponadlokalnej Strategii Rozwoju Aglomeracji Dzierżoniowskiej 2030, który następnie podlegał **II. etapowi konsultacji** w dniach 24 września do 8 października 2021 r.

Koncepcja formułowania planu strategicznego oparta została o następujące zasady:

- strategicznego dopasowania poprzez identyfikację silnych stron aglomeracji wyróżniających ją na tle konkurencji i mających najlepsze dopasowanie jej otoczenia,
- zorientowania na zasoby, przyjmującą za podstawę strategii aglomeracji jej zasoby, wyróżniające ją wśród konkurencji, oraz możliwości w jej otoczeniu zapewniające maksymalne wykorzystanie istniejącej przewagi w postaci tych zidentyfikowanych zasobów,
- zorientowania na otoczenie wskazującą na analizę otoczenia i zakładającą, że zasoby aglomeracji muszą się dopasować do jego zmian.

Efektom pozytywnej współpracy podmiotów zaangażowanych w opracowanie *Strategii* i wspólnego podejścia do zdiagnozowanych problemów i wyzwań rozwoju jest wypracowanie strategicznych obszarów rozwoju Aglomeracji Dzierżoniowskiej do 2030 roku, w których współdziałać będą ze sobą jednostki samorządu terytorialnego oraz podmioty z nimi powiązane.

Plan strategiczny, obejmujący cele, priorytety (kierunki działań) i priorytety inwestycyjne podlegały hierarchizacji i zostały określone na następujących poziomach:

- wizja** obrazująca pożądany stan aglomeracji w 2030 roku,
- misja** obejmująca credo działalności samorządów i interesariuszy aglomeracji,
- cel główny**, do którego dążyć będzie aglomeracja projektując działania rozwojowe,
- obszary strategicznej interwencji** kluczowe dla rozwoju aglomeracji,
- cele strategiczne** w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym wskazujące obszary, których wsparcie jest konieczne dla trwałego rozwoju aglomeracji,
- priorytety** (kierunki działań) uszczegółowiające cele strategiczne i grupujące **priorytety inwestycyjne** konieczne dla osiągnięcia poszczególnych celów strategicznych.

W celu zwiększenia atrakcyjności osiedleńczej, gospodarczej i turystycznej aglomeracji oraz przeciwdziałania negatywnym zjawiskom demograficznym wyznaczono cele obejmujące trzy wymiary:

- **przestrzenny** – działania nakierowane na stworzenie atrakcyjnych warunków do zamieszkania zarówno dla rodzin z dziećmi jak i osób starszych, poprzez rozwój i rewitalizację infrastruktury usług publicznych, zasobów mieszkaniowych i zaspokojenie potrzeb transportowych,
- **gospodarczy** – działania nakierowane na poprawę atrakcyjności inwestycyjnej i turystycznej aglomeracji, sytuacji materialnej mieszkańców oraz przyciągnięcie do aglomeracji ludzi młodych poprzez aktywizację i wzmocnienie konkurencyjności lokalnego rynku pracy,

- **społeczny** – działania nakierowane na zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego i zdrowotnego mieszkańców, dostępności do odpowiedniej jakości usług edukacyjnych, kulturalnych, rekreacyjnych i innych.

Zakres opracowania Ponadlokalnej Strategii Rozwoju Aglomeracji Dzierżoniowskiej 2030 zgodny jest z obowiązującymi przepisami i obejmuje takie elementy jak: cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym; kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych; oczekiwane rezultaty planowanych działań, w tym w wymiarze przestrzennym, oraz wskaźniki ich osiągnięcia; model struktury funkcjonalno-przestrzennej; ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej; obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa, o której mowa w art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2019 r. poz. 512, 1571 i 1815 oraz z 2020 r. poz. 1378), wraz z zakresem planowanych działań; obszary strategicznej interwencji, wraz z zakresem planowanych działań; system realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych; ramy finansowe i źródła finansowania.

Partycypacja społeczna. W proces przygotowania i realizacji Strategii zostali zaangażowani partnerzy społeczno-gospodarczy. Włączenie w proces opracowania strategii mieszkańców, przedsiębiorców, organizacji pozarządowych i innych miało istotne znaczenie mające na celu dostosowanie dokumentu Strategii do ich potrzeb oraz lokalnych realiów. Formy włączenia interesariuszy do prac nad strategią obejmowały m.in.:

- informowanie interesariuszy o powstającej strategii (publikacja informacji na stronach internetowych jst, w mediach społecznościowych, na Biuletynie Informacji Publicznej, w prasie, możliwość uczestniczenia w spotkaniach w charakterze obserwatorów, prezentacja projektów na spotkaniach konsultacyjnych i inne),
- uzyskanie opinii i postulatów od interesariuszy (badanie opinii, konsultacje społeczne),
- współdecydowanie o konkretnych zapisach (konsultacje społeczne).

Zakres pojęciowy

- **Aglomeracja Dzierżoniowska** – obszar obejmujący następujące jednostki samorządu terytorialnego w granicach administracyjnych: Powiat dzierżoniowski, Gminę miejską Dzierżoniów, Gminę miejską Bielawa, Gminę miejską Piława Górna, Gminę miejsko-wiejską Pieszycy, Gminę miejsko-wiejską Niemcza, Gminę wiejską Dzierżoniów i Gminę wiejską Łągiewniki;
- **dokumenty planistyczne** – rozumie się przez to studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego;
- **formy ochrony przyrody** – zgodnie z Ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody są nimi: parki narodowe, rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, obszary Natura 2000, pomniki przyrody, stanowiska dokumentacyjne, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów;
- **jednostka osadnicza** – w rozumieniu art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 2003 r. o urzędowych nazwach miejscowości i obiektów, wyodrębniony przestrzennie obszar zabudowy mieszkaniowej wraz z obiektami infrastruktury technicznej zamieszany przez ludzi;
- **korytarz ekologiczny** – obiekt w rozumieniu art. 5 pkt 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, będący obszarem umożliwiającym migrację roślin, zwierząt lub grzybów;
- **obszar optymalnej lokalizacji nowych inwestycji** – wyznaczony w PZPWD teren o znacznej powierzchni, posiadający najkorzystniejszą lokalizację dla rozwoju funkcji gospodarczych oraz koncentracji zabudowy produkcyjnej i usługowej, wyodrębniony w ramach wielokryterialnej analizy obszaru województwa oraz teren miast na prawach powiatu w ich granicach administracyjnych (wyznaczony na zasadach przez nie ustalonych) wskazany jako kryterium predestynujące do rekomendowania przedsiębiorcom optymalnych lokalizacjach nowych inwestycji, w rozumieniu przepisów art. 7 ust. 2 pkt 10 ustawy z dnia 10 maja 2018 r. o wspieraniu nowych inwestycji; rozlokowanie niniejszych terenów jako obszarów optymalnej lokalizacji nowych inwestycji zobrazowane zostało na rysunkach PZPWD nr 1, 10 i 11; w zależności od uwarunkowań lokalnych jako obszary optymalnej lokalizacji nowych inwestycji można przyjąć również obszary w odległości do 1000 metrów od wyznaczonych na ww. rysunkach PZPWD;
- **obszary szczególnego zagrożenia powodzią** – obszary w rozumieniu art. 16 pkt 34 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne:
 - a) obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi 1%,

- b) obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi 10%,
- c) obszary między linią brzegu a wałem przeciwpowodziowym lub naturalnym wysokim brzegiem, w który wbudowano wał przeciwpowodziowy, a także wyspy i przymuliska, o których mowa w art. 224, stanowiące działki ewidencyjne,
- d) pas techniczny;
- **Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego (PZPWD)** – przyjęty Uchwałą nr XIX/482/20 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 16 czerwca 2020 r.;
- **Studium (SUiKZP)** – studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, o którym mowa w przepisach o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym;
- **Sudecki Obszar Funkcjonalny** – górski obszar funkcjonalny o znaczeniu ponadregionalnym w rozumieniu art. 49b, pkt 3a ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, którego granice i zasady zagospodarowania zostały ustalone w niniejszym planie zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego, zgodnie z art. 39 ust. 3 pkt 4 ww. ustawy; jako jednostkę delimitacji górskiego obszaru funkcjonalnego przyjęto podregiony; w skład obszaru wchodzi gminy, które podpisały „Deklarację Sudecką” z dnia 11.12.2017 r., w kwestii wspólnych działań dla poprawy warunków życia mieszkańców i szybszego rozwoju gospodarczego tej części Dolnego Śląska, wymienione w wykazie nr 7 PZPWD; „Deklaracja Sudecka” jest inicjatywą 107 samorządów subregionów wałbrzyskiego i jeleniogórskiego, które stworzyły wspólną Strategię Rozwoju Sudety 2030; w granicach Sudeckiego Obszaru Funkcjonalnego zlokalizowana jest **strefa górską** ustalona w PZPWD jako obszar szczególnego zjawiska w skali makroregionalnej, który wyznaczono na podstawie opracowania „Zasięg (delimitacja) górskiego obszaru funkcjonalnego, IRT, styczeń 2017 r.”; granice strefy zostały ustalone na rysunku PZPWD nr 1. Osadnictwo, a listę gmin leżących w jego granicach zawiera wykaz nr 7;
- **wytyczne** – wytyczne do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, określane w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, zgodnie z przepisami paragrafu 6 punkt 1, 2 i 5 Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy;
- **zabudowa podlegająca ochronie przed hałasem** – zabudowa na terenie przeznaczonym: pod zabudowę mieszkaniową, pod szpitale i domy opieki społecznej, pod budynki związane ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży, na cele uzdrowiskowe, na cele rekreacyjno-wypoczynkowe, na cele mieszkaniowo-usługowe, o którym mowa w art. 113 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. prawo ochrony środowiska, dla której określone zostały dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku określone wskaźnikami hałasu LDWN, LN, LAeq D i LAeq N;
- **zintegrowany węzeł przesiadkowy** – zgodnie z art. 4 ust. 1 pkt 27 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o publicznym transporcie zbiorowym to miejsce umożliwiające dogodną zmianę środka transportu wyposażone w niezbędną dla obsługi podróży infrastrukturę, w szczególności: miejsca postojowe, przystanki komunikacyjne, punkty sprzedaży biletów, systemy informacyjne umożliwiające zapoznanie się zwłaszcza z rozkładem jazdy, linią komunikacyjną lub siecią komunikacyjną.¹

Ilekcioć w niniejszym dokumencie mowa o:

- strategii – należy przez to rozumieć Ponadlokalną Strategię Rozwoju Aglomeracji Dzierżoniowskiej 2030,
- powiatach grodzkich – należy przez to rozumieć miasta na prawach powiatu,
- powiatach ziemskich – należy przez to rozumieć powiaty nie obejmujące miast na prawach powiatu.

Wykaz użytych skrótów

– AD – Aglomeracja Dzierżoniowska	– PPP – partnerstwo publiczno-prywatne
– BDL – Bank Danych Lokalnych	– PSZOK – Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych
– CP – cel priorytetowy UE w perspektywie 2021-2027	– PZPWD – Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego
– DK – droga krajowa	– RIPOK – Regionalna Instalacja Przetwarzania Odpadów Komunalnych
– DSDiK – Dolnośląska Służba Dróg i Kolei	– RLKS – Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność
– DW – droga wojewódzka	– RPO WD – Regionalny Programy Operacyjny Województwa Dolnośląskiego
– GDDKiA – Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad	– SWOT – analiza silnych stron, słabych stron, szans i zagrożeń
– GUS – Główny Urząd Statystyczny	– SZD – Stowarzyszenie Ziemi Dzierżoniowskiej
– IOB – instytucje otoczenia biznesu	– UE – Unia Europejska
– IT – technologie informacyjne	– WFOŚiGW – Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
– IIT – Inny Instrument Terytorialny (IIT)	– WiK – Wodociągi i Kanalizacja Sp. z o.o. w Dzierżoniowie
– ITC – technologie informacyjno-komunikacyjne (ang. <i>Information and Communication Technologies</i>)	– WIOŚ – Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska
– JST – jednostki samorządu terytorialnego	– ZGK – Zakład Gospodarki Komunalnej
– MF – Ministerstwo Finansów	– ZGPD-7 – Związek Gmin Powiatu Dzierżoniowskiego
– MPZP – miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego	
– NFOŚiGW – Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	
– OPS – ośrodek pomocy społecznej	

¹ Za: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego, Uchwała Nr XIX/482/20 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 16 czerwca 2020 r.

- **OZE** - odnawialne źródła energii
- **POIiŚ** - Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko
- **ZKM** - Zarząd Komunikacji Miejskiej

1.

AGLOMERACJA DZIERŻONIOWSKA

1. AGLOMERACJA DZIERŻONIOWSKA

1.1. Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej

Aglomeracja Dzierżoniowska położona jest w południowo-zachodniej części województwa dolnośląskiego i obejmuje obszar powiatu dzierżoniowskiego w granicach administracyjnych. Tworzą ją następujące jednostki samorządu terytorialnego: Powiat Dzierżoniowski, Gmina miejska Dzierżoniów, Gmina miejska Bielawa, Gmina miejska Piława Górna, Gmina miejsko-wiejska Pieszyce, Gmina miejsko-wiejska Niemcza, Gmina wiejska Dzierżoniów, Gmina wiejska Łagiewniki. Zgodnie z obowiązującym Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego (2020) obszar aglomeracji położony jest w obszarze przygranicznego obszaru funkcjonalnego, w Sudeckim Obszarze Funkcjonalnym, a gminy: miejska Bielawa, miejska i wiejska Dzierżoniów oraz miejsko-wiejska Pieszyce w jego strefie górskiej.

Położenie Aglomeracji Dzierżoniowskiej [2020].

Źródło: opracowanie własne

Aglomeracja Dzierżoniowska około 60 km od stolicy regionu – miasta Wrocław, w odległości około 50 km od autostrady A4. Czas dojazdu z Wrocławia to około 60 minut, a z Warszawy, Pragi czy Berlina około 4 godzin. Komunikacja na obszarze aglomeracji odbywa się przede wszystkim z wykorzystaniem infrastruktury drogowej, a głównym węzłem komunikacyjnym obszaru jest miasto Dzierżoniów – administracyjna i usługowa stolica powiatu dzierżoniowskiego. Podstawowy układ komunikacyjny tworzą drogi krajowe nr: 8² (stanowiąca element korytarza europejskiego E67) i 39³ oraz drogi wojewódzkie nr: 382⁴, 383⁵ oraz 384⁶ będąca głównym połączeniem powiatu dzierżoniowskiego z Wrocławiem, autostradą A4 oraz przejściem granicznym do Czech (Tłumaczów-Otovice), i jednym z najważniejszych ciągów transportowych obsługujących zespół miast Dzierżoniów – Bielawa – Pieszyce, należąca do bardziej obciążonych

² Relacji: Kudowa-Zdrój (granica polsko-czeska) – Kłodzko – Wrocław – Piotrków Trybunalski – Warszawa – Białystok – Budzisko (granica polsko-litewska), przebiegająca przez gminy: Łagiewniki i Niemcza.

³ Relacji: Łagiewniki – Strzelin – Wiązów – Brzeg – Namysłów – Kamienna – Baranów – Kępno.

⁴ Relacji: Gościce (granica polsko-czeska) – Paczków – Kamieniec Żąbkowicki – Żąbkowice Śląskie – Piława Górna – Dzierżoniów – Mościsko – Świdnica – Stanowice.

⁵ Relacji: Jedlina-Zdrój – Olszyniec – Jugowice – Walim – Rościszów – Pieszyce – Dzierżoniów.

⁶ Relacji: Nowa Ruda – Wolibórz – Bielawa – Dzierżoniów – Uciechów – Sieniawka – Łagiewniki.

ruchem dróg wojewódzkich Dolnego Śląska. Podobnie jak droga wojewódzka 383, prowadząca przez Przełęcz Walimską w Górach Sowich, jest ona drogą o szczególnych walorach widokowych. Poprawie dostępności zewnętrznej obszaru aglomeracji służyć będzie realizacja planowanej drogi ekspresowej S8, łączącej docelowo Kłodzko i Białystok przez Warszawę, której oddanie do ruchu planowane jest najwcześniej w 2026 roku. Dla poprawy dostępności transportowej obszaru i jakości życia mieszkańców i płynności ruchu istotne jest również wyprowadzenie ruchu tranzytowego z obszarów miast Dzierżoniów i Piława Górna poprzez budowę obwodnic tych ośrodków, a także stanu technicznego dróg na obszarze aglomeracji i towarzyszącej jej infrastruktury, w tym dróg dojazdowych do pól. Przez obszar Aglomeracji Dzierżoniowskiej przebiegają również czynne linie kolejowe nr: 137⁷ i 341⁸, przy której trwają prace nad przedłużeniem do nowej stacji Zbiornik Sudety oraz nieczynnej Nowa Bielawa. Zlokalizowane są tu 3 stacje kolejowe: Dzierżoniów Śląski, Mościsko Dzierżoniowskie i Piława Górna, a od 2019 roku mieszkańcy i turyści mogą korzystać z Sowiogórskiego Centrum Komunikacyjnego, czyli zmodernizowanego centrum przesiadkowego na stacji kolejowej Dzierżoniów Śląski, gdzie w jednym miejscu połączono: dworzec kolejowy, przy którym powstały perony z informacją pasażerską dla autobusów miejskich i dalekobieżnych, parking ze stacją do ładowania samochodów elektrycznych, ścieżki rowerowe, miejsca postojowe dla rowerów i informację turystyczną. Autobusowy transport zbiorowy na obszarze aglomeracji (z wyłączeniem gminy Łagiewniki) organizuje Zarząd Komunikacji Miejskiej (ZKM) w Bielawie, na podstawie porozumienia administracyjnego zawartego w 2009 roku w sprawie wspólnej organizacji publicznych linii autobusowych o charakterze komunikacji miejskiej. Wspólna polityka umożliwia budowę przyjaznego systemu transportu publicznego, który pozwala na przemieszczanie się mieszkańców pomiędzy gminami z jednolitym systemem biletowym, jednolitych zasadach ulg i zwolnień. Transport publiczny na obszarze gminy Łagiewniki organizowany jest przez Urząd Gminy w Łagiewnikach i finansowany z budżetu na zasadzie dopłat do jednego kilometra dla przewoźnika wyłonionego w drodze zapytania ofertowego. Obecnie funkcjonujący system komunikacyjny oparty jest na założeniach, które nie uwzględniają zmieniającej się sytuacji społeczno-gospodarczej całego obszaru, migracji wewnętrznej ludności, rozwoju obszarów podmiejskich i związanego z tym zapotrzebowania mieszkańców na unowocześnienie oferty transportu publicznego. Jednocześnie generuje on wysokie koszty utrzymania. Wyzwaniem stojącym przed jst aglomeracji jest więc rozwiązanie problemu dostosowania komunikacji publicznej do aktualnej sytuacji społeczno-gospodarczej, w tym: wyznaczenie nowych i efektywnych tras komunikacyjnych, a także umożliwienie zastosowania rozwiązań proekologicznych oraz stworzenie rozwiązań organizacyjno-finansowych zapobiegających wykluczeniu komunikacyjnemu obszarów wiejskich na terenie aglomeracji. Wyposażenie w infrastrukturę drogową w postaci ścieżek rowerowych z gęstością na poziomie 11,68 km/ 100 km² plasuje powiat dzierżoniowski na 1. miejscu wśród powiatów ziemskich na Dolnym Śląsku oraz na 13. miejscu w kraju – miasto Dzierżoniów klasyfikuje się na 50. miejscu, a miasto Bielawa na 125. miejscu. Ścieżkami rowerowymi połączono trzy miasta: Dzierżoniów, Bielawę i Pieszyce. Niski stopień wyposażenia w infrastrukturę rowerową notuje się natomiast w gminach: Piława Górna, Niemcza i wiejskiej Dzierżoniów. Na obszarze Aglomeracji nie funkcjonuje więc spójny system dróg rowerowych, których integracja powinna służyć zarówno mieszkańcom jak i turystom.

⁷ Tzw. Podsudecka Magistrala Kolejowa, relacji: Katowice – Kędzierzyn-Koźle – Nysa – Ząbkowice Śląskie – Piława Górna – Dzierżoniów – Świdnica – Jaworzyna Śląska – Strzegom – Jawor – Legnica, zakwalifikowana przez Biuro Eksploatacji spółki PKP Polskie Linie Kolejowe jako linia o priorytecie towarowym.

⁸ Łącząca stację Dzierżoniów Śląski ze stacją Bielawa Zachodnia, na której kursują pociągi Kolei Dolnośląskich w relacji Wrocław Główny - Bielawa Zachodnia oraz Legnica - Bielawa Zachodnia.

Aglomeracja Dzierżoniowska jest jednym z najludniej i najgęściej zaludnionych obszarów w kraju. W 2019 zamieszkiwało ją 100 813 osób, czyli 3,5% ludności Dolnego Śląska. Pod względem liczby ludności powiat dzierżoniowski plasuje się wśród 1/4 najliczniej zamieszkiwanych powiatów ziemskich w kraju, na 6. miejscu w województwie dolnośląskim. Powiat dzierżoniowski wraz z powiatem świdnickim są także dwoma najgęściej zaludnionymi powiatami ziemskimi w województwie dolnośląskim⁹ i należą do 7,5% najgęściej zaludnionych powiatów ziemskich w kraju. Jednocześnie zachodzą tu intensywne negatywne procesy depopulacji, na które składają się odpływ ludności, w tym młodych ludzi do większych miast w regionie, utrzymujący się ujemny przyrost naturalny i proces starzenia się społeczeństwa, widoczny w szczególności w największych miastach aglomeracji. Prognoza demograficzna dla poszczególnych gmin wskazuje na stale zmniejszającą się liczbę ludności w kolejnych latach. Wśród głównych zagrożeń rozwojowych związanych z depopulacją wymienić należy m.in.: rosnące niedopasowanie miejsc pracy, zamieszkania, edukacji i usług przy powiększającej się luce podażowej, oznaczającej nadwyżkę miejsc pracy nad zasobami, wynikającymi ze zmniejszania się populacji w wieku produkcyjnym. Trudna sytuacja demograficzna w obszarze, związana z depopulacją i starzeniem się społeczeństwa, jest największym wyzwaniem i poważnym zagrożeniem dla dalszego prawidłowego i trwałego rozwoju aglomeracji i tworzących ją poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego. W konsekwencji może ona doprowadzić do obniżenia potencjału wzrostu ze względu na kurczącą się siłę roboczą i pogłębić istniejące dysproporcje ekonomiczne w dochodach oraz spowodować trudności w trwałym finansowaniu podstawowych dóbr i usług publicznych, takich jak opieka zdrowotna, opieka długoterminowa, infrastruktura mieszkaniowa i transportowa, a w następstwie wzrost polaryzacji społecznej i ubóstwa. W tym miejscu wskazać należy również, że zgodnie ze zaktualizowanym wykazem 139 miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze, wskazanych w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030, miasto Bielawa zaliczone zostało do miast kryzysowych, silnie powiększających niekorzystny dystans, odznaczający się złą sytuacją społeczno-gospodarczą, a miasto Dzierżoniów do miast obniżającego się potencjału, silnie powiększającego niekorzystny dystans, o umiarkowanie złej sytuacji społeczno-gospodarczej. W tym kontekście do priorytetów działań należeć będzie szeroko pojęta rewitalizacja obszarów miejskich w aglomeracji, w tym obszarów zdegradowanych, które w powiązaniu z wyludnianiem się centrów i niekorzystną strukturą demograficzną spowodować mogą zagrożenia, które dotyczą: degradacji przestrzeni publicznej, spadku poziomu bezpieczeństwa, wzrostu zanieczyszczenia środowiska oraz w konsekwencji spadku atrakcyjności turystycznej. Istotne będą więc również działania mające na celu utworzenie nowoczesnej przestrzeni miejskiej poprzez kompleksowe działania planistyczne, uwzględniające estetykę i użyteczność przestrzeni.

Kolejnymi uwarunkowaniami, istotnymi dla rozwoju Aglomeracji Dzierżoniowskiej, jak i poszczególnych gmin w długiej perspektywie, są ich wysokie walory przyrodnicze, krajobrazowe, kulturowe i turystyczne oraz zasoby naturalne, stanowiące jedną z głównych mocnych stron aglomeracji. Na obszarze aglomeracji obszarowymi formami ochrony przyrody objęto ogółem 8,5 tys. ha, czyli 17,9% jej powierzchni¹⁰. Zakłada się, że ich ochrona, racjonalne wykorzystanie i podniesienie jakości, w powiązaniu z potencjałem rozwoju agroturystyki, ekoturystyki i turystyki będzie czynnikiem budowania przewagi konkurencyjnej aglomeracji oraz elementem budowania

⁹ O wysokiej średniej decyduje znaczące zagęszczenie ludności w miastach Dzierżoniów (1 651 os./km²) i Bielawa (825 os./km²).

¹⁰ Gminy położone w granicach obszaru funkcjonalnego cennego przyrodniczo wskazanego w PZPWD, w których zlokalizowane są: korytarze ekologiczne o znaczeniu ponadlokalnym (międzynarodowym, krajowym i regionalnym): Bielawa, Dzierżoniów (w.), Łagiewniki, Niemcza, Pieszyce, Piława Górna, lądowe korytarze ekologiczne: Bielawa, Dzierżoniów (w.), Pieszyce.

marki. Wpłyną one również na kształtowanie wizerunku obszaru jako miejsca atrakcyjnego do życia. W obszarze cennym przyrodniczo szczególną rolę odgrywać będzie stworzony spójny system obszarów chronionych, oparty na istniejących i projektowanych formach ochrony przyrody oraz wpisujący się w regionalny system ekologiczny, zapewniający ochronę różnorodności biologicznej i krajobrazowej przestrzeni. Jednym z głównych wyzwań stojących przed aglomeracją jest także zanieczyszczenie powietrza, wód i gleb oraz klimatu akustycznego, konieczność zwiększenia retencyjności obszaru, zrównoważone gospodarowanie wodami, w tym dla ochrony przeciwpowodziowej. Stan środowiska naturalnego ulega ciągłej degradacji. Gminy z obszaru Aglomeracji Dzierżoniowskiej, pomimo podejmowania szeregu działań indywidualnych, zmagają się także z takimi problemami jak zanieczyszczenie powietrza szczególnie w okresie grzewczym oraz brak środków oraz regionalnych rozwiązań związanych z termomodernizacją budynków komunalnych. Wyzwaniem stojącym przed samorządami aglomeracji jest więc konieczność ograniczenia zjawiska tzw. niskiej emisji poprzez zmianę sposobu ogrzewania w sektorze komunalnym oraz podłączanie nieruchomości do sieci ciepłowniczej i gazowej. Zmieniający się stan środowiska naturalnego oraz przepisy unijne i krajowe narzucają także konieczność podejmowania działań związanych z szeroko pojętą efektywnością energetyczną, dlatego kolejnym wyzwaniem jest również potrzeba uporządkowania gospodarki energetycznej na terenie aglomeracji, co przyczyni się do zmniejszenia zużycia energii elektrycznej (w tym w szczególności na obiektach użyteczności publicznej) oraz rozwój i promocja odnawialnych źródeł energii. Pod względem wyposażenia w infrastrukturę techniczną, 83% budynków mieszkalnych na obszarze aglomeracji podłączonych jest do sieci wodociągowej, a 57,7% do sieci kanalizacyjnej. Inwestycji w zakresie wyposażenia w wodociąg i kanalizację wymagają przede wszystkim budynki mieszkalne zlokalizowane na terenie gmin: Pieszycy, Piława Górna oraz Niemcza, a w zakresie samej sieci kanalizacyjnej również na terenie gminy Łagiewniki. Najpilniejszą potrzebą remontową w zakresie sieci wodociągowej, wymagającej współpracy w ramach aglomeracji, jest zakończenie budowy magistrali wodociągowej Lubachów - Pieszycy - Dzierżoniów - Bielawa – głównego wodociągu tranzytowego zaopatrującego mieszkańców aglomeracji w wodę pitną. W tym miejscu wskazać należy na istotną rolę funkcjonujących na obszarze aglomeracji spółek: Wodociągi i Kanalizacja Sp. z o.o. w Dzierżoniowie oraz Związku Gmin Powiatu Dzierżoniowskiego ZGPD-7 realizujących zadania gospodarki wodno-kanalizacyjnej i odpadowej na terenie większości gmin powiatu dzierżoniowskiego, umożliwiających wspólne inwestycje na terenie gmin, będące ekonomiczniejszymi i funkcjonalniejszymi rozwiązaniami niż indywidualne. Wyzwaniem stojącym przed aglomeracją jest również problem odbioru i składowania odpadów komunalnych z terenu aglomeracji, a także sąsiadujących powiatów z obszaru Sudety 2030 i konieczność budowy Zakładu Termicznego Przetwarzania Odpadów.

Budynki mieszkalne podłączone do infrastruktury technicznej w ogóle budynków mieszkalnych (%) [2019].

Nazwa	ogółem		w miastach		na wsi	
	wodociąg	kanalizacja	wodociąg	kanalizacja	wodociąg	kanalizacja
POLSKA	84,8	51,3	87,2	74,9	83,4	37,2
DOLNOŚLĄSKIE	88,1	61,0	89,8	83,1	86,8	43,5
Powiat dzierżoniowski	83,0	57,7	84,0	74,1	81,3	31,0
Dzierżoniów (m.)	100,0	85,8	100,0	85,8		
Bielawa	89,9	79,1	89,9	79,1		
Pieszycy	40,9	24,6	51,8	37,5	20,0	0,0
Piława Górna	57,6	51,0	57,6	51,0		
Dzierżoniów (w.)	89,3	30,7			89,3	30,7
Łagiewniki	97,5	42,5			97,5	42,5
Niemcza	63,7	56,9	66,7	89,4	61,0	27,0

Źródło: opracowanie na podstawie danych GUS.

Zasoby naturalne w postaci eksploatowanych kamieni łamanych i blocznych (skały magmowe i metamorficzne), piasków i żwirów determinują także gospodarczy rozwój aglomeracji. Powiat dzierzoniowski to bowiem zagłębie produkcji kamieniarskiej i drugi co do wielkości taki ośrodek w Polsce. Ukształtowanie terenu, klimat i gleby sprzyjają także rozwojowi rolnictwa. Rozwojowi gospodarczemu obszaru sprzyjają również funkcjonujące w 4 gminach tereny Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej „INVEST PARK”: Dzierżoniów (115,04 ha), Bielawa (12,00 ha), Pieszyce (0,84 ha), Piława Górna (17,30 ha) oraz liczne instytucje otoczenia biznesu wspierające rozwój przedsiębiorczości. Blisko połowa pracujących na obszarze aglomeracji zatrudniona jest w przemyśle i budownictwie (44,1%), 43,5% w usługach, a 12,5% w rolnictwie. Przeciętnie na 1000 ludności w powiecie pracują więc 162 osoby, co jest jednak zdecydowanie niższym poziomem niż przeciętnie w województwie dolnośląskim (276 os.) i kraju (255 os.). W poszczególnych gminach poziom wyższy niż średnio w kraju notuje się jedynie w mieście Dzierżoniów (268 os.). Mieszkańcy aglomeracji dojeżdżają do pracy m.in. do dużych zakładów na strefach pod Wrocławiem oraz strefach w Świdnicy i Wałbrzychu. Głównym wyzwaniem rozwoju gospodarczego na obszarze aglomeracji jest więc konieczność zapewnienia większej liczby miejsc pracy, które w połączeniu ze wzrostem wysokości wynagrodzeń stanowiącą będą atrakcyjności aglomeracji do osiedlania się. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w powiecie dzierzoniowskim w 2019 roku wynosiło bowiem jedynie 86,5% średniej krajowej i plasowało powiat pod tym względem dopiero na 17. miejscu w regionie. Istotną kwestią pozostaje również zapewnienie dostępu do szerokopasmowego internetu, który umożliwił będzie pracę zdalną w aglomeracji, a podstawowym warunkiem realizacji trwałego rozwoju aglomeracji jest podnoszenie jakości kapitału społecznego i ludzkiego, w tym dostosowanie systemu edukacji i kształcenia do potrzeb rynku pracy.

1.2. Analiza SWOT

Analiza danych zastanych, opinii mieszkańców, przedsiębiorców i organizacji pozarządowych oraz liczne wywiady i spotkania z interesariuszami, prowadzone w toku prac nad *Strategią* pozwoliły na określenie mocnych i słabych stron aglomeracji oraz szans i zagrożeń jej rozwoju:

MOCNE STRONY

- A. korzystne położenie geograficzne i administracyjne, bliskość Wrocławia
- B. dobra dostępność drogowa, w tym przy drodze krajowej nr 8, funkcjonujące Sowiogórskie Centrum Komunikacyjne
- C. wysokie walory przyrodniczo-krajobrazowe objęte zintegrowanym systemem ochrony (Góry Sowie, Góra Ślęza, zbiorniki wodne - Jezioro Bielawskie, Tamka, Staw Trzciny w Sieniawce)
- D. wysokie walory turystyczne obszaru, liczne atrakcje turystyczne oraz rozbudowana baza turystyczna i sportowo-rekreacyjna, gęsta sieć ścieżek turystycznych i rowerowych, uzdrowisko
- A. zasoby surowców naturalnych
- B. korzystne warunki do prowadzenia działalności rolniczej
- C. funkcjonująca Specjalna Strefa Ekonomiczna
- D. rozwinięta przedsiębiorczość
- E. duża liczba aktywnych organizacji pozarządowych, w tym sportowych
- F. funkcjonujący wspólny publiczny transport zbiorowy
- G. gęsta sieć placówek oświatowych
- H. rozwinięte usługi medyczne
- I. dobrze funkcjonujące ośrodki pomocy społecznej i rozwijająca się polityka senioralna
- J. doświadczenie w podejmowaniu współpracy pomiędzy jst tworzącymi aglomerację
- K. specjalizacja, różnorodność poszczególnych gmin w ofercie kulturalnej i sportowej

SŁABE STRONY

- A. negatywne procesy demograficzne (starzenie się społeczeństwa, odpływ ludności, w tym młodych ludzi), duże zróżnicowanie pomiędzy gminami w zakresie wykształcenia, oferty pracy i aktywności zawodowej mieszkańców
- B. słabe zagospodarowanie i promocja turystyczna obszaru, niewykorzystane walory atrakcji turystycznych, brak rozpoznawalnego produktu turystycznego
- C. zanieczyszczenie powietrza związane z niską emisją, duża ilość nieruchomości wyposażonych w piece na paliwa stałe, słaby program dopłat do ich wymiany oraz rozwój OZE, niska wydajność energetyczna budynków, niska emisja pochodząca ze źródeł transportowych
- D. zanieczyszczenie wód i gleb, niska dostępność sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w niektórych obszarach aglomeracji, niewystarczający stan jakości wody pitnej wynikający ze złego stanu technicznego magistrali wodociągowej zaopatrującej mieszkańców aglomeracji w wodę pitną
- E. problem zagospodarowania i składowania odpadów komunalnych, niewystarczający poziom segregacji odpadów w gminach
- F. zagrożenie powodziowe, lokalne podtopienia związane z wylewaniem potoków i cieków wodnych w czasie większych opadów deszczu, zły stan cieków wodnych, kanalizacji deszczowej i rowów melioracyjnych, brak systemowego zagospodarowania wód opadowych i roztopowych, niska retencyjność obszaru
- G. infrastruktura komunikacyjna wymagająca remontów i modernizacji, przeciążony ruch drogowy w miastach aglomeracji, w tym przebiegający przez nie ruch tranzytowy, niewystarczający stan techniczny ulic powodujący ograniczenia prędkości jazdy samochodów,
- H. nierównomierny rozwój dróg rowerowych, brak spójnej sieci dróg rowerowych i szlaków turystycznych
- I. publiczna komunikacja zbiorowa nie w pełni dostosowana do aktualnej sytuacji społeczno-gospodarczej, w tym: trasy przejazdów, rozmieszczenie przystanków, zastosowanie rozwiązań proekologicznych oraz wysokie koszty jej funkcjonowania, wykluczenie komunikacyjne obszarów wiejskich
- J. zróżnicowanie w dostępie do szerokopasmowego internetu
- K. duża liczba mieszkańców aglomeracji pracująca poza nią, w tym młodzi ludzie i wykształcona kadra
- L. niedostosowanie kompetencji absolwentów szkół zawodowych do potrzeb rynku pracy, dysproporcje pomiędzy nabytymi umiejętnościami i kwalifikacjami mieszkańców w stosunku do potrzeb rynku pracy
- M. niska atrakcyjność inwestycyjna związana z niewystarczającą podażą terenów inwestycyjnych i poziomem uzbrojenia istniejących, utrudnionym dojazdem do dzierzoniowskiej strefy ekonomicznej, brak większych pracodawców w części gmin aglomeracji
- N. niewystarczająca oferta instytucji wsparcia biznesu, brak instytucji rozwoju regionalnego na poziomie powiatu oraz lokalnego funduszu pożyczkowego
- O. niski poziom innowacyjności podmiotów gospodarczych
- P. brak rozpoznawalnych lokalnych marek
- Q. niski poziom zamożności, wynagrodzeń i siły nabywczej
- R. brak ofert pracy dla osób z niepełnosprawnościami
- S. niska dochodowość gospodarstw rolniczych, rozdrobnienie agrarne, słabo rozwinięte przetwórstwo rolno-spożywcze
- T. niedoinwestowanie i deficyty w obszarze infrastruktury wychowania, edukacji, sportowej i rekreacyjnej oraz służby zdrowia i społecznej m.in. w warunkach starzenia się społeczeństwa, brak kompleksowej opieki medycznej, niewystarczająca liczba miejsc edukacji przedszkolnej
- U. problemy społeczne, w tym przemoc w rodzinie, bierność zawodowa, bezdomność, niski poziom świadomości rzeczywistości
- V. słaba oferta spędzania czasu wolnego dla osób dorosłych, mała ilość wspólnych imprez międzygminnych
- W. słaba dostępność do e-usług, słabość i rozproszenie zasobów informatycznych
- X. niska dostępność do zasobów mieszkaniowych, zły techniczny stan zasobów komunalnych, niewystarczająca koordynacja polityk przestrzennych

- Y. brak tradycji współzarządzania i nastawienie na konkurencję
- Z. brak jednolitej i efektywnej promocji i oferty gospodarczej i turystycznej obszaru aglomeracji

ZAGROŻENIA

- A. negatywne przemiany demograficzne, w tym zakłócenia lokalnych rynków pracy i usług wskutek starzenia się populacji, rosnące koszty utrzymania infrastruktury społecznej i komunalnej
- B. zmiany klimatyczne przekształcające warunki gospodarowania oraz zwiększające częstotliwość zjawisk skrajnych (powodzie, podtopienia, silne wiatry)
- C. konkurencyjność gospodarcza i turystyczna sąsiadujących obszarów, w tym Wrocławia
- D. trudny do zdefiniowania rynek turystyczny w przyszłości (covid)
- E. pogłębianie się trudności w dostępie do publicznych świadczeń zdrowotnych
- F. zbyt powolna modernizacja i restrukturyzacja wsi i rolnictwa
- G. zmniejszenie budżetów jst i tym samym nakładów na infrastrukturę i transport
- H. ograniczenie inwestycji w dobie pandemii
- I. utrudniona komunikacja zbiorowa, zwłaszcza na terenach wiejskich - coraz mniej połączeń
- J. prawne i finansowe parametry podwyższone przez przepisy prawa, mające bezpośredni lub pośredni wpływ na cenę usług komunalnych
- K. brak środków pomocowych - finansowych, w tym na realizację przez mieszkańców zmiany sposobu ogrzewania, w szczególności w zabudowie wielomieszkaniowej

SZANSE

- A. zwiększenie dostępności i atrakcyjności obszaru poprzez budowę drogi ekspresowej S8, obwodnicy Dzierżoniowa oraz rewitalizację linii kolejowej nr 341
- B. wykorzystanie przyrodniczo-krajobrazowego i turystycznego potencjału aglomeracji dla rozwoju gospodarczego, rozwój turystyki, w tym stworzenie wspólnego produktu turystycznego, spójnego systemu dróg rowerowych, zagospodarowanie zbiorników wodnych wraz z włączeniem ich w trasy pieszo-rowerowe
- C. rozwój lokalnych rynków pracy, poprzez tworzenie lub przyciąganie dużych pracodawców, wzrost znaczenia pracy zdalnej i wolnych zawodów oraz rozwój technologii umożliwiających ich rozwój, tj. budowa sieci szerokopasmowej i rozwój technologii IT
- D. rozwój dostosowanego szkolnictwa branżowego oraz form kształcenia ustawicznego do rynku pracy
- E. zwiększenie powierzchni terenów mieszkaniowych
- F. wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców, w szczególności w zakresie ograniczania niskiej emisji, ograniczania ilości wytwarzanych odpadów, budowa biogazowni, rozwój OZE
- G. poprawa retencyjności obszaru
- H. integracja, optymalizacja usług publicznych na poziomie ponadlokalnym

1.3. Potencjały i wyzwania rozwojowe

POTENCJAŁY:

<p>1. Korzystne położenie geograficzne i administracyjne, walory przyrodniczo-krajobrazowe i turystyczne</p>	<p>4. Dogodne położenie komunikacyjne przy DK8/S8, funkcjonujący wspólny transport zbiorowy</p>	<p>5. Wysokie walory przyrodnicze objęte obszarowymi formami ochrony przyrody</p>	<p>6. Doświadczenie w podejmowaniu współpracy pomiędzy jst tworzącymi aglomerację</p>
<p>2. Znaczący kapitał ludzki i rozwinięte usługi społeczne</p>			
<p>3. Rozwinięta przedsiębiorczość, funkcjonująca Specjalna Strefa Ekonomiczna, zasoby surowców naturalnych, w tym dla rozwoju rolnictwa</p>			

GŁÓWNE PROBLEMY:

<p>1. Nie w pełni wykorzystany potencjał rozwoju turystyki i rekreacji</p> <ul style="list-style-type: none"> – słabe zagospodarowanie i promocja turystyczna obszaru, – niewykorzystane walory atrakcji turystycznych, – brak rozpoznawalnego produktu turystycznego – brak spójnej sieci ścieżek turystycznych, rowerowych i pieszych 	<p>4. Dostępność komunikacyjna obszaru</p> <ul style="list-style-type: none"> – stan techniczny infrastruktury drogowej i około drogowej – ruch tranzytowy przebiegający przez ośrodki miejskie – występowania obszarów wykluczonych komunikacyjnie 	<p>5. Stan środowiska</p> <ul style="list-style-type: none"> – zanieczyszczenie powietrza, wód, gleby i klimatu akustycznego – zagrożenie powodziowe, niska retencyjność obszaru, zmiany klimatu – problem zagospodarowania i składowania odpadów komunalnych – degradacja terenów zielonych 	<p>6. Brak tradycji współzarządzania i nastawienie na konkurencję</p>
<p>2. Niekorzystne trendy demograficzne</p> <ul style="list-style-type: none"> – odpływ ludności, w tym młodych ludzi, starzenie się społeczeństwa – niedoinwestowanie placówek wychowawczych i edukacyjnych – niedostosowanie oferty edukacyjnej i kształcenia do potrzeb rynku pracy – deficyty m.in. w obszarze infrastruktury służby zdrowia w warunkach starzenia się społeczeństwa – wykluczenie społeczne – bierność zawodowa 			
<p>3. Niska atrakcyjność inwestycyjna, konkurencyjność sąsiadujących rynków pracy</p> <ul style="list-style-type: none"> – deficyt w podaży i uzbrojeniu terenów inwestycyjnych – podejmowanie pracy poza obszarem aglomeracji – niedobór oferty wsparcia biznesu – słaby rozwój e-usług 			

WYZWANIA:

<p>1. Podniesienie atrakcyjności turystycznej i wzmocnienie roli turystyki dla rozwoju gospodarczego</p>	<p>4. Zapewnienie zewnętrznej i wewnętrznej dostępności transportowej</p>	<p>5. Poprawa stanu środowiska naturalnego, bezpieczeństwa i przystosowanie do zmian klimatu</p>	<p>6. Rozwój współpracy i zarządzania w obszarach strategicznych</p>
<p>2. Podwyższenie standardu świadczonych usług społecznych i zatrzymanie procesów depopulacyjnych</p>			
<p>3. Koncentracja przedsiębiorstw nowej gospodarki i zwiększenie oferty atrakcyjnych miejsc pracy</p>			

2.

PLAN

STRATEGICZNY

AGLOMERACJA DZIERŻONIOWSKA

2030

ENERGIA MIEJSCA

ENERGIA PRZYRODY
I CZASU WOLNEGO

ENERGIA CZYSTEGO
ŚRODOWISKA

ENERGIA
WSPÓŁPRACY
I PARTNERSTWA

ENERGIA
EKOLOGICZNEJ
GOSPODARKI
I ROLNICTWA

ENERGIA
LOKALIZACJI
I DOSTĘPNOŚCI
KOMUNIKACYJNEJ

ENERGIA
KAPITAŁU LUDZKIEGO
I SPOŁECZNEGO

Aglomeracja Dzierżoniowska 2030 **– ENERGIA MIEJSCA**

Aktywna i zintegrowana wspólnota rozwijająca turystykę, wspierająca ochronę środowiska, ekologiczną gospodarkę, efektywny system komunikacji oraz oferująca wysoką jakość życia i usług społecznych

Aglomeracja Dzierżoniowska 2030

- Aglomeracja Dzierżoniowska atrakcyjna turystycznie, rekreacyjnie, sportowo i kulturalnie, oferująca atrakcyjne cykliczne imprezy sportowe, rekreacyjne i kulturalne
- Aglomeracja Dzierżoniowska atrakcyjna do zamieszkania, miejsce przyjazne do życia i odpoczynku, oferująca wysoką jakość usług społecznych, przyjazna młodzieży, rodzinom i seniorom
- Aglomeracja Dzierżoniowska innowacyjna, przedsiębiorcza i atrakcyjna inwestycyjnie, zachęcająca do prowadzenia biznesu i tworzenia nowych miejsc pracy, działalności rolniczej przyjaznej środowisku naturalnemu
- Aglomeracja Dzierżoniowska dostępna komunikacyjnie, zintegrowana wewnątrz i zewnątrz, z powszechnym dostępem do szerokopasmowego internetu
- Aglomeracja Dzierżoniowska bezpieczna i przyjazna dla środowiska, tworząca, wdrażająca i promująca ekologiczne idee
- Aglomeracja Dzierżoniowska współpracująca, obywatelska i efektywnie zarządzana

Aglomeracja Dzierżoniowska 2030 – JEDNOCZY I INSPIRUJE

Wzmacnianie potencjału Aglomeracji Dzierżoniowskiej poprzez partnerstwo w zakresie rozwoju inicjatyw lokalnych, gospodarczych i społecznych, służących podniesieniu standardów życia i zrównoważonemu rozwojowi obszaru

Aglomeracja Dzierżoniowska 2030

- Misją Aglomeracji Dzierżoniowskiej jest stwarzanie warunków do trwałego, zrównoważonego i wielofunkcyjnego rozwoju wszystkich samorządów przy wykorzystaniu uwarunkowań gospodarczych, przyrodniczych, kulturowych i położenia geograficznego

TURYSTYKA,
SPORT, REKREACJA
I KULTURA

OCHRONA
ŚRODOWISKA
I BEZPIECZEŃSTWO

PARTNERSTWO
DLA ROZWOJU

GOSPODARKA
I CYFRYZACJA

TRANSPORT
I KOMUNIKACJA

KAPITAŁ LUDZKI
I USŁUGI SPOŁECZNE

Plan strategiczny

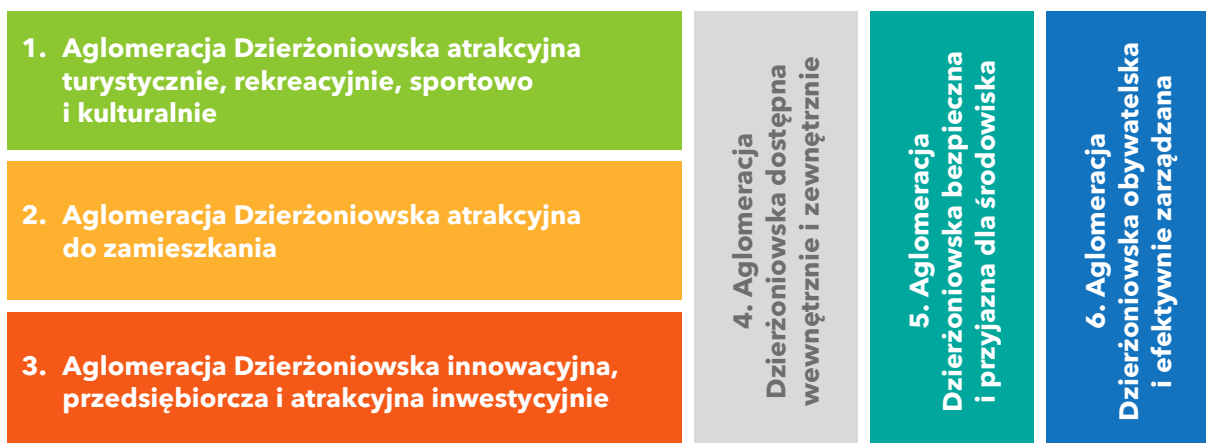
OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI:

CEL GŁÓWNY:

Zrównoważony rozwój Gmin Aglomeracji Dzierżoniowskiej

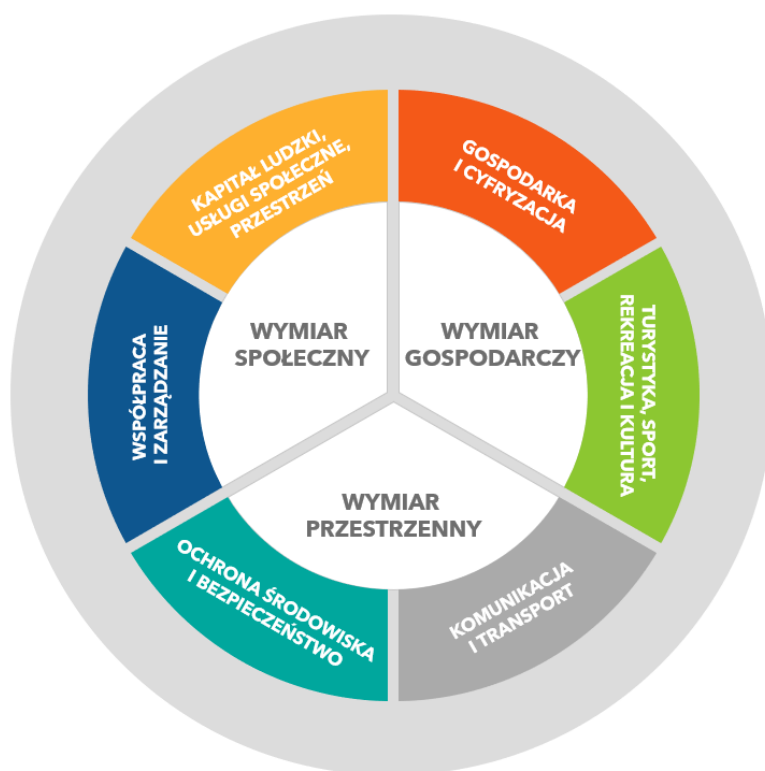
CELE STRATEGICZNE:

OCZEKIWANE REZULTATY:

Plan strategiczny opracowany dla Aglomeracji Dzierżoniowskiej został **zintegrowany tematycznie i przestrzennie** poprzez wskazanie wspólnej wizji, misji i celów strategicznych, a także przyporządkowanych im priorytetów realizowanych na obszarze poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego tworzących aglomerację, jak i wspólnie w partnerstwie projektów inwestycyjnych. Jednostkowa i zintegrowana realizacja poszczególnych elementów planu strategicznego pozwoli na osiągnięcie efektu synergii, przezwycięzenie barier i przyczyni się do wykorzystania potencjałów obszaru, a w ujęciu ponadlokalnym przyczyni się do zwiększenia konkurencyjności obszaru aglomeracji.

KOMPLEMENTARNOŚĆ CELÓW STRATEGICZNYCH:

	CEL 1	CEL 2	CEL 3	CEL 4	CEL 5	CEL 6
Cel strategiczny 1: Aglomeracja Dzierżoniowska atrakcyjna turystycznie, rekreacyjnie, sportowo i kulturalnie		✓	✓	✓	✓	✓
Cel strategiczny 2: Aglomeracja Dzierżoniowska atrakcyjna do zamieszkania	✓		✓	✓	✓	✓
Cel strategiczny 3: Aglomeracja Dzierżoniowska innowacyjna, przedsiębiorcza i atrakcyjna inwestycyjnie	✓	✓		✓	✓	✓
Cel strategiczny 4: Aglomeracja Dzierżoniowska dostępna wewnątrz i zewnątrz	✓	✓	✓		✓	✓
Cel strategiczny 5: Aglomeracja Dzierżoniowska bezpieczna i przyjazna dla środowiska	✓	✓	✓	✓		✓
Cel strategiczny 6: Aglomeracja Dzierżoniowska obywatelska i efektywnie zarządzana	✓	✓	✓	✓	✓	

OSI 1. TURYSTYKA, SPORT, REKREACJA I KULTURA

Cel strategiczny 1. Aglomeracja Dzierżoniowska atrakcyjna turystycznie, rekreacyjnie, sportowo i kulturalnie

Aglomeracja Dzierżoniowska dysponuje znaczącym potencjałem przyrodniczo-krajobrazowym, historycznym, kulturowym i turystycznym. Dla wzmocnienia roli turystyki dla rozwoju gospodarczego i spójności społecznej niezbędne jest zwiększenie atrakcyjności bazy i oferty turystycznej, sportowo-rekreacyjnej i kulturalnej obszaru. Sfera turystyczna i rekreacyjno-sportowa rozwijana będzie przy wykorzystaniu potencjałów rozwojowych obszaru, tj. zasobów przyrodniczych i krajobrazowych, akwenów wodnych oraz atrakcji turystycznych. Działania podejmowane do 2030 roku będą miały na celu zapewnienie szerokiego dostępu do oferty turystycznej, sportowej, rekreacyjnej i kulturalnej aglomeracji dla różnych grup społecznych i wiekowych, w tym budowę i modernizację obiektów turystycznych, sportowych, rekreacyjnych i kulturalnych, rozwój programów wspierających powszechny charakter uprawiania sportu oraz szeroką promocję turystyczną obszaru aglomeracji. Priorytetowe kierunki działania obejmą stworzenie spójnej wewnątrz i zewnątrz sieci tras turystycznych, rowerowych i pieszych, w tym tematycznych, oraz wdrożenie zintegrowanego produktu turystycznego aglomeracji, dedykowanego dla wszystkich grup wiekowych. Będzie on obejmował atrakcje turystyczne obszaru i towarzyszące im usługi świadczone na rzecz turystów, w tym noclegowe, gastronomiczne, transportowe oraz inne takie jak: wypożyczalnia sprzętu, pilotaż oraz organizację imprez. Inwestycje obejmą budowę, modernizację, zagospodarowanie, oznakowanie oraz promocję infrastruktury turystycznej, m.in. w postaci ww. szlaków turystycznych, pieszych, rowerowych, konnych, ścieżek edukacyjnych i dydaktycznych, tras narciarstwa biegowego i zjazdowego, punktów widokowych, miejsc wypoczynku i biwakowych. Udostępnienia, zachowania, zabezpieczenia, odtworzenia, oznakowania i promocji wymaga także bogate lokalne dziedzictwo przyrodnicze i krajobrazowe, w tym objęte obszarowymi formami ochrony przyrody. Zasoby przyrodnicze, w powiązaniu z potencjałem rozwoju agroturystyki, ekoturystyki i turystyki na obszarach wiejskich stanowią bowiem jedną z głównych mocnych stron aglomeracji i będą czynnikiem budowania jej przewagi konkurencyjnej oraz elementem budowania marki. Rewitalizacja zasobów dziedzictwa kulturowego obejmie zarówno obiekty wpisane do rejestru zabytków lub ewidencji zabytków jak i adaptację zabytków dla potrzeb turystyki i wykorzystanie jako elementu produktu turystycznego. Naturalnym uzupełnieniem ww. atrakcji będzie organizacja usług m.in. w postaci organizacji wypożyczalni sprzętów (z wyłączeniem środków transportu napędzanych mechanicznie). Działania obejmą także organizację cyklicznych imprez sportowych, rekreacyjnych i kulturalnych o zasięgu ponadlokalnym i lokalnym promujących walory aglomeracji. Promocji służyć będzie również opracowanie i wdrożenie programu lojalnościowego Szlak Dzierżoniowski, zachęcającego turystę podróżującego po obszarze aglomeracji do odwiedzenia jak największej liczby atrakcji turystycznych prowadzonych przez Partnerów programu lojalnościowego, skorzystania z ich oferty, wydłużenia pobytu o charakterze turystycznym i/lub sportowo-rekreacyjnym i ponownego przyjazdu. Partnerami programu będą podmioty na co dzień konkurujące ze sobą, w tym: hotele, pensjonaty, restauracje, atrakcje turystyczne i inne. Pozostałe kierunki działań obejmą inicjowanie, koordynowanie i wspieranie działań na rzecz współpracy pomiędzy organizacjami branży turystycznej w obszarze aglomeracji, regionu i kraju oraz szeroką promocję walorów turystycznych aglomeracji. Innowacyjność w zakresie rozwoju turystyki, sportu, rekreacji i kultury związana będzie z wykorzystaniem lokalnych zasobów przyrodniczych, krajobrazowych, historycznych i kulturowych w połączeniu z rozwojem współpracy, komplementarności i zaangażowania

lokalnych Partnerów w przedsięwzięciach o charakterze gospodarczym. Rozwojowi turystyki służyć będzie także realizacja komplementarnych priorytetów wdrażanych w zakresie pozostałych celów strategicznych, w tym m.in. poprawa dostępności komunikacyjnej obszaru, budowa dróg rowerowych, parkingów (cel 4.), a także działania podejmowane na rzecz poprawy jakości powietrza (cel 5.), czy szeroka promocja turystyczna obszaru aglomeracji (cel 3.) itd.

OSI 1. TURYSTYKA, SPORT, REKREACJA I KULTURA	
Cel strategiczny 1: Aglomeracja Dzierżoniowska atrakcyjna turystycznie, rekreacyjnie, sportowo i kulturalnie	
PRIORYTETY (kierunki działań)	PRIORYTETY INWESTYCYJNE (typy projektów)
1.1. Rozwój zintegrowanej oferty i bazy turystycznej i rekreacyjnej	<p>A. Budowa, modernizacja i zagospodarowanie infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej, w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> – akwenów wodnych – wież, tarasów i punktów widokowych – miejsc wypoczynku i biwakowych <p>B. Rozbudowa, integracja i oznakowanie spójnej wewnątrz i zewnętrznie sieci tras:</p> <ul style="list-style-type: none"> – turystycznych, – rowerowych – pieszych – konnych – ścieżek edukacyjnych i dydaktycznych – biegowych i zjazdowych – gier terenowych (questów) <p>C. Opracowanie i realizacja zintegrowanego programu rozwoju turystyki na obszarze aglomeracji, w tym wspólny katalog produktów turystycznych, program lojalnościowy Szlak Dzierżoniowski, aglomeracyjny klaster turystyczno-sportowo-rekreacyjny</p> <p>D. Zapewnienie wsparcia w tworzeniu i rozwoju przedsiębiorstw związanych z branżą turystyczną i około turystyczną (noclegi, agroturystyka, gastronomia)</p> <p>E. Szeroka promocja atrakcyjności turystycznej i sportowo-rekreacyjnej aglomeracji, w tym utworzenie aplikacji promującej ofertę turystyczną</p>
1.2. Rozwój zintegrowanej oferty i bazy sportowej	<p>A. Budowa i modernizacja obiektów sportowych</p> <p>B. Rozwój oferty sportowej i rekreacyjnej dla wszystkich grup wiekowych</p> <p>C. Kreowanie i organizacja wspólnych imprez sportowych i rekreacyjnych na terenie aglomeracji, w tym o zasięgu ponadlokalnym</p> <p>D. Opracowanie wspólnej oferty sportowej i rekreacyjnej dla mieszkańców aglomeracji, w tym wspólnego kalendarza wydarzeń sportowych i rekreacyjnych</p>
1.3. Rozwój zintegrowanej oferty i bazy kulturalnej	<p>A. Budowa i modernizacja obiektów ważnych dla aktywności kulturalnej</p> <p>B. Kreowanie i organizacja wspólnych imprez kulturalnych na terenie aglomeracji, w tym o zasięgu ponadlokalnym</p> <p>C. Zapewnienie wysokiej jakości oferty kulturalnej poprzez opracowanie wspólnej oferty kulturalnej i kalendarza wydarzeń kulturalnych dla mieszkańców aglomeracji</p> <p>D. Kulturowanie tradycji narodowych i ludowych oraz rozwój świadomości obywatelskiej i kulturowej.</p>
1.4. Utrzymanie i modernizacja obiektów dziedzictwa kulturowego	<p>A. Utrzymanie obiektów zabytkowych we właściwym stanie technicznym i estetycznym</p> <p>B. Podniesienie atrakcyjności krajobrazu kulturowego aglomeracji na potrzeby edukacyjne, społeczne i turystyczne</p>

OSI 2. KAPITAŁ LUDZKI, USŁUGI SPOŁECZNE I PRZESTRZEŃ

Cel strategiczny 2. Aglomeracja Dzierżoniowska atrakcyjna do zamieszkania

Działania podejmowane w ramach obszaru strategicznej interwencji kapitał ludzki, usługi społeczne i przestrzeń mają na celu podniesienie atrakcyjności aglomeracji i tworzącej ją przestrzeni jako miejsca zamieszkania oraz świadczonych na jej terenie usług społecznych. Kierunki działań obejmą poprawę dostępności i oferty usług opieki i wychowania, rozwój oferty edukacyjnej oraz wspieranie szkolnictwa, w tym szczególnie zawodowego w dostosowaniu do potrzeb rynku pracy. Podejmowane będą działania wpływające na podnoszenie poziomu wykształcenia i kwalifikacji mieszkańców. Realizacja tego celu strategicznego wymaga zintegrowanych działań w ramach wielosektorowej płaszczyzny z udziałem instytucji edukacyjnych, samorządowych i lokalnego biznesu. Działania obejmą więc współpracę placówek oświatowych, szkół zawodowych i wyższych oraz przedsiębiorców w celu stworzenia nowoczesnego systemu edukacji na terenie aglomeracji, w tym tworzenia nowych kierunków kształcenia i kursów dla osób w różnym wieku. Podejmowane działania będą miały również na celu podniesienie jakości i dostępności oferty ochrony zdrowia, włącznie społeczne grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, rozwiązanie problemów społecznych oraz skuteczne przeciwdziałanie ubóstwu. Podniesienie poziomu bezpieczeństwa socjalnego oraz zintegrowanie działań instytucji, organizacji służb w celu przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu będzie obejmować aktywizację zawodową osób bezrobotnych, rozwinięcie usług opiekuńczych dla osób starszych, chorych i z niepełnosprawnościami, a także zmniejszenie zjawiska ich marginalizacji i wykluczenia poprzez współpracę w celu systemowego i jednostkowego rozwiązywania problemów związanych z włączeniem społecznym, a także realizację programów mających na celu zmniejszenie zjawisk bezdomności, patologii i uzależnień. Kontynuowane będą również działania mające na celu promocję zdrowego trybu życia mieszkańców oraz podniesienie jakości i dostępności do usług medycznych i programów profilaktycznych. W ramach zwiększania atrakcyjności obszaru aglomeracji do zamieszkania i redukcji zjawiska depopulacji niezbędne będzie również zwiększenie dostępności do zasobów mieszkaniowych. Podejmowane kierunki działań obejmować będą więc stworzenie warunków dla rozwoju mieszkalnictwa jednorodzinnego i wielorodzinnego, w tym poprzez zwiększenie powierzchni terenów przeznaczonych pod mieszkalnictwo, zwiększenie zasobów mieszkań komunalnych i socjalnych oraz wspieranie systemu budownictwa społecznego. O jakości życia, atrakcyjności do zamieszkania jak i turystycznej decyduje również estetyka, porządek i wygląd przestrzeni publicznej tj. centrów miast, wsi, placów zabaw i parków. W celu poprawy wizerunku i estetyki na obszarze aglomeracji przewiduje się takie kierunki działań jak: rewitalizacja zdegradowanych obszarów, w tym zabudowy śródmiejskiej oraz obszarów przemysłowych, podnoszenie jakości przestrzeni publicznych, w tym nadawanie jej cech społecznych i integrujących oraz likwidację barier architektonicznych dla osób z niepełnosprawnościami. Działania obejmą także podniesienie poziomu estetyki, w tym poprzez dbałość o ład przestrzenny, ochronę krajobrazu, a także poprawę stanu czystości i porządku. Poprawie jakości życia na terenie aglomeracji i zwiększeniu jej atrakcyjności osiedleńczej służyć będzie także realizacja komplementarnych priorytetów wdrażanych w zakresie pozostałych obszarów strategicznej interwencji i celów strategicznych, w tym m.in. poprawa dostępności wewnętrznej, w tym poprzez rozwój transportu zbiorowego (cel 4.), zwiększenie dostępności do infrastruktury technicznej w postaci sieci wodociągowej, kanalizacyjnej, gazowej i ciepłowniczej, a także poprawa stanu i jakości środowiska (cel 5.)

OSI 2. KAPITAŁ LUDZKI, USŁUGI SPOŁECZNE I PRZESTRZEŃ**Cel strategiczny 2: Aglomeracja Dzierżoniowska atrakcyjna do zamieszkania**

PRIORYTETY (kierunki działań)	PRIORYTETY INWESTYCYJNE (typy projektów)
2.1. Upowszechnianie i podnoszenie jakości wychowania i edukacji przedszkolnej	A. Budowa, modernizacja i doposażenie obiektów opieki i wychowania B. Podniesienie jakości i atrakcyjności oferty opieki i wychowania C. Opracowanie i wdrożenie Karty Dużej Rodziny Aglomeracji Dzierżoniowskiej
2.2. Podnoszenie jakości i dostosowanie systemów edukacji i kształcenia do potrzeb nowoczesnej gospodarki	A. Budowa, modernizacja i doposażenie bazy edukacyjnej B. Podniesienie jakości i atrakcyjności oferty edukacyjnej, w tym zajęć dodatkowych i kształcenia ustawicznego, w szczególności w zakresie kompetencji kluczowych i umiejętności uniwersalnych C. Zwiększenie uczestnictwa osób dorosłych w uczeniu się przez całe życie D. Opracowanie zintegrowanej strategii rozwoju edukacji i rynku pracy na terenie Aglomeracji Dzierżoniowskiej
2.3. Zwiększenie dostępności i jakości usług zdrowotnych	A. Rozwój i modernizacja infrastruktury ochrony zdrowia B. Realizacja kompleksowych programów prozdrowotnych i profilaktycznych C. Edukacja i zwiększanie świadomości mieszkańców w zakresie dbania o zdrowie i zdrowego stylu życia
2.4. Włączenie społeczne i ograniczenie ubóstwa	A. Powołanie Aglomeracyjnego Centrum Interwencji Kryzysowej B. Wspieranie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym lub ubóstwem C. Opracowanie wspólnej polityki senioralnej na obszarze aglomeracji, w tym obejmującej opiekę dzienną i całodobową D. Aktywizacja niewykorzystanych zasobów pracy E. Wspieranie integracji społeczno-gospodarczej obywateli innych państw i społeczności marginalizowanych
2.5. Rewitalizacja, poprawa estetyki i ładu przestrzennego	A. Rewitalizacja zdegradowanych obszarów miejskich i wiejskich, w tym zabudowy śródmiejskiej, obszarów przemysłowych i popegeerowskich oraz zielonych B. Podnoszenie jakości przestrzeni publicznych, w tym nadawanie jej cech społecznych i integrujących C. Likwidacja barier architektonicznych dla osób z ograniczoną sprawnością D. Podniesienie poziomu estetyki obszaru, w tym poprzez dbałość o ład przestrzenny E. Poprawa stanu czystości i porządku
2.6. Zwiększenie dostępności do zasobów mieszkaniowych	A. Aktualizacja miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego B. Zwiększanie zasobów i poprawa standardu mieszkań komunalnych i socjalnych C. Wspieranie rozwoju systemu budownictwa społecznego

OSI 3. GOSPODARKA I CYFRYZACJA

Cel strategiczny 3. Aglomeracja Dzierżoniowska innowacyjna, przedsiębiorcza i atrakcyjna inwestycyjnie

Zachodzące na terenie Aglomeracji Dzierżoniowskiej niekorzystne procesy depopulacyjne, obejmujące spadek liczby ludności, zmniejszanie się liczby ludności w wieku produkcyjnym i migrację młodych ludzi do atrakcyjniejszych ośrodków gospodarczych wzmocniają naturalny proces starzenia się społeczeństwa, związane są głównie z niezadawalającą sytuacją na lokalnym rynku pracy. Kierunki działań podejmowane do 2030 roku obejmować powinny więc budowanie nowoczesnej gospodarki, wsparcie rozwoju i konkurencyjności lokalnego biznesu oraz aktywne pozyskiwanie inwestorów tworzących nowe miejsca pracy dla mieszkańców w branżach o największym potencjale rozwoju. Działania obejmą także, komplementarnie wobec celu strategicznego 1., wsparcie rozwoju przedsiębiorczości turystycznej i sportowo-rekreacyjnej. Rozwój i podniesienie konkurencyjności lokalnych przedsiębiorstw związane będzie również stymulowaniem oferty instytucji otoczenia biznesu, które będą wspierały działalność gospodarczą, inwestycyjną i innowacyjną oraz tworzenie sieci współpracy biznesowej. Stworzenie atrakcyjnych warunków do inwestowania obejmie prowadzenie aktywnej polityki pozyskiwania inwestorów, w tym poprzez zapewnienie kompleksowej obsługi inwestorów, przygotowanie infrastrukturalne i planistyczne terenów aktywności gospodarczej, opracowanie i promocję oferty inwestycyjnej obejmującej całą aglomerację. Kluczowe będzie także pobudzanie popytu wewnętrznego, mające na celu gospodarcze wykorzystanie, które obejmie stworzenie bazy lokalnych producentów i usługodawców i ich promocję. Pobudzanie rozwoju i wzrostu lokalnej przedsiębiorczości wymagać będzie również organizacji szkoleń i innych przedsięwzięć edukacyjnych na każdym etapie kształcenia, służących podniesieniu aktywności gospodarczej mieszkańców, integracja działań wspierających MŚP oraz wprowadzenie jednolitego systemu ulg i zachęt dla sektora MŚP na obszarze aglomeracji. Wspierane będą również działania obejmujące promocję lokalnej przedsiębiorczości, inicjowanie powstawania, przetwarzania lub wprowadzania na rynek produktów i usług bazujących na lokalnych zasobach. Podejmowane będą działania w kierunku konsolidacji środowisk przedsiębiorców oraz inspirowaniu struktur sieciowych, a także integracji środowisk samorządu terytorialnego, gospodarczego i zawodowego oraz osób, instytucji i organizacji. Dla rozwoju przedsiębiorczości i zawodowego mieszkańców istotne jest również wyrównanie szans w dostępie do przestrzeni cyfrowej poprzez działania infrastrukturalne, w tym rozwój sieci szerokopasmowej i publicznych e-usług oraz systemów/platform teleinformatycznych zdolnych do partnerstwa w ramach realizacji e-usług. Istotne będą również działania podejmowane na rzecz ograniczenia zjawiska wykluczenia cyfrowego w różnych środowiskach i grupach wiekowych oraz budowanie społeczeństwa informacyjnego, sprawnie posługującego się nowymi technologiami i wspomaganie zmian na rzecz kształcenia opartego o najnowsze technologie. Realizacja tego celu strategicznego wspierana będzie więc m.in. poprzez komplementarne działania mające na celu wzmocnienie kapitału ludzkiego realizowane w ramach celu 2. oraz zapewnienie zewnętrznej i wewnętrznej dostępności transportowej (cel 4.), a także wyposażenie w infrastrukturę techniczną realizowaną w ramach celu 5. Realizacji celu służyć będą również podejmowane na szeroką skalę działania zwiększające rozpoznawalność aglomeracji i promujące ją jako miejsce atrakcyjne do prowadzenia działalności gospodarczej.

OSI 3. GOSPODARKA I CYFRYZACJA**Cel strategiczny 3: Aglomeracja Dzierżoniowska innowacyjna, przedsiębiorcza i atrakcyjna inwestycyjnie**

PRIORYTETY (kierunki działań)	PRIORYTETY INWESTYCYJNE (typy projektów)
3.1. Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej obszaru aglomeracji	A. Przygotowanie planistyczne i infrastrukturalne terenów inwestycyjnych B. Opracowanie wspólnej oferty inwestycyjnej aglomeracji C. Zapewnienie kompleksowej obsługi inwestorów
3.2. Wspieranie rozwoju, konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw	A. Zintegrowana polityka wspierająca rozwój przedsiębiorczości na obszarze aglomeracji, w tym opracowanie jednolitego systemu ulg i preferencji dla osób rozpoczynających działalność gospodarczą B. Organizacja sieci inkubatorów przedsiębiorczości i platform start-upowych, opartej na współpracy jst C. Rozwój działalności badawczo-rozwojowej i innowacyjnej przedsiębiorstw D. Zwiększenie współpracy pomiędzy przedsiębiorstwami, w tym poprzez wspieranie rozwoju klastrów
3.3. Rozwój gospodarczy obszarów wiejskich	A. Prowadzenie polityki informacyjnej, promocji i doradztwa w zakresie tworzenia i rozwoju ekologicznych i specjalistycznych gospodarstw rolnych B. Promowanie i wspieranie lokalnych producentów produktów pochodzenia roślinnego i zwierzęcego w zakresie sprzedaży bezpośredniej oraz przetwórstwa rolno-spożywczego C. Promocja lokalnych produktów spożywczych i ekologicznej produkcji rolnej D. Promowanie i wspieranie tworzenia struktur sieciowych producentów rolnych E. Promocja wykorzystywania nowoczesnych technologii w rolnictwie F. Poprawa rolniczej przestrzeni produkcyjnej (scalanie gruntów, drogi transportu rolnego, urządzenia melioracji szczegółowej i podstawowej)
3.4. Rozwój cyfryzacji i łączności cyfrowej	A. Poprawa dostępu do sieci szerokopasmowej i telefonii komórkowej B. Rozwój i zwiększenie wykorzystania nowoczesnych technologii i systemów łączności C. Rozwój kompetencji cyfrowych wszystkich grup społecznych
3.5. Sprawny i skuteczny marketing terytorialny w wymiarze regionalnym, krajowym i zagranicznym	A. Zintegrowana promocja społeczna, gospodarcza i turystyczna obszaru

OSI 4. KOMUNIKACJA I TRANSPORT

Cel strategiczny 4. Aglomeracja Dzierżoniowska dostępna wewnątrz i zewnątrz

Zapewnienie zewnętrznej i wewnętrznej dostępności aglomeracji, poprawa stanu technicznego dróg i towarzyszącej im infrastruktury oraz rozwój transportu publicznego służyć będą zarówno poprawie jakości życia mieszkańców jak i rozwojowi przedsiębiorczości na terenie aglomeracji. W toku wdrażania celu realizowane będą inwestycje i podejmowane działania dążące do zapewnienia dostępności zewnętrznej i wewnętrznej obszaru oraz wysokiej sprawności systemu transportowego i parkingowego. Kierunki działań realizowane w ramach tego celu obejmą m.in.: budowę obwodnic miast, rozwój i poprawę stanu technicznego istniejących dróg, ścieżek rowerowych i ciągów pieszych, a także zapewnienie odpowiedniej przepustowości dróg i płynności ruchu, usprawnienie systemu parkingowego, w tym poprzez zwiększenie liczby miejsc parkingowych, w szczególności w miejscach atrakcyjnych turystycznie. W zakresie podnoszenie jakości i profesjonalnego zarządzanie komunikacją miejską i międzymiastową, kierunki działań obejmować będą wprowadzenie inteligentnych rozwiązań w zakresie mobilności i kompleksowego zarządzanie transportem zbiorowym, polegające na dostosowaniu komunikacji do potrzeb użytkowników, stworzeniu powszechnie dostępnej informacji pasażerskiej oraz rozwoju niskoemisyjnego transportu zbiorowego, które przyczyni się do poprawy jakości powietrza na obszarze aglomeracji i będzie działaniem komplementarnym m.in. wobec działań podejmowanych w ramach celu 5.

OSI 4. KOMUNIKACJA I TRANSPORT	
Cel strategiczny 4: Aglomeracja Dzierżoniowska dostępna wewnątrz i zewnątrz	
PRIORYTETY (kierunki działań)	PRIORYTETY INWESTYCYJNE (typy projektów)
4.1. Poprawa zewnętrznej dostępności komunikacyjnej obszaru	<ul style="list-style-type: none"> A. Wsparcie działań na rzecz budowy drogi ekspresowej S8 i obwodnic miast B. Wsparcie działań na rzecz rewitalizacji linii i dworców kolejowych C. Organizacja węzłów przesiadkowych
4.2. Poprawa stanu technicznego infrastruktury drogowej i około drogowej	<ul style="list-style-type: none"> A. Budowa i modernizacja odcinków dróg B. Budowa i modernizacja infrastruktury około drogowej, w tym oświetlenia C. Wprowadzanie nowoczesnych systemów zarządzania ruchem oraz inteligentnych technologii D. Budowa parkingów i dróg dojazdowych, w tym do miejsc atrakcyjnych turystycznie E. Poprawa bezpieczeństwa w ruchu drogowym F. Budowa i modernizacja dróg transportu rolnego
4.3. Rozwój i doskonalenie transportu publicznego	<ul style="list-style-type: none"> A. Rozwój i optymalizacja tras przejazdu komunikacji publicznej z dostosowaniem do potrzeb użytkowników B. Inwestycje w nowoczesny tabor nisko i zeroemisyjny wraz z infrastrukturą do jego ładowania/tankowania C. Promowanie korzystania z niskoemisyjnego transportu zbiorowego
4.4. Rozwój infrastruktury dla rowerzystów i pieszych	<ul style="list-style-type: none"> A. Budowa spójnego systemu sieci ścieżek rowerowych i ciągów pieszych na obszarze aglomeracji i z otoczeniem B. Budowa sieci parkingów P&R C. Popularyzacja ruchu rowerowego i niezmotoryzowanego

OSI 5. OCHRONA ŚRODOWISKA I BEZPIECZEŃSTWO

Cel strategiczny 5. Aglomeracja Dzierżoniowska bezpieczna i przyjazna dla środowiska

Kierunki działań podejmowane w ramach tego celu strategicznego mają za zadanie zachowanie i poprawę stanu środowiska naturalnego oraz minimalizowanie skutków zmian klimatu. Zapewnienie nowoczesnej i wysokiej jakości infrastruktury technicznej służyć będzie również poprawie jakości życia mieszkańców na terenie aglomeracji i budowaniu nowoczesnej gospodarki. Zapewnieniu wymagań i potrzeb społeczności lokalnej oraz ochronie gleb i wód na terenie aglomeracji służyć będzie modernizacja i rozwój infrastruktury technicznej (wodociągowej, kanalizacyjnej, gazowej i ciepłowniczej), w tym w szczególności na obszarach wiejskich. Dzięki tym inwestycjom zwiększy się odsetek osób korzystających z wodociągu i kanalizacji sanitarnej, poprawi jakość wody i zapewniona zostanie ochrona wód i gleb. Istotnej poprawie jakości powietrza na obszarze aglomeracji służyć będzie wdrażanie uchwały antysmogowej na terenie województwa dolnośląskiego¹¹ oraz liczne zintegrowane działania w zakresie likwidacji nieekologicznych źródeł ciepła, zwiększania efektywności energetycznej budynków oraz promocja i zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii. Nie bez znaczenia dla poprawy stanu środowiska pozostaną również inwestycje w sektor gospodarki odpadami mająca na celu promocję gospodarki o obiegu zamkniętym i ograniczanie masy wytwarzanych odpadów. Istotną będzie również edukacja w zakresie ochrony środowiska i bezpieczeństwa upowszechniająca ideę ekorozwoju i podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców, a także wiedzę i umiejętności postępowania w sytuacji zagrożeń zdrowia i życia. Działania inwestycyjne obejmą również minimalizowanie skutków zmian klimatu i adaptację obszarów, w tym zainwestowanych, do pojawiających się ekstremalnych zjawisk pogodowych oraz zastosowanie rozwiązań prowadzących do wzrostu retencji wody. Kierunki działań w zakresie poprawy bezpieczeństwa obejmą rozwój infrastruktury przeciwpowodziowej i związanej z bezpieczeństwem na terenie poszczególnych gmin, w tym rozszerzenie obszarów objętych monitoringiem, doposażenie służb ratowniczych oraz rozwój współpracy instytucji działających w obszarze bezpieczeństwa. Poprawie stanu środowiska i bezpieczeństwa na terenie aglomeracji służyć będzie również realizacja projektów komplementarnych, m.in. w ramach celu 4., obejmująca rozbudowę sieci ścieżek rowerowych, budowa sieci parkingów P&R i węzłów przesiadkowych, rozwój komunikacji publicznej, mające na celu zmniejszenie ilości podróży komunikacją indywidualną, co pozwoli na zmniejszenie emisyjności transportu prywatnego.

OSI 5. BEZPIECZEŃSTWO I OCHRONA ŚRODOWISKA	
Cel strategiczny 5: Aglomeracja Dzierżoniowska bezpieczna i przyjazna dla środowiska	
PRIORYTETY (kierunki działań)	PRIORYTETY INWESTYCYJNE (typy projektów)
5.1. Rozwój zrównoważonej gospodarki wodnej i ściekowej	A. Rozwój i modernizacja infrastruktury wodociągowej, kanalizacyjnej i ściekowej B. Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków C. Rozwój systemów ujęć, uzdatniania, dostawy i magazynowania wody
5.2. Poprawa jakości powietrza	A. Wymiana nieefektywnych źródeł ciepła opartych na paliwach stałych na źródła ekologiczne, odnawialne lub gazowe

¹¹ Uchwała Nr XLI/1407/17 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 30 listopada 2017 roku w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa dolnośląskiego, z wyłączeniem Gminy Wrocław i uzdrowisk, ograniczeń i zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw.

OSI 5. BEZPIECZEŃSTWO I OCHRONA ŚRODOWISKA**Cel strategiczny 5: Aglomeracja Dzierżoniowska bezpieczna i przyjazna dla środowiska**

PRIORYTETY (kierunki działań)	PRIORYTETY INWESTYCYJNE (typy projektów)
	<ul style="list-style-type: none">B. Promocja i zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii, w tym poprzez dostosowanie dokumentów planistycznych do potrzeb rozwoju odnawialnych źródeł energiiC. Poprawa efektywności energetycznej budynków publicznych, mieszkalnych i przedsiębiorstwD. Budowa i modernizacja sieci gazowych i ciepłowniczychE. Instalacja systemów monitorowania zanieczyszczenia powietrza na obszarze aglomeracji
5.3. Doskonalenie systemu gospodarki odpadami	<ul style="list-style-type: none">A. Inwestycje we wzmacnianie gospodarki o obiegu zamkniętym w tym poprzez zapobieganie powstawaniu odpadów i ograniczanie ich ilości, efektywne gospodarowanie zasobami, ponowne wykorzystywanie, naprawy oraz recyklingB. Budowa punktów selektywnej zbiórki odpadów komunalnych (PSZOK)
5.4. Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i krajobrazu	<ul style="list-style-type: none">A. Ochrona i właściwa ekspozycja cennych siedlisk przyrodniczychB. Utrzymanie i odbudowa funkcji ekosystemów, w tym inwestycje w regenerację i renaturalizację terenów oraz projekty zmieniające ich przeznaczenieC. Opracowanie zintegrowanej polityki krajobrazowej (reklamowej) na obszarze aglomeracji
5.5. Dostosowanie do zmian klimatu i zwiększenie retencyjności obszaru	<ul style="list-style-type: none">A. Opracowanie i wprowadzanie planów adaptacji do zmian klimatuB. Rozwój zielono-niebieskiej infrastrukturyC. Wspieranie retencjonowania (magazynowania) wody, w tym małej retencji
5.6. Poprawa bezpieczeństwa	<ul style="list-style-type: none">A. Budowa i modernizacja infrastruktury przeciwpowodziowejB. Regulacja cieków wodnych oraz rozwój i modernizacja urządzeń melioracji podstawowej i szczegółowejC. Rozwój potencjału służb publicznych - rozwój monitoringu, systemów prognozowania i ostrzegania przed stanami nadzwyczajnymi oraz systemów ratownictwa i doposażenie służb ratowniczychD. Budowa i modernizacja oświetlenia ulicznego na energooszczędne lub zasilane OZEE. Uporządkowanie gospodarki energetycznej
5.7. Edukacja ekologiczna	<ul style="list-style-type: none">A. Promocja, doradztwo, podnoszenie świadomości i wiedzy mieszkańców, przedsiębiorców i władz lokalnych w zakresie efektywności energetycznej i wykorzystania odnawialnych źródeł energiiB. Edukacja podnoszenie świadomości i wiedzy mieszkańców, przedsiębiorców i władz lokalnych w zakresie efektywnej gospodarki odpadamiC. Wprowadzenie jednolitego systemu informowania mieszkańców o przepisach prawnych w zakresie ochrony środowiska (informowanie o obowiązkach i prawach)

OSI 6. WSPÓŁPRACA I ZARZĄDZANIE

Cel strategiczny 6. Aglomeracja Dzierżoniowska obywatelska i efektywnie zarządzana

Współpraca wewnętrzna i zewnętrzna oraz komunikacja stanowią podstawę sprawnego funkcjonowania społeczności aglomeracji. Rozwój i wsparcie partycypacji społecznej w zarządzaniu aglomeracją pozwoli mieszkańcom, organizacjom pozarządowym i wszystkim środowiskom na współdecydowanie o istotnych dla nich sprawach. Cele te będą osiągnęte m.in. poprzez włączenie interesariuszy w proces konsultowania decyzji władz publicznych, co pozwoli na lepsze dostosowanie działań do ich oczekiwań. Zapewniony zostanie również dostęp do informacji dotyczących funkcjonowania aglomeracji, co pozwoli na transparentne zarządzanie i większą świadomość mieszkańców w zakresie działań prowadzonych na jej terenie. Realizacja działań w ramach celu strategicznego 6. będzie komplementarna wobec wszystkich pozostałych celów strategicznych określonych w dokumencie *Strategii*.

OSI 6. WSPÓŁPRACA I ZARZĄDZANIE	
Cel strategiczny 6: Aglomeracja Dzierżoniowska obywatelska i efektywnie zarządzana	
PRIORYTETY (kierunki działań)	PRIORYTETY INWESTYCYJNE (typy projektów)
6.1. Budowa sprawnego systemu komunikacji z i pomiędzy mieszkańcami	<ul style="list-style-type: none"> A. Zapewnienie dostępu do informacji poprzez utworzenie strony internetowej aglomeracji, w tym udostępnianie oferty: sportowej, rekreacyjnej, kulturalnej i innych B. Budowa systemu dialogu społecznego wykorzystującego media tradycyjne, nowoczesne technologie oraz media społecznościowe C. Zapewnienie udziału społecznego w zarządzaniu i podejmowaniu decyzji w sprawach publicznych, w tym poprzez organizację spotkań z mieszkańcami i konsultacji społecznych D. Budowa i wzmacnianie tożsamości mieszkańców z obszaru Aglomeracji
6.2. Tworzenie mechanizmów współpracy z organizacjami pozarządowymi i partnerami społeczno-gospodarczymi działającymi na obszarze aglomeracji	<ul style="list-style-type: none"> A. Wsparcie merytoryczne, organizacyjne i finansowe organizacji pozarządowych oraz innych form inicjatyw społecznych B. Wspólna zintegrowana polityka rozwoju trzeciego sektora C. Organizacja cyklicznych spotkań Partnerów tworzących aglomerację
6.3. Zapewnienie dostępu do nowoczesnych, wysokiej jakości usług administracji publicznej	<ul style="list-style-type: none"> A. Usprawnienie systemu zarządzania aglomeracją w celu przyspieszenia realizacji procesów i procedur administracyjnych B. Stworzenie standardów obsługi klienta w Urzędach i Starostwie C. Zwiększenie dostępności wysokiej jakości nowoczesnych usług publicznych, w tym zapewnienie powszechnej dostępności e-usług, e-administracji i e-komunikacji D. Współpraca instytucjonalna i międzysektorowa w obszarze turystyki, sportu, rekreacji, kultury, edukacji, pomocy społecznej i integracji społecznej E. Doskonalenie kadr samorządowych

PRZESTRZENNY WYMIAR POLITYKI ROZWOJU	OSI	Aglomeracja Dzierżoniowska 2030						
		Gmina miejska Dzierżoniów	Gmina miejska Bielawa	Gmina miejsko- wiejska Pieszycze	Gmina miejska Piława Górna	Gmina miejsko- wiejska Niemcza	Gmina wiejska Dzierżoniów	Gmina wiejska Łagiewniki
OBSZARY OBJĘTE INTERWENCJĄ:								
OSI 1. TURYSTYKA, SPORT, REKREACJA I KULTURA								
Cel strategiczny 1: Aglomeracja Dzierżoniowska atrakcyjna turystycznie, rekreacyjnie, sportowo i kulturalnie	OSI 1	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
1.1. Rozwój zintegrowanej oferty i bazy turystycznej i rekreacyjnej		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
1.2. Rozwój zintegrowanej oferty i bazy sportowej		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
1.3. Rozwój zintegrowanej oferty i bazy kulturalnej		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
1.4. Utrzymanie i modernizacja obiektów dziedzictwa kulturowego		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
OSI 2. KAPITAŁ LUDZKI, USŁUGI SPOŁECZNE I PRZESTRZEŃ								
Cel strategiczny 2: Aglomeracja Dzierżoniowska atrakcyjna do zamieszkania	OSI 2	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
2.1. Upowszechnianie i podnoszenie jakości wychowania i edukacji przedszkolnej		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
2.2. Podnoszenie jakości i dostosowanie systemów edukacji i kształcenia do potrzeb nowoczesnej gospodarki		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
2.3. Zwiększenie dostępności i jakości usług zdrowotnych		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
2.4. Włączenie społeczne i ograniczanie ubóstwa		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
2.5. Rewitalizacja, poprawa estetyki i ładu przestrzennego		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
OSI 2.5. obszary rewitalizacji, w tym terenów przemysłowych i popegeerowskich oraz zieleni urządzonej	OSI 2.5.	staromiejskie centrum Dzierżoniowa, parki, rewitalizacja terenów zdegradowanych i przemysłowych na obszarze miasta Dzierżoniowa	obszary po zakładach Bielbaw i Bieltex	centrum miasta - główne ciągi komunikacyjne	obszar miasta Piława Górna	obszar miasta Niemcza	tereny przemysłowe po przemysle metalowym w Jodłowniku; obszary eksploatacji powierzchniowej surowców naturalnych w Piławie Dolnej oraz Książnicy (po zamknięciu kopalni); założenia pałacowo- parkowe objęte ochroną prawną na podstawie wpisu do rejestru zabytków (11 obiektów/parków);	-Łagiewniki, część miejscowości w rejonie ulic - Jedności Narodowej, Przemysłowej, Ślężnej i Nowej a także zbiornik „Tama” oraz tereny wokół niego; -Ligota Wielka - tereny zabudowane całej miejscowości; -Sieniawka - cała miejscowość łącznie ze „Stawem Trzciniowym”;

PRZESTRZENNY WYMIAR POLITYKI ROZWOJU	OSI	Aglomeracja Dzierżoniowska 2030								
		Gmina miejska Dzierżoniów	Gmina miejska Bielawa	Gmina miejsko- wiejska Pieszycze	Gmina miejska Piława Górna	Gmina miejsko- wiejska Niemcza	Gmina wiejska Dzierżoniów	Gmina wiejska Łagiewniki		
OBSZARY OBJĘTE INTERWENCJĄ:									<ul style="list-style-type: none"> obiekty o wysokich walorach kulturowych w tym: - zespół pałacowo-parkowy w Jędrzejowicach; - zespół pałacowo-parkowy w Piławie Dolnej przy ul. Błotnistej; - dworzec kolejowy w Mościsku; - most neogotycki w Mościsku. 	<ul style="list-style-type: none"> - Sokolniki – cała miejscowość; - Jażwina – centralna część miejscowości (w okolicach - kościoła, budynku byłej szkoły, remizy oraz boiska). Tereny przemysłowe na obszarze objętym planami rewitalizacji zajmują ok. 3000 m2 i położone są przy ul. Przemysłowej w Łagiewnikach.
2.6. Zwiększenie dostępności do zasobów mieszkaniowych		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
OSI 3. GOSPODARKA I CYFRYZACJA Cel strategiczny 3: Aglomeracja Dzierżoniowska innowacyjna, przedsiębiorcza i atrakcyjna inwestycyjnie	OSI 3	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
3.1. Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej obszaru aglomeracji		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
3.2. Wspieranie rozwoju i konkurencyjności przedsiębiorstw		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
3.3. Rozwój działalności badawczo-rozwojowej i innowacyjnej przedsiębiorstw		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
3.4. Rozwój gospodarczy obszarów wiejskich		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
3.5. Rozwój cyfryzacji i łączności cyfrowej		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
3.6. Sprawny i skuteczny marketing terytorialny w wymiarze regionalnym, krajowym i zagranicznym		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
OSI 4. KOMUNIKACJA I TRANSPORT Cel strategiczny 4: Aglomeracja Dzierżoniowska dostępna wewnątrz i zewnątrz	OSI 4	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
4.1. Poprawa zewnętrznej dostępności komunikacyjnej obszaru		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
4.2. Poprawa stanu technicznego infrastruktury drogowej i około drogowej		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
4.3. Rozwój i doskonalenie transportu publicznego		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	

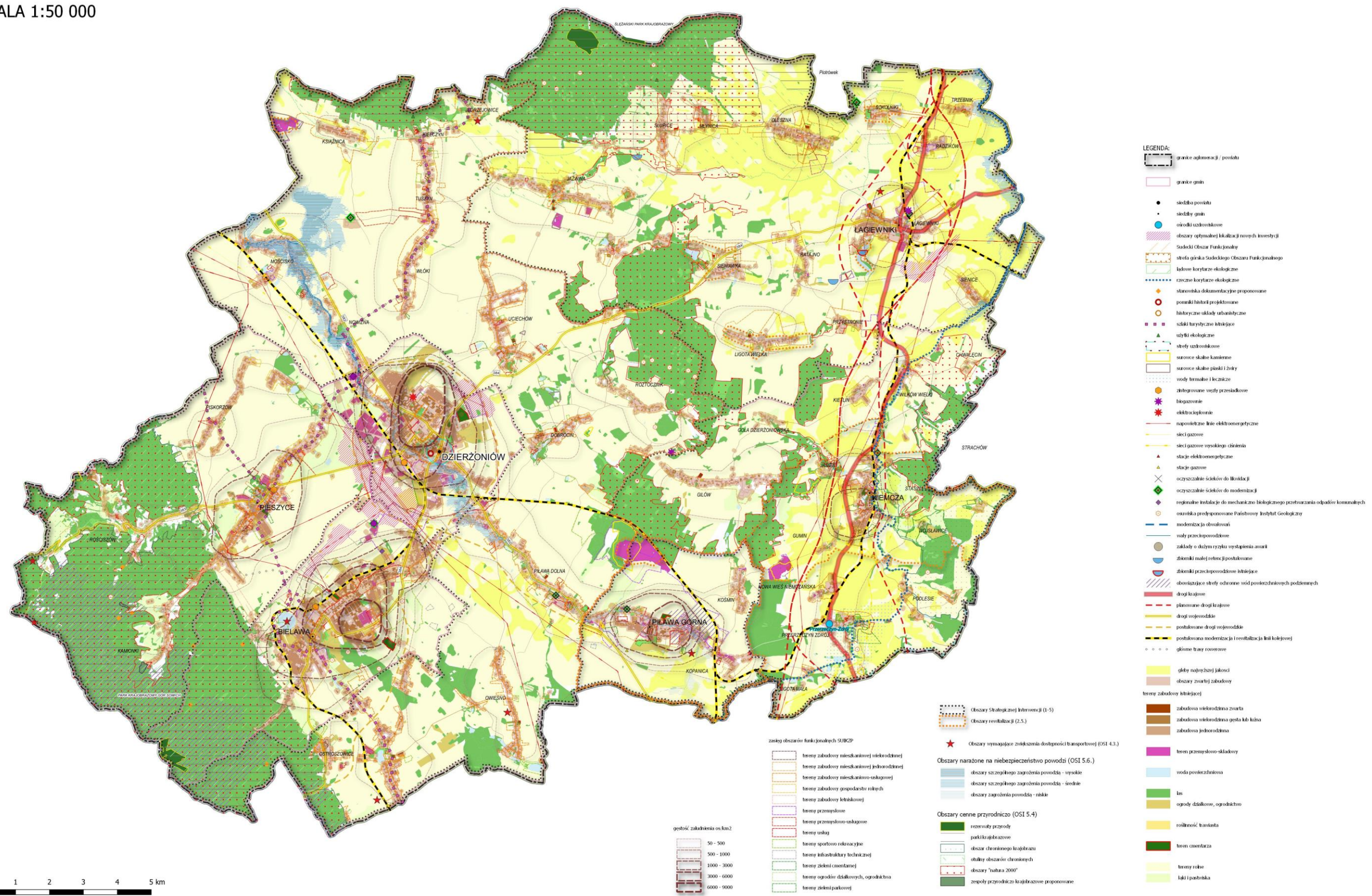
PRZESTRZENNY WYMIAR POLITYKI ROZWOJU	OSI	Aglomeracja Dzierżoniowska 2030						
		Gmina miejska Dzierżoniów	Gmina miejska Bielawa	Gmina miejsko- wiejska Pieszycze	Gmina miejska Piława Górna	Gmina miejsko- wiejska Niemcza	Gmina wiejska Dzierżoniów	Gmina wiejska Łagiewniki
OBSZARY OBJĘTE INTERWENCJĄ:								
OSI 4.3. obszary wymagające zwiększenia dostępności transportowej	OSI 4.3.		Jeziro Bielawskie, Góry Sowie, trasa kolejowa w kierunku Srebrnej Góry	Przełęcz Jugowska i Walimska	obszar gminy		Owiesno, Jędrzejowice	obszar gminy
4.4. Rozwój infrastruktury dla rowerzystów i pieszych		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
OSI 5. BEZPIECZEŃSTWO I OCHRONA ŚRODOWISKA Cel strategiczny 5: Aglomeracja Dzierżoniowska bezpieczna i przyjazna dla środowiska	OSI 5	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
5.1. Rozwój zrównoważonej gospodarki wodnej i ściekowej		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
5.2. Poprawa jakości powietrza		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
5.3. Doskonalenie systemu gospodarki odpadami		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
5.4. Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i krajobrazu		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
OSI 5.4. Obszary cenne przyrodniczo	OSI 5.4.		rezerwat przyrody, park krajobrazowy, Natura 2000	park krajobrazowy, obszar chronionego krajobrazu, Natura 2000	Natura 2000	obszar chronionego krajobrazu, Natura 2000	parki krajobrazowe, obszar chronionego krajobrazu, Natura 2000, użytki ekologiczne	rezerwat przyrody, park krajobrazowy, Natura 2000, użytek ekologiczny
5.5. Dostosowanie do zmian klimatu i zwiększenie retencyjności obszaru		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
5.6. Poprawa bezpieczeństwa		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
OSI 5.6. obszary szczególnego zagrożenia powodzią wzdłuż rzek i cieków wodnych		Piława			Piława	Ślęza	Piława, Gnily Potok	Ślęza
5.7. Edukacja ekologiczna		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
OSI 6. WSPÓŁPRACA I ZARZĄDZANIE Cel strategiczny 6: Aglomeracja Dzierżoniowska obywatelska i efektywnie zarządzana	OSI 6	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
6.1. Budowa sprawnego systemu komunikacji z mieszkańcami		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
6.2. Tworzenie mechanizmów współpracy z organizacjami pozarządowymi i partnerami społeczno-gospodarczymi działającymi na obszarze aglomeracji		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
6.3. Zapewnienie dostępu do nowoczesnych, wysokiej jakości usług administracji publicznej		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

PNADLOKALNA STRATEGIA ROZWOJU AGLOMERACJI DZIERŻONIOWSKIEJ 2030

SKALA 1:50 000

LEGENDA:

- granicz aglomeracji / powiatu
- granicz gmin
- siedziba powiatu
- siedziby gmin
- ośrodki uzdrowiskowe
- obszary optymalnej lokalizacji nowych inwestycji
- Stadocki Obszar Funkcjonalny
- strefa górnicza Stadockiego Obszaru Funkcjonalnego
- ładowne korytarze ekologiczne
- rzeczne korytarze ekologiczne
- stanowiska dokumentacyjne proponowane
- pomniki historii projektowane
- historyczne ukształtowanie urbanistyczne
- szlaki turystyczne istniejące
- szlaki ekologiczne
- strefy uzdrowiskowe
- stare cmentarze kamienne
- stare cmentarze piaski i żwiru
- wody termalne i lecznicze
- zbiorniki wodne przelotowe
- biogazownie
- elektrociepłownie
- napowietrzne linie elektroenergetyczne
- sieci gazowe
- sieci gazowe wysokiego ciśnienia
- stacje elektroenergetyczne
- stacje gazowe
- oczyszczalnie ścieków do likwidacji
- oczyszczalnie ścieków do modernizacji
- regionalne instalacje do mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów komunalnych
- osiediska planowane Państwowym Instytutem Geologicznym
- modernizacja obwodnic
- wały przeciwpowodziowe
- zakłady o dużym ryzyku wystąpienia awarii
- zbiorniki małej retencji postuluwane
- zbiorniki przeciwpowodziowe istniejące
- obwodniczące strefy ochronne wód powierzchniowych podziemnych
- drogi krajowe
- planowane drogi krajowe
- drogi wojewódzkie
- postulowane drogi wojewódzkie
- postulowana modernizacja i renowacja (z linii kolejowej)
- główne trasy rowerowe
- okęty najwyższej jakości
- obszary zwartej zabudowy
- tereny zabudowy istniejącej
- zabudowa wielokondygnacyjna zwarta
- zabudowa wielokondygnacyjna gęsta lub kłęba
- zabudowa jednorodna
- teren przemysłowo-skladowy
- woda powierzchniowa
- las
- ogrody działkowe, ogrodnictwo
- rolnictwo transkwalifikacyjne
- teren cmenteczny
- tereny rolne
- łaki i pastwiska

zawieszoność obszarów funkcjonalnych SUBCP

- tereny zabudowy mieszkaniowej wielokondygnacyjnej
- tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej
- tereny zabudowy mieszkaniowo-usługowej
- tereny zabudowy gospodarsko-usługowej
- tereny zabudowy lekarskiej
- tereny przemysłowe
- tereny przemysłowo-usługowe
- tereny usług
- tereny sportowo-rekreacyjne
- tereny infrastruktury technicznej
- tereny zieleni cmentecznej
- tereny ogrodów działkowych, ogrodnictwa
- tereny zieleni parkowej

gęstość zaludnienia os/km²

- 50 - 500
- 500 - 1000
- 1000 - 3000
- 3000 - 6000
- 6000 - 9000

Obszary Strategicznej Inwestycji (1-5)

- Obszary renowacji (2.5.)

Obszary wymagające zwiększenia dostępności transportowej (OSI 4.3.)

- Obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi (OSI 5.6.)
- obszary szczególnego zagrożenia powodzi - wysokie
- obszary szczególnego zagrożenia powodzi - średnie
- obszary zagrożenia powodzi - niskie

Obszary cenne przyrodniczo (OSI 5.4)

- rezerwat przyrody
- parki krajobrazowe
- obszary chronionego krajobrazu
- obszary chronionego krajobrazu
- obszary "ładna 2000"
- zespoły przyrodniczo krajobrazowe proponowane

3. Przestrzenny wymiar polityki rozwoju

PRIORYTETY W ZAGOSPODAROWANIU PRZESTRZENNYM

Uwarunkowania przyrodnicze, dynamika rozwoju ośrodków miejskich i terenów wiejskich, niekorzystne zmiany demograficzne determinują ustalenie następujących priorytetów w zagospodarowaniu przestrzennym Aglomeracji Dzierżoniowskiej:

- **zachowanie ładu przestrzennego** poprzez uzupełnianie istniejącej kompozycji przestrzennej i kształtowanie czytelnej, zwartej struktury przestrzennej i dopełnianie układów urbanistycznych z dbałością o elementy kompozycji takie jak: dominanty, osie widokowe, otwarcia, zamknięcia, narożniki, lokalizowanie nowej zabudowy w granicach wyznaczonych jednostek osadniczych o zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej, zachowanie ekspozycji historycznych obiektów budowlanych, osi widokowych i historycznej wysokości kształtującej sylwetkę ośrodków miejskich,
- **podniesienie standardów infrastruktury technicznej** poprzez rozbudowę układu komunikacyjnego aglomeracji z jednoczesnym uzbrojeniem terenów istniejącego i nowego zainwestowania określonego w obowiązujących lokalnych dokumentach planistycznych,
- **ochrona walorów przyrodniczych oraz krajobrazu** poprzez utrzymanie i zachowanie przestrzennej struktury terenów otwartych,
- **podniesienie jakości środowiska** poprzez utrzymanie i odtworzenie ciągów zieleni wzdłuż cieków wodnych, rowów melioracyjnych sprzyjających zahamowaniu niekorzystnych zmian klimatycznych,
- **stworzenie wysokiej jakości przestrzeni publicznych** poprzez koncentrację przestrzenną funkcji publicznych, oświatowych, sportowo-rekreacyjnych i kulturalnych,
- **określenie wielofunkcyjnej zabudowy** dla jednostek osadniczych umożliwiających prowadzenie działalności gospodarczej,
- **utrzymanie i ochrona dziedzictwa kulturowego** poprzez rewitalizację,
- **wykorzystanie walorów turystycznych aglomeracji** poprzez wyznaczanie nowych i utrzymanie funkcji turystycznych i sportowo-rekreacyjnych, w tym w sąsiedztwie zbiorników i cieków wodnych,
- **wykorzystanie walorów ekonomicznych** poprzez możliwość eksploatacji surowców naturalnych zlokalizowanych na terenie aglomeracji.

GŁÓWNE KIERUNKI ROZWOJU W STRUKTURZE PRZESTRZENNEJ

Wskazane powyżej priorytety wyznaczają główne kierunki działań w strukturze przestrzennej Aglomeracji Dzierżoniowskiej w odniesieniu do zabudowanych terenów osadniczych:

- **rozwijanie sieci drogowej** o prawidłowej hierarchii i parametrach,
- **rozwój urządzeń i sieci infrastruktury technicznej**,
- **utrzymanie i rozwój struktury przestrzennej terenów** wyznaczonych na cele rozwoju zabudowy mieszkaniowej,
- **utrzymanie i rozwój funkcji usługowych i usługowo-produkcyjnych, produkcyjnych** na terenach o dobrej dostępności komunikacyjnej,

- **kształtowanie zespołów zabudowy w sposób zapewniający:** eliminowanie funkcji konfliktowych, wspólny charakter urbanistyczno-architektoniczny,
- **lokalizowanie nowych terenów zabudowy mieszkaniowej, usługowej i rekreacyjnej poza zasięgiem zagrożeń naturalnych** tj. obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi i podtopień lub antropogenicznych (hałas komunikacyjny),
- **rozwój i przekształcenia zabudowy** z poszanowaniem dziedzictwa historycznego układów osadniczych,
- **ochrona historycznych układów przestrzennych** oraz eksponowanie obiektów posiadających walory kulturowe i historyczne, szczególnie wpisanych do rejestru zabytków,
- **kształtowanie przestrzeni publicznych** w sposób zapewniający ich funkcjonalność, sprzyjającą ożywieniu kulturalnemu i wytwarzaniu więzi społecznych, oraz wysokie walory estetyczne,
- **realizacja nowych form zagospodarowania pod bezwzględnym warunkiem ochrony środowiska**, w tym czystości wód powierzchniowych i podziemnych, czystości gleb i terenów zielonych i zadrzewionych oraz jakości powietrza atmosferycznego;

w odniesieniu do terenów otwartych aglomeracji:

- **zachowanie i utrzymanie** zwartych kompleksów pól o najwyższej przydatności rolniczej,
- **utrzymanie i ochrona zwartych kompleksów łąk i pastwisk**,
- **utrzymanie naturalnych korytarzy ekologicznych:** obszarów objętych ochroną, kompleksów leśnych, terenów zadrzewień śródpolnych, zbiorowisk zieleni naturalnej, dolin rzecznych,
- **utrzymanie naturalnych zbiorników** wód śródłądowych oraz cieków wodnych,
- **możliwość lokalizacji odnawialnych źródeł energii OZE** (fotowoltaika), na gruntach słabszych klas bonitacyjnych,
- **utrzymanie terenów** eksploatacji surowców naturalnych.

Oczekiwane rezultaty planowanych działań wynikających z realizacji *Ponadlokalnej Strategii Rozwoju Aglomeracji Dzierżoniowskiej 2030* i polityki przestrzennej prowadzonej na jej obszarze obejmują:

- **zwiększenie atrakcyjności osiedleńczej, turystycznej i gospodarczej** obszaru Aglomeracji Dzierżoniowskiej, w tym poprzez udostępnienie dostępnych komunikacyjnie i uzbrojonych terenów inwestycyjnych przyciągających inwestorów tworzących miejsca pracy w branżach o największym potencjale rozwoju,
- **zachowanie i odtwarzanie zasobów przyrodniczo-krajobrazowych**,
- **ochrona krajobrazu kulturowego** oraz porządkowanie i uzupełnianie struktury przestrzennej,
- **zwiększenie dostępności do terenów przestrzeni publicznych**, w tym terenów zieleni urządzonej,
- **koordynacja rozwoju osadnictwa** z możliwościami rozwojowymi sieciowych systemów infrastruktury technicznej wpływającymi na wzrost jakości życia i atrakcyjności osiedleńczej,
- **minimalizacja finansowych i środowiskowych kosztów** wynikająca ograniczania wprowadzania nowego zainwestowania na tereny otwarte, poprzez efektywne wykorzystanie terenów już zagospodarowanych oraz kształtowanie i rozwijanie zwartych struktur osadniczych,
- ograniczenie działań i inwestycji negatywnie wpływających na walory krajobrazowe i zwiększenie skuteczności ich ochrony,
- **ochrona systemu korytarzy ekologicznych** opartych o istniejące obszary chronione, elementy zielonej infrastruktury, elementy zieleni miejskiej oraz ekosystemy wodne, leśne i inne,
- **zapewnienie bezpieczeństwa publicznego, powodziowego i energetycznego.**

USTALENIA W ZAKRESIE KSZTAŁTOWANIA I PROWADZENIA POLITYKI PRZESTRZENNEJ NA TERENIE AGLOMERACJI:

Lp.	Treść
1.	Zapewnienie bezpieczeństwa publicznego, energetycznego, powodziowego, transportowego oraz przestrzennego przy określaniu kierunków polityki przestrzennej oraz ustalaniu standardów i wskaźników zagospodarowania przestrzennego.
2.	Ustalanie w studium: a. terenów o najlepszych predyspozycjach dla lokalizacji nowej zabudowy mieszkaniowej, b. terenów o najlepszych predyspozycjach dla lokalizacji skoncentrowanej działalności gospodarczej.
3.	Wyłączenie z zabudowy, w tym z zabudowy turystycznej i rekreacyjnej: a. terenów otwartych o największych walorach widokowych predysponowanych do rozwoju szlaków turystycznych, b. obszarów o ekspozycji północnej, obszarów osuwiskowych, zalewowych, inwersyjnych, c. obszarów szczególnego zagrożenia powodzią ¹² z zastrzeżeniem, że zakres wyłączenia każdorazowo zostanie dostosowany do lokalnych uwarunkowań, w tym dostosowanie zagospodarowania i warunków technicznych zabudowy do stopnia zagrożenia oraz uwzględnienie cyklicznych zalewów, d. lokalizacji zwartych kompleksów zabudowy produkcyjnej o powierzchni większej niż 1,0 ha oraz usługowej o powierzchni większej niż 2,0 ha na terenach o nachyleniu powyżej 5,0% .
4.	Ustalenie minimalnego wskaźnika powierzchni terenów biologicznie czynnych na poziomie 65,0% na terenach o nachyleniu powyżej 5,0% dla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, letniskowej, zamieszkania zbiorowego, usług zdrowia (lecznictwa uzdrowskiego), usług sportu i rekreacji oraz usług turystycznych.
5.	Wprowadzenie w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego ustaleń zapewniających: a. zagospodarowanie i retencjonowanie wód opadowych na terenach zurbanizowanych, b. możliwość zachowania i wprowadzania nowych zadrzewień śródpolnych oraz małych zbiorników wodnych na terenach rolniczych, c. stosowanie rozwiązań, które spowalniają spływ wody w cieku (zakola, meandry) i prowadzą do renaturalizacji cieków, niekolidujących z działaniami w zakresie ochrony przeciwpowodziowej lub innymi ponadlokalnymi celami publicznymi, d. utrzymanie, odtworzenie oraz budowę nowych systemów melioracyjnych w postaci cieków wodnych oraz drenaży (urządzenia melioracji podstawowej).
6.	Ograniczenie przeznaczania pod zabudowę podlegającą ochronie przed hałasem ¹³ terenów narażonych na ponadnormatywne oddziaływanie infrastruktury transportowej. Poza terenami miast pod zabudowę podlegającą ochronie przed hałasem, zaleca się przeznaczanie terenów położonych w odległościach co najmniej: a. 100 m od dróg ekspresowych oraz głównych ruchu przyspieszonego, b. 50 m od dróg głównych krajowych.
7.	Separowanie terenów zabudowy podlegającej ochronie przed hałasem od obiektów i terenów zabudowy produkcyjnej i usługowej poprzez ustalenie minimalnych odległości między terenami zabudowy podlegającej ochronie przed hałasem a dużymi zwartymi kompleksami terenów zabudowy produkcyjnej, usługowej lub produkcyjno-usługowej. Poza terenami miast zaleca się aby zachowywać parametr odległości co najmniej 150 m między terenami zabudowy podlegającej ochronie przed hałasem a zwartymi kompleksami zabudowy produkcyjnej, usługowej lub produkcyjno-usługowej o powierzchni przekraczającej 10,0ha.
8.	Określenie minimalnych odległości pomiędzy terenami zabudowy podlegającej ochronie przed hałasem a najbliższymi terenami zabudowy związanej z potencjalną emisją fetoru. Zaleca się zachowanie odległości terenów zabudowy podlegającej ochronie przed hałasem co najmniej: a. 400 m od najbliższych terenów zabudowy związanej z wielkotowarową produkcją zwierzęcą, stanowiącą przedsięwzięcie mogące zawsze znacząco oddziaływać na środowisko (powyżej 210 DJP),

¹² Obszary w rozumieniu art. 16 pkt 34 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne: a) obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi 1%, b) obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi 10%, c) obszary między linią brzegu a wałem przeciwpowodziowym lub naturalnym wysokim brzegiem, w który wbudowano wał przeciwpowodziowy, a także wyspy i przymuliska, o których mowa w art. 224, stanowiące działki ewidencyjne, d) pas techniczny.

¹³ Zabudowa na terenie przeznaczonym: pod zabudowę mieszkaniową, pod szpitale i domy opieki społecznej, pod budynki związane ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży, na cele uzdrowskowe, na cele rekreacyjno-wypoczynkowe, na cele mieszkaniowo-usługowe, o którym mowa w art. 113 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. prawo ochrony środowiska, dla której określone zostały dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku określone wskaźnikami hałasu LDWN, LN, LAeq D i LAeq N.

Lp.	Treść
	b. 300 m od najbliższych terenów istniejącej lub projektowanej zabudowy związanej z wielkotowarową produkcją zwierzęcą, stanowiącą przedsięwzięcie mogące potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko (od 60 do 210 DJP), 300 m od najbliższych terenów zabudowy istniejącej lub projektowanej związanej z przetwarzaniem i składowaniem odpadów.
9.	Wyznaczenie miejsca umożliwiającego realizację przynajmniej jednego zintegrowanego węzła przesiadkowego ¹⁴ na terenie gminy.
10.	Poprawa dostępności obszarów rozwoju turystyki, sportu i rekreacji przy wykorzystaniu komunikacji zbiorowej i rowerowej.
11.	Integrowanie szlaków turystycznych z przystankami komunikacji zbiorowej.
12.	Na styku jednostek administracyjnych uspojnienie przebiegu szlaków turystycznych i tras rowerowych z gminami ościennymi.
13.	Zintegrowanie systemu szlaków turystycznych w obszarze pogranicza i wskazanie powiązań z systemami tras turystycznych po stronie czeskiej i niemieckiej.
14.	Wskazanie w studiach gmin przebiegu planowanych głównych tras rowerowych województwa dolnośląskiego o przebiegu w korytarzach określonych na rysunku Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego nr 2 System ochrony zasobów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych zgodnie z Koncepcją sieci głównych tras rowerowych województwa dolnośląskiego
15.	Zapewnienie zintegrowanego rozwoju infrastruktury telekomunikacyjnej z infrastrukturą energetyczną, wodnokanalizacyjną i transportową.

USTALENIA W ZAKRESIE KSZTAŁTOWANIA I PROWADZENIA POLITYKI PRZESTRZENNEJ NA TERENIE POSZCZEGÓLNYCH GMIN¹⁵:

Lp.	Treść	Nazwa gminy
1.	Utrzymanie rezerw terenowych na cele transportowe po zlikwidowanych liniach kolejowych: linia kolejowa nr 318 Srebrna Góra - Bielawa Zachodnia	Bielawa, Dzierżonów (w.)
2.	Uwzględnienie postulowanych obszarów do objęcia ochroną prawną – na podstawie zapisów obowiązujących planów ochrony parków krajobrazowych, w tym: proponowanych stanowisk dokumentacyjnych.	m. Bielawa, Dzierżonów (w.), Pieszycy
3.	Ochrona obszarów o nieprzekształconych lub stosunkowo mało zmienionych walorach przyrodniczych i krajobrazowych, oraz uwzględnianie pozostałych działań ochronnych w zakresie ochrony krajobrazu, sformułowanych w obowiązujących planach ochrony parków krajobrazowych: Park Krajobrazowy „Gór Sowich”	Bielawa, Dzierżonów (w.), Pieszycy
	Ślązański Park Krajobrazowy	Dzierżonów (w.), Łagiewniki
4.	Na obszarach otulin parków krajobrazowych działalność związana z usługami turystycznymi i sportowymi powinna zostać dostosowana skalą i intensywnością do charakteru obszaru chronionego i jego otoczenia poprzez obligatoryjne wskazanie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego i decyzjach o warunkach zabudowy szczegółowych parametrów zabudowy dla projektowanej działalności.	Dzierżonów (w.), Łagiewniki,
5.	Uwzględnianie istniejących analiz krajobrazowych i wytycznych zawartych w planach ochrony dla parków krajobrazowych.	Bielawa, Dzierżonów,
6.	Wprowadzenie zakazu lokalizacji wysokościowych urządzeń infrastruktury technicznej, takich jak maszty telewizyjne i wieże telefonii komórkowej w strefach ekspozycji widokowej wyznaczonych w studiach gmin.	Dzierżonów (w.), Pieszycy
7.	Wskazanie w studiach gmin obiektów regionalnej architektury drewnianej wraz z otoczeniem do objęcia ochroną konserwatorską (wpis do rejestru zabytków lub ujęcie w gminnej ewidencji zabytków). Wprowadzenie do studium gminy	

¹⁴ Zgodnie z art. 4 ust. 1 pkt 27 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o publicznym transporcie zbiorowym to miejsce umożliwiające dogodną zmianę środka transportu wyposażone w niezbędną dla obsługi podróży infrastrukturę, w szczególności: miejsca postojowe, przystanki komunikacyjne, punkty sprzedaży biletów, systemy informacyjne umożliwiające zapoznanie się zwłaszcza z rozkładem jazdy, linią komunikacyjną lub siecią komunikacyjną.

¹⁵ Ustalenia obowiązujące dla gmin wynikające z Planu zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego (2020) przyjętego uchwałą nr XIX/482/20 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 16 czerwca 2020 r. (Dz. U. Woj. Dol. z dnia 30 czerwca 2020 r., poz. 4036).

Lp.	Treść	Nazwa gminy
	zapisów w zakresie zasad ochrony obiektów regionalnej architektury drewnianej.	
8.	Wskazanie w studiach gmin obszarów planowanych do rozwoju turystyki i rekreacji, które należy wyznaczyć na podstawie szczegółowych analiz przyrodniczych, krajobrazowych, fizjograficznych i kulturowych przyjmując następujące zasady ich turystycznego udostępniania: a. w obszarach chronionych realizacja infrastruktury turystycznej zgodnie z zasadami prawnej ochrony tworzących je zasobów, b. w terenach zurbanizowanych realizacja zagospodarowania turystycznego przez uzupełnianie luk w istniejącej zabudowie, jej kontynuację, adaptację lub proturystyczną rewitalizację zdegradowanych obszarów, c. w obszarach otwartych pod warunkiem zachowania walorów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych terenu oraz zapewnienia indywidualnych rozwiązań w zakresie infrastruktury technicznej na terenach położonych poza zasięgiem istniejących mediów.	
9.	Wskazanie w studiach gmin obszarów, które wymagają opracowania, we współpracy z sąsiednimi gminami, planów rozwoju ponadlokalnej infrastruktury turystycznej, udostępniającej wskazane obszary jako całość.	
10.	Wskazanie w studiach gmin przebiegu regionalnych szlaków turystycznych, w tym planowanych głównych tras rowerowych województwa dolnośląskiego o przebiegu w korytarzach określonych na rysunku planu nr 2 System ochrony zasobów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych zgodnie z „Koncepcją sieci głównych tras rowerowych województwa dolnośląskiego” przyjętą Uchwałą nr 5425/V/18 Zarządu Województwa Dolnośląskiego z dnia 29 maja 2018 roku.	
11.	Wskazanie w studiach gmin węzłów przesiadkowych komunikacji zbiorowej zintegrowanych ze szlakami turystycznymi prowadzącymi w obszarze gminy.	
12.	Wspieranie rozwoju sieci teleinformatycznych na obszarach problemowych, w których nie występuje infrastruktura telekomunikacyjna umożliwiająca świadczenie usług dostępu do Internetu o wymaganej przepustowości.	Bielawa, Dzierżoniów, Dzierżoniów (w.)

REKOMENDACJE W ZAKRESIE KSZTAŁTOWANIA I PROWADZENIA POLITYKI PRZESTRZENNEJ NA TERENIE AGLOMERACJI, w tym zasady wyznaczania nowej zabudowy studiach uwarunkowań i kierunkach zagospodarowania przestrzennego gmin:

Struktura przestrzenna:

- kształtowanie czytelnej, zwartej struktury przestrzennej i dopełnianie układów urbanistycznych z dbałością elementy kompozycji takie jak: dominanty, osie widokowe,
- w kierunku skupienia zabudowy w istniejących jednostkach osadniczych, w rozmiarze pozwalającym na stopniową koncentrację w przyszłości ludności oraz na wyposażenie w niezbędne obiekty użyteczności publicznej,
- na terenach przydatnych na cele budowlane pod względem jakości gruntu, zabezpieczonym przed ewentualnymi zalewami, z możliwością zaopatrzenia jednostki osadniczej w wodę i zapewnienia dogodnych połączeń z siecią komunikacyjną,
- z wyłączeniem z zabudowy gruntów wysokich klas bonitacyjnych gleby,
- zaleca się w pierwszej kolejności pod rozwój przeznaczać tereny niezabudowane zlokalizowane pomiędzy istniejącą zabudową w granicach jednostki osadniczej, a w przypadku braku takich terenów - tereny położone w bezpośrednim sąsiedztwie zabudowy, lecz w odległości nie większej niż 100 m od granic obszarów jednostki osadniczej o wykształconej w pełni, zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej,
- ograniczenia lokalizacji zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej poza terenami miast do zabudowy niskiej, przy zaleceniu lokalizowania jej w odległości do 800 m od stacji i przystanków komunikacji zbiorowej lub szkół podstawowych,
- lokalizowania nowej intensywnej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej na terenach obsługiwanych przez publiczny transport zbiorowy,

- poza terenami miejskimi nową intensywną zabudowę mieszkaniową jednorodziną – szeregową, łańcuchową oraz zwartą – lokalizować w odległości do: 2000 m od stacji i przystanków kolejowych lub przystanków komunikacji zbiorowej lub 1200 m od szkół podstawowych,
- zapewnienie mieszkańcom, w zakresie dojścia pieszo, dostępu do usług podstawowych – handlu, szkolnictwa, zdrowia, sportu i rekreacji,
- ograniczanie negatywnego wpływu terenów aktywności gospodarczej na sąsiadującą zabudowę mieszkaniową i kształtowanie krajobrazu poprzez strefowanie zabudowy na styku z istniejącymi funkcjami chronionymi akustycznie poprzez tworzenie pasów ochronnych, w tym wielopiętrowej zieleni izolacyjnej lub granic przestrzennych,
- uwzględnianie w studiach gmin obszarów optymalnej lokalizacji nowych inwestycji, jako terenów lokalizacji budynków lub budowli związanych z prowadzeniem działalności mającej na celu wytwarzanie dóbr i materiałów oraz jako rekomendowanych przedsięwzięciom optymalnych lokalizacji nowych inwestycji w rozumieniu przepisów art. 7 ust. 2 pkt 10 ustawy z dnia 10 maja 2018 r. o wspieraniu nowych inwestycji,
- kształtowanie zabudowy jako wielofunkcyjnej, z możliwością wprowadzenia mieszanego sposobu użytkowania w ramach wspólnych zespołów zabudowy,
- zapewnienie odpowiedniego udziału terenów zieleni służących codziennej rekreacji, określenie na terenie gminy co najmniej jednego dużego, zwartego kompleksu publicznie dostępnego terenu rekreacyjno-wypoczynkowego, zapewniającego mieszkańcom możliwość wspólnego spędzania czasu wolnego w otwartej przestrzeni, a przy tym sprzyjającego nawiązywaniu i pogłębianiu relacji oraz kontaktów społecznych,
- wyznaczanie nowych przestrzeni publicznych i przekształcanie istniejących placów i skwerów na przestrzenie przyjazne mieszkańcom poprzez: zwiększanie udziału zieleni, podnoszenie jakości nawierzchni, mebli miejskich, małej architektury, wzmocnienie funkcji społecznych,

Komunikacja i łączność:

- kształtowanie spójnego przestrzennie systemu zewnętrznych i wewnętrznych powiązań komunikacyjnej: transportu zbiorowego, samochodowego, rowerowego i pieszo,
- podwyższanie parametrów użytkowych sieci drogowej,
- kształtowanie zabudowy w obszarach o dobrej dostępności transportu zbiorowego w sposób sprzyjający ruchowi pieszo i rowerowemu jako czynnik zmniejszający transportochłonność sieci osadniczej,
- planowanie nowych odcinków dróg w sposób minimalizujący negatywne oddziaływanie hałasu na istniejące i planowane obszary podlegające ochronie akustycznej,
- budowa infrastruktury rowerowej zgodnie ze standardami projektowymi i wykonawczymi dla infrastruktury rowerowej obowiązującymi dla województwa dolnośląskiego bądź kraju,
- uwzględnienie potrzeb rozwoju ruchu rowerowego przy inwestycjach realizowanych przez instytucje gminne,
- wyznaczenie elementów systemu bike & ride przy stacjach i przystankach kolejowych oraz dworcach autobusowych,
- przekształcanie ulic służących ruchowi lokalnemu i dojazdom do posesji na ciągi pieszo-jezdne ze zwiększonym udziałem zieleni, w szczególności drzew i krzewów,
- uspokajanie ruchu poprzez: ograniczanie ruchu samochodowego – priorytet komunikacji pieszej, rowerowej i zbiorowej,
- zwiększanie liczby miejsc parkingowych, w szczególności w centrach miast i obszarach atrakcyjnych turystycznie,
- wspieranie rozwoju sieci teleinformatycznych, w tym szerokopasmowych, i systemów łączności bezprzewodowej,

Ochrona środowiska i krajobrazu, infrastruktura techniczna:

- zastosowanie działań przestrzennych służących ograniczeniu niskiej emisji i poprawie stanu środowiska poprzez zwiększanie powierzchni obszarów biologicznie czynnych, stosowanie energooszczędnej

- i niskoemisyjnej infrastruktury, rozbudowę systemów proekologicznych form transportu (ścieżki rowerowe, ciągi piesze, transport zbiorowy),
- wykorzystanie odnawialnych źródeł energii oraz gazu ziemnego jako podstawowego paliwa do zasilania urządzeń wytwarzających energię ciepłą w zakresie rozwiązań indywidualnych i grupowych,
 - uwzględnienie lokalnych warunków nasłonecznienia terenu przy ustalaniu wytycznych dla kształtowania terenów mieszkaniowych pod kątem optymalnego wykorzystania energii solarnej do wytwarzania energii ciepłej i elektrycznej oraz minimalizacji zjawiska kumulacji ciepłej poprzez określenie zasad:
 - kształtowania układu drogowego w sposób determinujący kierunki sytuowania zabudowy,
 - kształtowania wysokości zabudowy na terenach sąsiednich,
 - dopasowania rodzajów dachu i ich kąta nachylenia do lokalnych warunków,
 - nasycania terenów zabudowy zielenią – w szczególności wysoką,
 - ograniczania powstawania dużych połączy terenu o utwardzonej nawierzchni, cechujących się wysokim poziomem akumulacji ciepłej,
 - zaopatrzenie w wodę oraz odprowadzanie ścieków komunalnych na terenach zabudowanych oraz przeznaczonych na rozwój zabudowy poprzez rozwiązania zbiorcze,
 - ograniczenie lokalizowania elementów i obiektów infrastruktury technicznej w miejscach eksponowanych widokowo,
 - rekomenduje się realizowanie sieci energetycznych jako podziemnych na terenach zabudowanych oraz przeznaczonych pod rozwój zabudowy,
 - zmniejszenie presji inwestycyjnej na obszary szczególnie cenne pod względem przyrodniczym i krajobrazowym,
 - utrzymanie istniejących walorów krajobrazowych, m.in. poprzez wzmocnienie roli obszarów chronionego krajobrazu, w tym powoływanie nowych obszarów chroniących krajobraz,
 - zwiększenie zdolności retencyjnej obszaru, zwłaszcza terenów silnie zurbanizowanych, uwzględnienie ustaleń przestrzennych z zakresu małej retencji.

Zasady gospodarowania na obszarach wiejskich aglomeracji¹⁶:

- zwiększanie retencji glebowej poprzez upowszechnianie w gospodarce rolnej właściwych zabiegów i metod,
- ograniczenie spływu powierzchniowego i zwiększenie zasilania wód podziemnych,
- konserwacja i utrzymanie drożności rowów melioracyjnych i systemów drenarskich,
- zwiększanie lesistości kosztem wyłączenia z produkcji rolniczej gruntów marginalnych o niskiej wartości przyrodniczej,
- tworzenie i ochrona zadrzewień śródpolnych oraz stref buforowych i miedz na terenach o intensywnej produkcji rolnej i wysokiej jakości bonitacyjnej gleb,
- zachowanie lub odtwarzanie roślinności pasów brzegowych wzdłuż cieków i rowów odwadniających w celu ograniczenia dopływu zanieczyszczeń biogennych,
- tworzenie i ochrona śródpolnych oczek wodnych,
- zachowanie i ochrona naturalnych koryt rzecznych na obszarach niezabudowanych,
- zachowanie bądź odtwarzanie naturalnych terenów retencyjnych (torfowiska, łąki wilgotne),
- rozwój małej retencji, w tym w lasach i na terenach zurbanizowanych.

¹⁶ Przybyła C. i in., Program Zwiększenia Retencyjności Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014-2020, marzec 2015.

4. System realizacji

4.1. System wdrażania

Wdrażanie *Ponadlokalnej Strategii Rozwoju Aglomeracji Dzierżoniowskiej 2030* stanowić będzie proces ciągły, wymagający monitoringu zmian prawnych, gospodarczych, politycznych oraz elastyczności w dostosowaniu się do możliwości w zakresie uzyskiwania zewnętrznych środków finansowych. Uzależnione będzie ono także od aktualnych i przyszłych uwarunkowań organizacyjnych oraz finansowych tworzących ją jednostek samorządowych. Realizacja określonej w *Strategii* wizji rozwoju i celów strategicznych wymaga zaangażowania i szerokiej współpracy pomiędzy poszczególnymi jednostkami samorządu terytorialnego Aglomeracji Dzierżoniowskiej szczebla gminnego i powiatowego, ich jednostkami organizacyjnymi, instytucjami kultury, sportu i rekreacji, edukacji, pomocy społecznej, podmiotami gospodarczymi, instytucjami otoczenia biznesu, organizacjami pozarządowymi oraz społecznością lokalną, a także sąsiadującymi jednostkami samorządowymi. Oparta na partnerskich relacjach współpraca jest gwarantem sukcesu realizacji *Strategii*. Mieszkańcy aglomeracji, przedsiębiorcy i organizacje pozarządowe są jednocześnie adresatami celów strategicznych i przypisanych im priorytetów działania, jak również istotnym partnerem w ich realizacji.

OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI	TURYSTYKA, SPORT, REKREACJA I KULTURA	KAPITAŁ LUDZKI I USŁUGI SPOŁECZNE	GOSPODARKA I ROLNICTWO	KOMUNIKACJA I TRANSPORT	OCHRONA ŚRODOWISKA I BEZPIECZEŃSTWO	WSPÓŁPRACA I ZARZĄDZANIE
INTERESARIUSZE						
środowisko	✓	✓	✓	✓	✓	✓
dzieci	✓	✓	✓	✓	✓	✓
młodzież	✓	✓	✓	✓	✓	✓
dorośli	✓	✓	✓	✓	✓	✓
seniorzy	✓	✓	✓	✓	✓	✓
mieszkańcy	✓	✓	✓	✓	✓	✓
turyści	✓	✓	✓	✓	✓	✓
przedsiębiorcy	✓	✓	✓	✓	✓	✓
inwestorzy	✓	✓	✓	✓	✓	✓
rolnicy	✓	✓	✓	✓	✓	✓
organizacje pozarządowe	✓	✓	✓	✓	✓	✓
administracja publiczna	✓	✓	✓	✓	✓	✓

Dokument *Ponadlokalnej Strategii Rozwoju Aglomeracji Dzierżoniowskiej 2030* określa cele strategiczne i priorytety działania istotne zarówno dla rozwoju i poprawy jakości życia na terenie poszczególnych tworzących ją gmin i jak i całej aglomeracji. W strategii wskazane zostały konkretne cele i priorytety przy jednoczesnym zachowaniu elastyczności w zakresie ich realizacji i przystępowania poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego do ich wspólnej realizacji.

Przyjęcie dokumentu przez Walne Zgromadzenie Członków „Stowarzyszenia Ziemia Dzierżoniowska” – porozumienie niezależnych jednostek samorządu terytorialnego, zobowiązuje je do zapewnienia środków finansowych na jej wdrażanie. Warunkiem powodzenia realizacji określonych w *Strategii* celów strategicznych jest efektywne współdziałanie w ramach całej aglomeracji – ponad granicami administracyjnymi i przy pełnym zaangażowaniu wszystkich interesariuszy.

Kluczowymi podmiotami wdrażającymi Strategię rozwoju aglomeracji będą:

- Zarząd Stowarzyszenia Ziemia Dzierżoniowska – lider procesu wdrażania *Strategii*,
- Partnerzy wewnętrzni – partnerzy – członkowie Stowarzyszenia Ziemi Dzierżoniowskiej,
- Partnerzy zewnętrzni – partnerzy społeczno-gospodarczy, instytucje publiczne, organizacje pozarządowe, instytucje badawczo-naukowe, przedsiębiorcy, mieszkańcy i inni.

Organem nadzorującym wdrażanie *Strategii* czyni się Zarząd „Stowarzyszenia Ziemia Dzierżoniowska”, a odpowiedzialnym za realizację władarzy poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego Aglomeracji Dzierżoniowskiej – starostę, burmistrzów oraz wójtów, którzy podejmować będą czynności zmierzające do zapewnienia środków finansowych na przyjęte do realizacji cele strategiczne oraz nawiązywanie współpracy z partnerami w ich realizacji. Rolę koordynatora i organizatora bieżących prac nad realizacją *Strategii* pełnić będzie Biuro Stowarzyszenia Ziemia Dzierżoniowska. *Strategia* będzie wdrażana bezpośrednio przez Starostwo Powiatowe i Urzędy Miast i Gmin tworzących aglomerację, w ramach poszczególnych referatów i wydziałów, jednostek organizacyjnych, celowych związków międzygminnych, przedsiębiorstw komunalnych i spółek prawa handlowego, zgodnie z ich kompetencjami. Koordynacja wdrażania będzie się odbywać poprzez 5 powołanych Aglomeracyjnych Grup Branżowych (ds.: ds. turystyki, sportu, rekreacji i kultury (1), społecznych (2), gospodarki i rolnictwa (3), komunikacji i transportu (4), ochrony środowiska i bezpieczeństwa (5)), w których skład będzie wchodzić po 1 specjalistę branżowych z poszczególnych jst aglomeracji. Poza funkcją nadzorczą, wyłączną kompetencją Zarządu Stowarzyszenia będzie uchwalanie aktualizacji lub zmian w zapisach *Strategii*.

Nazwa	Jednostka odpowiedzialna	Produkt	Termin
Nadzór	Zarząd Stowarzyszenia „Ziemia Dzierżoniowska”	nadzór	na bieżąco do 2030
Koordynacja	Biuro Zarządu Stowarzyszenia „Ziemia Dzierżoniowska”	koordynacja	na bieżąco do 2030
Wdrażanie	Starosta, Burmistrzowie i Wójtowie JST Aglomeracji	realizacja celów strategicznych	na bieżąco do 2030
	Aglomeracyjne Grupy Branżowe poprzez Urzędy JST Aglomeracji	realizacja priorytetów, działań i inwestycji	na bieżąco do 2030
Monitoring	Biuro Zarządu Stowarzyszenia „Ziemia Dzierżoniowska”	Raport o stanie aglomeracji	co roku w terminie do 30 czerwca
	Urzędy Miast i Gmin JST Aglomeracji	Raport o stanie gminy	co roku w terminie do 31 maja
Ocena stanu realizacji	Biuro Zarządu Stowarzyszenia „Ziemia Dzierżoniowska”	Raport z realizacji Strategii	co 4 lata
Aktualizacja / Zmiana	Zarząd Stowarzyszenia „Ziemia Dzierżoniowska”	Projekt aktualizacji / zmiany strategii	na podstawie oceny stanu realizacji

W realizację *Strategii* w sposób pośredni, we współpracy lub poprzez inspirowanie, wspieranie i koordynowanie realizacji przedsięwzięć, zaangażowani będą Partnerzy zewnętrzni – partnerzy społeczno-gospodarczy, instytucje publiczne, organizacje pozarządowe, instytucje badawczo-naukowe, przedsiębiorcy, mieszkańcy i inni. Wśród partnerów w realizacji strategii wymienić

należy także: organy administracji szczebla regionalnego i krajowego, sąsiadujące jednostki administracji publicznej (samorządy powiatowe, gminy spoza obszaru aglomeracji), służbę zdrowia, policję, straż pożarną i innych. Partnerzy zewnętrzni będą partycypować w procesie realizacji *Strategii* w zakresie zgodnym z celami i priorytetami swojej działalności. Proces wdrażania *Strategii* w znacznym stopniu uwzględnia zagadnienie partycypacji społecznej, rozumianej jako czynne włączanie społeczności lokalnych w jej realizację. Włączenie w proces opracowania strategii mieszkańców, przedsiębiorców, organizacji pozarządowych i innych miało również istotne znaczenie mające na celu dostosowanie dokumentu *Ponadlokalnej Strategii Rozwoju Aglomeracji Dzierżoniowskiej 2030* do ich potrzeb oraz lokalnych realiów.

Zasady opracowania i wdrażania *Strategii* to:

- ✓ równość Partnerów,
- ✓ wielopoziomowe zarządzanie,
- ✓ określony system współpracy i podział kompetencji,
- ✓ przejrzyste zasady komunikacji,
- ✓ partycypacja społeczna,
- ✓ transparentność, uczciwość, odpowiedzialność i zaangażowanie.

Spójność celów zapisanych w *Ponadlokalnej Strategii Rozwoju Aglomeracji Dzierżoniowskiej 2030* z celami określonymi w strategicznych dokumentach o randze krajowej, regionalnej i ponadlokalnej, ma istotne znaczenie, ponieważ pozwoli korzystać z efektów synergii wynikającej z uczestnictwa w programowaniu i realizacji zamierzeń w kooperacji z otoczeniem. W ramach analizy zbieżności celów zweryfikowano następujące dokumenty: Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do 2020 roku z perspektywą do 2030 roku (SOR), Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR), Projekt Krajowego Planu Odbudowy (Projekt KPO), Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030 (SRWD), Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego południowej i zachodniej części Dolnego Śląska, zwana „Strategią Rozwoju Sudety 2030” (SUDETY). Cele strategiczne określone w *Strategii* są spójne z podstawowymi dokumentami strategicznymi zarówno na szczeblu krajowym, regionalnym, jaki i ponadlokalnym:

Cele strategiczne	SOR	Projekt KPO	KSRR	SRWD	SUDETY
1. Aglomeracja Dzierżoniowska atrakcyjna turystycznie, rekreacyjnie, sportowo i kulturalnie	II		2.2.,	1.1., 1.2., 1.3., 2.2., 3.1., 3.6., 4.2., 4.5., 5.1., 5.3.	1.1., 1.3., 1.4., 2.4., 4.4., 4.5.
2. Aglomeracja Dzierżoniowska atrakcyjna do zamieszkania	II	III komponent A, D	1.5., 2.1., 3.3.,	2.2., 2.3., 3.1., 3.2., 3.3., 3.4., 3.5., 3.6., 4.5., 5.3.	1.1., 1.2., 2.1., 2.2., 2.3., 2.4., 2.5., 4.2.,
3. Aglomeracja Dzierżoniowska innowacyjna, przedsiębiorcza i atrakcyjna inwestycyjnie	I, II	I komponent A, B, C	1.5., 2.2., 2.3.,	1.1., 1.2., 1.3., 2.3., 3.3., 5.2., 5.3.	1.2., 1.3., 1.4., 1.5., 2.2., 2.4., 3.3., 4.5.
4. Aglomeracja Dzierżoniowska dostępna wewnętrznie i zewnętrznie		II komponent B, E	1.5., 3.3.,	1.4., 2.1., 2.2., 2.3., 3.6., 4.1., 4.2., 4.3., 4.4., 4.6., 5.1., 5.3.	3.1., 3.2., 3.4., 4.1., 4.2., 4.3.,
5. Aglomeracja Dzierżoniowska bezpieczna i przyjazna dla środowiska					
6. Aglomeracja Dzierżoniowska obywatelska i efektywnie zarządzana	II, III		3.1., 3.2.,	1.1., 2.3., 3.1., 5.3.	1.1., 1.2., 1.3., 1.4., 1.5., 2.1., 4.4., 4.5.

MACIERZ WDRAŻANIA

Cele strategiczne i priorytety	Jednostka odpowiedzialna za koordynację i realizację	Jednostki współpracujące	Rodzaje beneficjentów, w tym uprawnionych	Źródła finansowania	Termin realizacji	
Cel strategiczny 1: Aglomeracja Dzierżoniowska atrakcyjna turystycznie, rekreacyjnie, sportowo i kulturalnie						
1.1. Rozwój zintegrowanej oferty i bazy turystycznej i rekreacyjnej	Aglomeracyjna Grupa Branżowa ds. turystyki, sportu, rekreacji i kultury	– Właściwy wydział / referat Urzędu/ Starostwa	– Ośrodki Sportu i Rekreacji – Muzeum Miejskie Dzierżoniowa – inni	– JST – jednostki organizacyjne JST – jednostki współpracujące – mieszkańcy – organizacje pozarządowe – przedsiębiorcy – inni	JST, środki krajowe i europejskie, środki prywatne, inne CP5	2030
1.2. Rozwój zintegrowanej oferty i bazy sportowej		– Właściwy wydział / referat Urzędu/ Starostwa	– Ośrodki Sportu i Rekreacji – Placówki edukacyjne – inni	– JST – jednostki organizacyjne JST – jednostki współpracujące – mieszkańcy – organizacje pozarządowe – przedsiębiorcy – inni	JST, środki krajowe i europejskie, środki prywatne, inne CP5	2030
1.3. Rozwój zintegrowanej oferty i bazy kulturalnej		– Właściwy wydział / referat Urzędu/ Starostwa	– Dzierżoniowski Ośrodek Kultury – Miejski Ośrodek Kultury i Sztuki w Bielawie – Muzeum Miejskie Dzierżoniowa – Niemczański Ośrodek Kultury w Niemczy – Gminny Ośrodek Kultury, Bibliotek i Sportu w Łągiwnikach – Miejsko- Powiatowa Biblioteka Publiczna w Dzierżoniowie – Miejska Biblioteka Publiczna-Centrum Kultury w Pieszycach – Miejska i Gminna Biblioteka Publiczna w Niemczy – Biblioteka Publiczna Gminy Dzierżoniów im. Władysława Reymonta – inni	– JST – jednostki organizacyjne JST – jednostki współpracujące – mieszkańcy – organizacje pozarządowe – przedsiębiorcy – inni	JST, środki krajowe i europejskie, środki prywatne, inne CP5	2030
1.4. Utrzymanie i modernizacja obiektów dziedzictwa kulturowego		– Właściwy wydział / referat Urzędu/ Starostwa	– inni	– JST – jednostki organizacyjne JST – jednostki współpracujące – mieszkańcy – organizacje pozarządowe – przedsiębiorcy – inni	JST, środki krajowe i europejskie, środki prywatne, inne CP 5, B3.1., A2.1.	2030

Cele strategiczne i priorytety	Jednostka odpowiedzialna za koordynację i realizację	Jednostki współpracujące	Rodzaje beneficjentów, w tym uprawnionych	Źródła finansowania	Termin realizacji	
Cel strategiczny 2: Aglomeracja Dzierżoniowska atrakcyjna do zamieszkania						
2.1. Upowszechnianie i podnoszenie jakości wychowania i edukacji przedszkolnej	Aglomeracyjna Grupa Branżowa ds. Społecznych	– Właściwy wydział / referat Urzędu/ Starostwa	– Żłobki – Przedszkola – inni	– JST – jednostki organizacyjne JST – jednostki współpracujące – mieszkańcy – organizacje pozarządowe – przedsiębiorcy – inni	JST, środki krajowe i europejskie, środki prywatne, inne, CP 4, EFS+, B1.1	2030
2.2. Podnoszenie jakości i dostosowanie systemów edukacji i kształcenia do potrzeb nowoczesnej gospodarki		– Właściwy wydział / referat Urzędu/ Starostwa	– Szkoły Podstawowe – Miejski Zarząd Placówek Oświaty w Bielawie – Licea Ogólnokształcące – Zespoły Szkół – Powiatowy Urząd Pracy w Dzierżoniowie – inni	– JST – jednostki organizacyjne JST – jednostki współpracujące – mieszkańcy – organizacje pozarządowe – przedsiębiorcy – inni	JST, środki krajowe i europejskie, środki prywatne, inne, CP 4, EFS+, Program rozwój kapitału ludzkiego, Program rozwój cyfrowy, A3.1.	2030
2.3. Zwiększenie dostępności i jakości usług zdrowotnych		– Właściwy wydział / referat Urzędu/ Starostwa	– Szpital Powiatowy w Dzierżoniowie Sp. z o.o. – SP ZOZ Przychodnia Miejska w Pieszycach – inni	– JST – jednostki organizacyjne JST – jednostki współpracujące – służba zdrowia – mieszkańcy – organizacje pozarządowe – przedsiębiorcy – inni	JST, środki krajowe i europejskie, środki prywatne, inne, CP 4, EFS+, D1.1.	2030
2.4. Ograniczanie ubóstwa i wykluczenia społecznego		– Właściwy wydział / referat Urzędu/ Starostwa	– Miejskie i Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie i Ochrony Zdrowia w Dzierżoniowie – Powiatowy Ośrodek Wsparcia w Dzierżoniowie – Powiatowy Urząd Pracy w Dzierżoniowie – Środowiskowy Dom Samopomocy w Dzierżoniowie – Dom Pomocy Społecznej w Bielawie – Dzienny Dom SENIOR+ w Dzierżoniowie – Zespół Ośrodków Wsparcia w Bielawie – inni	– JST – jednostki organizacyjne JST – jednostki współpracujące – służba zdrowia – mieszkańcy – organizacje pozarządowe – przedsiębiorcy – inni	JST, środki krajowe i europejskie, środki prywatne, inne, CP 5, EFS+, Program rozwój cyfrowy, Program pomoc najbardziej potrzebującym, A4.1.	2030
2.5. Rewitalizacja, poprawa estetyki i ładu przestrzennego		– Właściwy wydział / referat Urzędu/ Starostwa	– Dzierżoniowski Zarząd Budynków Mieszkalnych sp. z o.o. – Miejski Zarząd Budynków Mieszkalnych Sp. z o.o. w Bielawie	– JST – jednostki organizacyjne JST – jednostki współpracujące – mieszkańcy – organizacje pozarządowe	JST, środki krajowe i europejskie, środki prywatne, inne, EFS+, CT 5, B3.1.	2030

Cele strategiczne i priorytety	Jednostka odpowiedzialna za koordynację i realizację	Jednostki współpracujące	Rodzaje beneficjentów, w tym uprawnionych	Źródła finansowania	Termin realizacji
		<ul style="list-style-type: none"> - Dzierżoniowskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o. - Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o. w Bielawie - Zakład Gospodarki Mieszkaniowej w Pieszycach - Zarząd Budynków Mieszkalnych Spółka z o.o. w Piławie Górnej - Spółdzielnie Mieszkaniowe - Wspólnoty Mieszkaniowe - inni 	<ul style="list-style-type: none"> - przedsiębiorcy - inni 		
2.6. Zwiększenie dostępności do zasobów mieszkaniowych		<ul style="list-style-type: none"> - Właściwy wydział / referat Urzędu/ Starostwa - Dzierżoniowski Zarząd Budynków Mieszkalnych sp. z o.o. - Miejski Zarząd Budynków Mieszkalnych Sp. z o.o. w Bielawie - Dzierżoniowskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o. - Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o. w Bielawie - Zakład Gospodarki Mieszkaniowej w Pieszycach - Zarząd Budynków Mieszkalnych Spółka z o.o. w Piławie Górnej - Spółdzielnie Mieszkaniowe - Wspólnoty Mieszkaniowe - inni 	<ul style="list-style-type: none"> - JST - jednostki organizacyjne JST - jednostki współpracujące - mieszkańcy - przedsiębiorcy - inni 	JST, środki krajowe i europejskie, środki prywatne, inne, EFS+, A1.1.	2030
Cel strategiczny 3: Aglomeracja Dzierżoniowska innowacyjna, przedsiębiorcza i atrakcyjna inwestycyjnie					
3.1. Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej obszaru Aglomeracji	Aglomeracyjna Grupa Branżowa ds. gospodarki i rolnictwa	<ul style="list-style-type: none"> - Właściwy wydział / referat Urzędu/ Starostwa - Wałbrzyska Specjalna Strefa Ekonomiczna - Instytucje Otoczenia Biznesu - Bielawska Agencja Rozwoju Lokalnego Sp. z o.o. - Dolnośląska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. - inne 	<ul style="list-style-type: none"> - JST - jednostki organizacyjne JST - jednostki współpracujące - Instytucje Otoczenia Biznesu - mieszkańcy - organizacje pozarządowe - przedsiębiorcy - inni 	JST, środki krajowe i europejskie, środki prywatne, inne	2030
3.2. Wspieranie rozwoju, konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw	Aglomeracyjna Grupa Branżowa ds. gospodarki i rolnictwa	<ul style="list-style-type: none"> - Właściwy wydział / referat Urzędu/ Starostwa - Wałbrzyska Specjalna Strefa Ekonomiczna - Instytucje Otoczenia Biznesu - Bielawska Agencja Rozwoju Lokalnego Sp. z o.o. - Dolnośląska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. 	<ul style="list-style-type: none"> - JST - jednostki organizacyjne JST - jednostki współpracujące - Instytucje Otoczenia Biznesu - mieszkańcy - organizacje pozarządowe - przedsiębiorcy 	JST, środki krajowe i europejskie, środki prywatne, inne CP 1, Program badania, rozwój, innowacyjność,	2030

Cele strategiczne i priorytety	Jednostka odpowiedzialna za koordynację i realizację	Jednostki współpracujące	Rodzaje beneficjentów, w tym uprawnionych	Źródła finansowania	Termin realizacji	
		– Jednostki badawczo-naukowe – inne	– inni	Program rozwój cyfrowy, A2.2.		
3.3. Rozwój gospodarczy obszarów wiejskich		– Właściwy wydział / referat Urzędu/ Starostwa	– inne	– JST – jednostki organizacyjne JST – jednostki współpracujące – Instytucje Otoczenia Biznesu – mieszkańcy – organizacje pozarządowe – przedsiębiorcy – inni	JST, środki krajowe i europejskie, środki prywatne, inne	2030
3.4. Rozwój cyfryzacji i łączności cyfrowej		– Właściwy wydział / referat Urzędu/ Starostwa	– inne	– JST – jednostki organizacyjne JST – jednostki współpracujące – Instytucje Otoczenia Biznesu – mieszkańcy – organizacje pozarządowe – przedsiębiorcy – inni	JST, środki krajowe i europejskie, środki prywatne, inne CP 1, CP 3, Program rozwój cyfrowy, C1.1, C2.1.	2030
Cel strategiczny 4: Aglomeracja Dzierżoniowska dostępna wewnątrz i zewnątrz						
4.1. Poprawa zewnętrznej dostępności komunikacyjnej obszaru		– Właściwy wydział / referat Urzędu/ Starostwa	– DSDiK – GDDKiA – inne	– JST – jednostki organizacyjne JST – jednostki współpracujące – mieszkańcy – organizacje pozarządowe – przedsiębiorcy – inni	JST, środki krajowe i europejskie, środki prywatne, inne CP 3, E2.1	2030
4.2. Poprawa stanu technicznego infrastruktury drogowej i około drogowej	Aglomeracyjna Grupa Branżowa ds. komunikacji i transportu	– Właściwy wydział / referat Urzędu/ Starostwa	– Zarząd Dróg Powiatowych w Dzierżoniowie – DSDiK – GDDKiA – inne	– JST – jednostki organizacyjne JST – jednostki współpracujące – mieszkańcy – organizacje pozarządowe – przedsiębiorcy – inni	JST, środki krajowe i europejskie, środki prywatne, inne E2.2	2030
4.3. Rozwój i doskonalenie transportu publicznego		– Właściwy wydział / referat Urzędu/ Starostwa	– Zarząd Komunikacji Miejskiej w Bielawie – inne	– JST – jednostki organizacyjne JST – jednostki współpracujące – mieszkańcy – organizacje pozarządowe – przedsiębiorcy – inni	JST, środki krajowe i europejskie, środki prywatne, inne CP 3 E1.1,	2030

Cele strategiczne i priorytety	Jednostka odpowiedzialna za koordynację i realizację	Jednostki współpracujące	Rodzaje beneficjentów, w tym uprawnionych	Źródła finansowania	Termin realizacji	
4.4. Rozwój infrastruktury dla rowerzystów i pieszych		– Właściwy wydział / referat Urzędu/ Starostwa	– inne	– JST – jednostki organizacyjne JST – jednostki współpracujące – mieszkańcy – organizacje pozarządowe – przedsiębiorcy – inni	JST, środki krajowe i europejskie, środki prywatne, inne, B3.1.	2030
Cel strategiczny 5: Aglomeracja Dzierżoniowska bezpieczna i przyjazna dla środowiska						
5.1. Rozwój zrównoważonej gospodarki wodnej i ściekowej	Aglomeracyjna Grupa Branżowa ds. ochrony środowiska i bezpieczeństwa	– Właściwy wydział / referat Urzędu/ Starostwa	– Wodociągi i Kanalizacja Sp. z o. o. w Dzierżoniowie – inne	– JST – jednostki organizacyjne JST – jednostki współpracujące – mieszkańcy – organizacje pozarządowe – przedsiębiorcy – inni	JST, środki krajowe i europejskie, środki prywatne, inne CP 2, Program Infrastruktura i środowisko, B3.1.	2030
5.2. Poprawa jakości powietrza		– Właściwy wydział / referat Urzędu/ Starostwa	– Spółdzielnie Mieszkaniowe – Wspólnoty Mieszkaniowe – Energia Komunalna Sp. z o.o. – inne	– JST – jednostki organizacyjne JST – jednostki współpracujące – mieszkańcy – organizacje pozarządowe – przedsiębiorcy – inni	JST, środki krajowe i europejskie, środki prywatne, inne CP 2, Program Infrastruktura i środowisko, B1.1., B2.2.	2030
5.3. Doskonalenie systemu gospodarki odpadami		– Właściwy wydział / referat Urzędu/ Starostwa	– ZGPD-7 – Przedsiębiorstwo Komunalne Spółka z o.o. w Niemczy – Zakład Usług Komunalnych Sp. z o.o. w Łagiewnikach – inne	– JST – jednostki organizacyjne JST – jednostki współpracujące – mieszkańcy – organizacje pozarządowe – przedsiębiorcy – inni	JST, środki krajowe i europejskie, środki prywatne, inne CP 2, Program Infrastruktura i środowisko, A2.1.	2030
5.4. Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i różnorodności biologicznej		– Właściwy wydział / referat Urzędu/ Starostwa	– inne	– JST – jednostki organizacyjne JST – jednostki współpracujące – mieszkańcy – organizacje pozarządowe – przedsiębiorcy – inni	JST, środki krajowe i europejskie, środki prywatne, inne CP 5, Program Infrastruktura i środowisko, B3.1.	2030
5.5. Dostosowanie do zmian klimatu i zwiększenie retencyjności obszaru		– Właściwy wydział / referat Urzędu/ Starostwa	– Wodociągi i Kanalizacja Spółka z o. o. w Dzierżoniowie – inne	– JST – jednostki organizacyjne JST – jednostki współpracujące – mieszkańcy – organizacje pozarządowe	JST, środki krajowe i europejskie, środki prywatne, inne	2030

Cele strategiczne i priorytety	Jednostka odpowiedzialna za koordynację i realizację	Jednostki współpracujące	Rodzaje beneficjentów, w tym uprawnionych	Źródła finansowania	Termin realizacji	
			<ul style="list-style-type: none"> – przedsiębiorcy – inni 	CP 2, Program Infrastruktura i środowisko		
5.6. Poprawa bezpieczeństwa		<ul style="list-style-type: none"> – Właściwy wydział / referat Urzędu/ Starostwa 	<ul style="list-style-type: none"> – Straż Miejska – Policja – inne 	<ul style="list-style-type: none"> – JST – jednostki organizacyjne JST – jednostki współpracujące – mieszkańcy – organizacje pozarządowe – przedsiębiorcy – inni 	JST, środki krajowe i europejskie, środki prywatne, inne CP 5, CP 2, B2.2.	2030
Cel strategiczny 6: Aglomeracja Dzierżoniowska obywatelska i efektywnie zarządzana						
6.1. Budowa sprawnego systemu komunikacji z mieszkańcami		<ul style="list-style-type: none"> – Właściwy wydział / referat Urzędu/ Starostwa 	<ul style="list-style-type: none"> – inne 	<ul style="list-style-type: none"> – JST – jednostki organizacyjne JST – jednostki współpracujące – mieszkańcy – organizacje pozarządowe – przedsiębiorcy – inni 	JST, środki krajowe i europejskie, środki prywatne, inne	2030
6.2. Tworzenie mechanizmów współpracy z organizacjami pozarządowymi i partnerami społeczno-gospodarczymi działającymi na obszarze aglomeracji		<ul style="list-style-type: none"> – Właściwy wydział / referat Urzędu/ Starostwa 	<ul style="list-style-type: none"> – inne 	<ul style="list-style-type: none"> – JST – jednostki organizacyjne JST – jednostki współpracujące – mieszkańcy – organizacje pozarządowe – przedsiębiorcy – inni 	JST, środki krajowe i europejskie, środki prywatne, inne	2030
6.3. Zapewnienie dostępu do nowoczesnych, wysokiej jakości usług administracji publicznej		<ul style="list-style-type: none"> – Właściwy wydział / referat Urzędu/ Starostwa 	<ul style="list-style-type: none"> – inne 	<ul style="list-style-type: none"> – JST – jednostki organizacyjne JST – jednostki współpracujące – mieszkańcy – organizacje pozarządowe – przedsiębiorcy – inni 	JST, środki krajowe i europejskie, środki prywatne, inne CP 1	2030

Instrumenty wdrażania. W celu zwiększenia efektywności i skoordynowania wdrażania *Strategii* i realizacji usług publicznych wskazuje się system instrumentów jej wdrażania. Ma on za zadanie zwiększenie spójności i zmniejszenie liczby funkcjonujących dokumentów, w celu ułatwienia realizacji określonych celów i kierunków działania oraz zwiększenie efektywności wydatkowania środków publicznych. *Ponadlokalna Strategia Rozwoju Aglomeracji Dzierżoniowskiej 2030* wraz ze: studiami uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, branżowymi strategiami, programami i planami oraz wieloletnimi prognozami finansowymi i budżetami powiatu i gmin stanowią podstawowe dokumenty realizacji polityki rozwoju na obszarze Aglomeracji Dzierżoniowskiej. Realizacji celów strategicznych i priorytetów zawartych w *Strategii* służyć będą dokumenty programujące rozwój poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego na obszarze aglomeracji, w postaci polityk, strategii i programów wykonawczych. Obejmują one już istniejące dokumenty w perspektywie średniookresowej i krótkookresowej. Wdrażanie *Strategii* będzie wymagać również stopniowego dostosowywania i aktualizowania lokalnych dokumentów strategicznych do jej zapisów pod kątem spójności celów i projektów o wymiarze ponadgminnym. Dla każdego z wyróżnionych celów strategicznych mogą być tworzone zintegrowane dokumenty o charakterze kierunkowym lub wykonawczym. Powstanie tych dokumentów może być wymagane przepisami prawa lub może stanowić odpowiedź na zdiagnozowane na obszarze aglomeracji potencjały i wyzwania. Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych obejmują tworzenie długookresowych polityk oraz średniookresowych i krótkookresowych programów lub planów zgodnych z *Ponadlokalną Strategią Rozwoju Aglomeracji Dzierżoniowskiej 2030*, w postaci: syntetycznych i zwięzłych dokumentów tekstowych, napisanych przejrzystym językiem, zrozumiałym dla osób niebędących specjalistami w danej dziedzinie, obejmujących: syntetyczną diagnozę strategiczną, cele strategiczne i operacyjne, kierunki działania, system realizacji, monitoringu i ewaluacji.

Cel strategiczny	Dokumenty podstawowe	Dokumenty programowe i wdrożeniowe
1. Aglomeracja Dzierżoniowska atrakcyjna turystycznie, rekreacyjnie, sportowo i kulturalnie	<ul style="list-style-type: none"> • Studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin • Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego • Wieloletnie Prognozy Finansowe JST • Budżety JST • Strategia Rozwoju Sudety 2030 	<ul style="list-style-type: none"> • (+) Zintegrowana strategia rozwoju turystyki, sportu, rekreacji i kultury na obszarze Aglomeracji Dzierżoniowskiej • Inne
2. Aglomeracja Dzierżoniowska atrakcyjna do zamieszkania		<ul style="list-style-type: none"> • (+) Zintegrowana strategia rozwiązywania problemów społecznych na obszarze Aglomeracji Dzierżoniowskiej • (+) Zintegrowana polityka senioralna na obszarze Aglomeracji Dzierżoniowskiej • Strategie rozwiązywania problemów społecznych JST • Gminne programy wspierania rodziny • Gminne programy przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie • Programy profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii • Gminne programy rewitalizacji • Wieloletnie programy osłonowe w zakresie dożywiania "Posiłek w szkole i w domu" • Polityka senioralna (+) • Inne
3. Aglomeracja Dzierżoniowska innowacyjna,		<ul style="list-style-type: none"> • (+) Zintegrowana strategia promocji Aglomeracji Dzierżoniowskiej (+)

Cel strategiczny	Dokumenty podstawowe	Dokumenty programowe i wdrożeniowe
przedsiębiorcza i atrakcyjna inwestycyjnie		<ul style="list-style-type: none"> • (+) Zintegrowana polityka rozwoju przedsiębiorczości • (+) Zintegrowana oferta inwestycyjna Aglomeracji Dzierżoniowskiej • Inne
4. Aglomeracja Dzierżoniowska dostępna wewnątrznie i zewnątrznie		<ul style="list-style-type: none"> • (+) Zintegrowany program rozwoju publicznego transportu zbiorowego na obszarze Aglomeracji Dzierżoniowskiej • Inne
5. Aglomeracja Dzierżoniowska bezpieczna i przyjazna dla środowiska		<ul style="list-style-type: none"> • (+) Zintegrowany plan adaptacji do zmian klimatu • (+) Zintegrowana polityka ochrony krajobrazu (reklamowa) na obszarze Aglomeracji Dzierżoniowskiej • Plany gospodarki niskoemisyjnej JST • Gminne programy rewitalizacji • Programy usuwania wyrobów zawierających azbest • Plany zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe • Programy opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt • Wieloletnie plany rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych • Inne
6. Aglomeracja Dzierżoniowska obywatelska i efektywnie zarządzana		<ul style="list-style-type: none"> • (+) Zintegrowana strategia rozwoju trzeciego sektora na obszarze Aglomeracji Dzierżoniowskiej • Program współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego • Inne

(+) dokumenty proponowane do opracowania

Każde zadanie realizowane w toku wdrażania *Strategii* powinno zostać opisane poprzez wskazaną poniżej kartę projektu:

KARTA PROJEKTU realizowanego w ramach Ponadlokalnej Strategii Rozwoju Aglomeracji Dzierżoniowskiej 2030	
NAZWA PROJEKTU	
ZGODNOŚĆ ZE STRATEGIĄ	
Cel strategiczny	
Cel operacyjny	
Kierunek działania	
Nazwa dokumentu wdrożeniowego	
Nazwa podstawy prawnej realizacji	ustawa / rozporządzenie / uchwała rady gminy / zarządzenie / inne
PROJEKT	
Cel projektu	
Opis	
Termin realizacji	miesiąc rok – miesiąc rok
Obszar realizacji	obszar aglomeracji / gminy / miejscowość / ulica / inne
Koszt [zł]	
Źródło finansowania [zł]	budżet gminy / budżet Państwa / RPO WD / nazwa programu / zagraniczne (inne niż UE) / NFOŚiGW / WFOŚiGW / partnerstwo publiczno-prywatne / JST / inne

REALIZACJA	
Nazwa jednostki realizującej	
Nazwa jednostki współrealizującej	
Nazwa jednostki współpracującej	
WSKAŹNIKI	
Wskaźniki rezultatu	nazwa wskaźnika [jednostka]
Wskaźniki oddziaływania	nazwa wskaźnika [jednostka]
Wskaźniki produktu	nazwa wskaźnika [jednostka]
KONTAKT	
Dane osoby sporządzającej kartę projektu	imię i nazwisko / stanowisko / nr telefonu / e-mail
Dane osoby odpowiedzialnej za realizację projektu	imię i nazwisko / nazwa jednostki / adres jednostki / stanowisko / nr telefonu / e-mail

Określa się następujące tryby, zasady i kryteria wyboru projektów do realizacji w ramach *Strategii*:

- **tryby** wyboru projektów: tryb indywidualny, tryb systemowy, tryb konkursowy, inne.
- **zasady** wyboru projektów:
 - projekty odpowiadające w sposób kompleksowy na potrzeby i problemy JST – miast i obszarów wiejskich powiązanych z nimi funkcjonalnie, realizujące wspólne cele, rozwijające wspólne potencjały, rozwiązujące wspólne problemy,
 - projekty zintegrowane realizowane w formule pakietów różnych tematycznie, ale wzajemnie powiązanych i komplementarnych (udział EFRR i EFS),
 - rezultaty projektów powinny ujawniać się w skali ponadlokalnej,
 - statystyczne, terytorialne uzasadnienie wsparcia,
- **kryteria** wyboru projektów
 - kryteria ogólne, które muszą zostać spełnione całkowicie (ocena: spełnia/nie spełnia), aby projekt mógł być wybrany do dalszej oceny, a następnie realizacji:
 - ponadlokalne oddziaływanie (efekty realizacji projektu powinny oddziaływać na całe otoczenie społeczne, gospodarcze i przestrzenne aglomeracji i rozwiązywać poruszany problem w sposób kompleksowy).
 - partnerstwo ponadlokalne (projekt powinien być realizowany w Partnerstwie - ma jasno wskazanego lidera przedsięwzięcia, który odpowiada za jego realizację oraz posiada ustanowione zasady współpracy i podział zadań na potrzeby realizacji przedsięwzięcia będącego jego przedmiotem).
 - zintegrowany charakter i komplementarność (ocenie podlega powiązanie projektu z innymi przedsięwzięciami: planowanymi, będącymi w trakcie realizacji bądź zrealizowanymi oraz zgodność projektu z celami oraz założeniami w regionalnych i lokalnych dokumentach strategicznych)
 - kryteria merytoryczne (ocena w skali punktowej)
 - realizacja działań wynikających ze zdiagnozowanych potrzeb (ocenie podlega stopień odniesienia do zdiagnozowanych problemów potrzeb rozwojowych i działań, wyodrębnionych w ramach celów strategicznych *Strategii*)
 - realizacja projektu pochodną działań strategicznych (ocenie podlega stopień wpisania się działań projektowych w zaplanowane w priorytetach *Strategii* kierunki działań,
 - wpływ na rozwój społeczny, gospodarczy i przestrzenny aglomeracji (wpisanie się planowanych celów i efektów realizacji projektu w poszczególne cele strategiczne i operacyjne *Strategii* oraz wyodrębnione w ich ramach wskaźniki realizacji).
 - kryteria techniczne wyboru projektów do realizacji powinny uwzględniać:
 - poziom szczegółowości opracowania koncepcji projektu,

- bezpieczeństwo finansowe projektu (oszacowanie kosztów realizacji projektu wraz ze wskazaniem potencjalnych źródeł finansowania),
- zainteresowanie projektem podmiotów lokalnych, a w szczególności wskazanie lidera projektu (koordynatora), który jest gotów wziąć na siebie podstawowe obowiązki organizacyjne

Kryteria wyboru projektów powinny być znane i wykorzystywane przez wszystkie podmioty partycypujące we wdrażaniu *Strategii*.

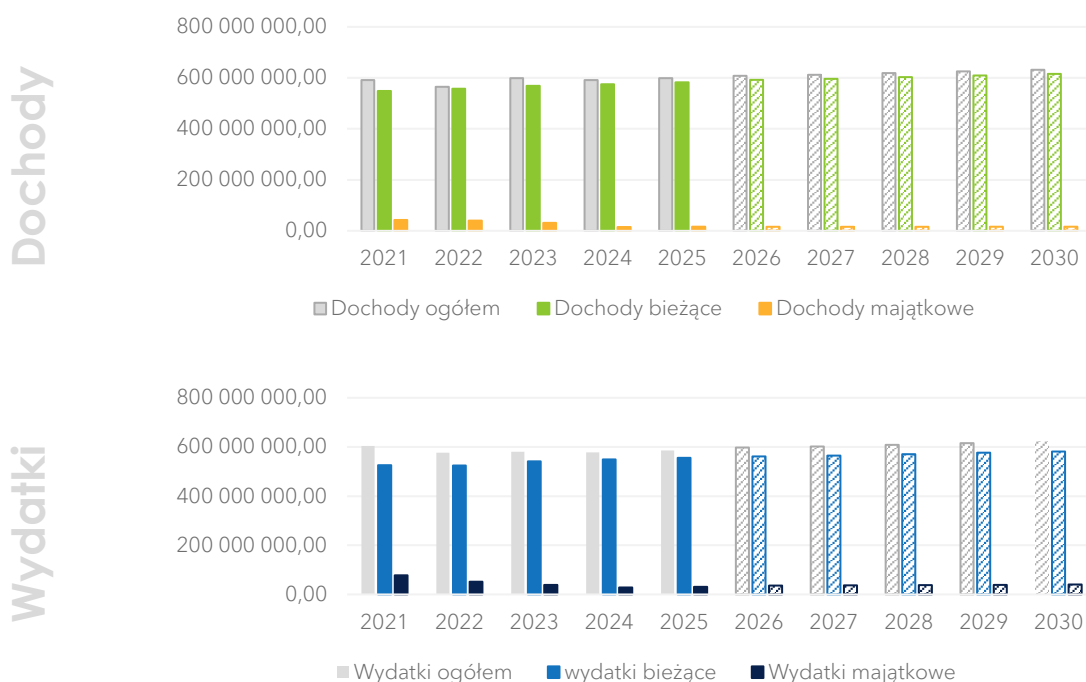
Ramy finansowe i źródła finansowania. Wdrażanie *Ponadlokalnej Strategii Rozwoju Aglomeracji Dzierżoniowskiej 2030* stanowi obszar wielostronnej współpracy tworzących ją jednostek samorządu terytorialnego, administracji publicznej, podmiotów gospodarczych, instytucji oraz mieszkańców, co przekłada się na szerokie spektrum możliwych źródeł finansowania jej realizacji, a wieloletnia perspektywa wymaga uwzględnienia wielu instrumentów finansowych. Podstawowymi źródłami finansowania realizacji celów strategicznych i przyporządkowanych im priorytetów wynikających z planu strategicznego zawartego w *Strategii* będą między innymi:

- budżety własne samorządów lokalnych Aglomeracji Dzierżoniowskiej,
- środki zewnętrzne: fundusze celowe, środki samorządu województwa, budżetu państwa, środki pochodzące z instrumentów finansowych Unii Europejskiej, środki pochodzące z Norweskiego Mechanizmu Finansowego oraz Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego,
- inne.

Podstawowe źródło finansowania realizacji *Strategii* stanowią będą środki własne jednostek samorządu terytorialnego Aglomeracji Dzierżoniowskiej. Zgodnie z prognozą opracowaną na podstawie Wieloletnich Prognoz Finansowych¹⁷ jst tworzących Aglomerację Dzierżoniowską dochody ogółem jst będą wzrastać, z poziomu 591,5 mln zł w 2021 roku do 631,7 mln zł w 2030 roku. W latach 2021-2030 aglomeracja będzie dysponować dochodami ogółem ponad 6,04 mld zł, z których 96,8% będą stanowić dochody bieżące. Prognoza w zakresie wydatków wskazuje natomiast, że wydatki ogółem w latach 2021-2030 będą kształtować się na poziomie od 604,2 mln zł w 2021 roku do 621,9 mln zł w 2030 roku. Obejmą one ogółem kwotę 5,97 mld zł, w tym około 93,0% zaplanowanych wydatków budżetowych będzie miało charakter stałych wydatków bieżących (szkoły, pomoc społeczna, administracja itd.), a pozostałe 7,0% stanowić będą wydatki majątkowe.

¹⁷ Powiat Dzierżoniowski – Uchwała Nr XXV/200/21 Rady Powiatu Dzierżoniowskiego z dnia 26 stycznia 2021 r. zmieniająca uchwałę w sprawie przyjęcia wieloletniej prognozy finansowej Powiatu Dzierżoniowskiego na lata 2021-2025, Gmina miejska Dzierżoniów – Uchwała Nr XXV/245/20 Rady Miejskiej Dzierżoniowa z dnia 28 grudnia 2020 r. w sprawie Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Miejskiej Dzierżoniów na lata 2021-2033, Gmina miejska Bielawa – Uchwała Nr XIX/171/2019 Rady Miejskiej Bielawy z dnia 30 grudnia 2019 r. w sprawie przyjęcia Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Bielawa na lata 2020-2036, Gmina miejsko-wiejska Pieszycy – Uchwała Nr VIII/54/2019 Rady Miejskiej w Pieszycach z dnia 29 maja 2019 roku w sprawie: dokonania zmiany Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Pieszycy na lata 2019-2029, Gmina miejska Piława Górna – Uchwała Nr XXIV/132/2020 Rady Miejskiej W Piławie Górnej z dnia 29 grudnia 2020 r. w sprawie Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Piława Górna na lata 2021-2026, Gmina miejska Niemcza – Uchwała nr XVI/79/19 Rady Miejskiej w Niemczycy z dnia 30 grudnia 2019 roku w sprawie przyjęcia Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Niemcza na lata 2020-2036, Dzierżoniów (w.) - Uchwała Nr XXVIII/197/21 Rady Gminy Dzierżoniów z dnia 28 stycznia 2021 r. w sprawie zmian w Wieloletniej Prognozie Finansowej Gminy Dzierżoniów na lata 2021-2034, Łągiewniki - Uchwała Nr XXVI/169/20 Rady Gminy Łągiewniki z dnia 27 sierpnia 2020 r. w sprawie zmiany Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Łągiewniki na lata 2020-2027.

Prognoza dochodów i wydatków jst Aglomeracji Dzierżoniowskiej na lata 2021-2030 (zł).

Źródło: opracowanie na podstawie Wieloletnich Prognoz Finansowych jednostek samorządu terytorialnego tworzących Aglomerację Dzierżoniowską.

Prognoza dochodów i wydatków jst Aglomeracji na lata 2021-2030 (zł)

	Dochody ogółem	Dochody bieżące	Dochody majątkowe
2021	591 511 977,87	549 036 909,41	42 475 068,46
2022	565 270 517,25	557 628 145,00	39 772 372,25
2023	599 315 244,90	568 414 104,00	30 901 140,90
2024	590 883 939,00	575 318 276,00	15 565 663,00
2025	598 834 284,00	583 043 621,00	15 790 663,00
2026	608 085 445,00	592 203 479,00	15 881 966,00
2027	612 026 316,00	596 202 316,00	15 824 000,00
2028	618 838 659,00	602 962 939,00	15 875 720,00
2029	625 483 789,00	609 356 149,00	16 127 640,00
2030	631 756 064,00	615 586 294,00	16 169 770,00
Ogółem 2021-2030:	6 042 006 236,02	5 849 752 232,41	224 384 003,61
	Wydatki ogółem	Wydatki bieżące	Wydatki majątkowe
2021	604 257 637,11	526 335 659,10	77 921 978,01
2022	576 479 801,04	524 632 682,04	51 847 119,00
2023	580 012 882,04	541 680 621,04	38 332 261,00
2024	577 439 799,00	549 421 312,00	28 018 487,00
2025	586 190 044,00	555 779 985,00	30 410 059,00
2026	597 655 205,00	561 582 423,00	36 072 782,00
2027	601 928 076,60	564 902 979,60	37 025 097,00
2028	608 628 419,60	570 664 901,60	37 963 518,00
2029	615 593 549,60	576 797 682,60	38 795 867,00
2030	621 965 824,60	581 469 647,60	40 496 177,00
Ogółem 2021-2030:	5 970 151 238,59	5 553 267 893,58	416 883 345,01

Źródło: opracowanie na podstawie Wieloletnich Prognoz Finansowych jednostek samorządu terytorialnego tworzących Aglomerację Dzierżoniowską.

Ograniczenia budżetowe jst tworzących aglomerację traktować należy jako zasadnicze zagrożenie dla powodzenia polityki rozwojowej, stąd działania samorządów nakierowane powinny być na pozyskiwanie zewnętrznych środków pomocowych na działania rozwojowe przy jednoczesnym zapewnieniu odpowiedniego wkładu własnego. Trwająca epidemia COVID-19 to również wyzwanie dla samorządowych finansów. Około 38% udział gmin we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT) to zazwyczaj największe i najważniejsze wpływy ujęte

w samorządowych budżetach. Dlatego też niższe wpływy z tego tytułu znacząco mogą utrudnić realizację przyjętego budżetu. Dochodów mniejszych niż zakładano należy spodziewać się również w przypadku podatku od osób prawnych (CIT). Stąd niezwykle istotne jest zapewnienie ram dla rozwoju przedsiębiorczości. Zmniejszenie dochodów ma istotny wpływ na zdolność do regulowania bieżących zobowiązań jednostek samorządu terytorialnego. Ponadto spadek dochodów własnych ma wpływ również na zdolność kredytową i zdolność do finansowania inwestycji, co wynika ze wskaźnika zawartego w artyku 243 ustawy o finansach publicznych.

Szansą dla pełnej realizacji kierunków działań wyznaczonych przez *Strategię* są więc zewnętrzne źródła finansowania, w tym pochodzące z regionalnych, krajowych i europejskich instytucji, programów, funduszy i instrumentów finansowych. Istotny czynnik decydujący o pełnym osiągnięciu zakładanych celów strategicznych stanowić będzie aktywność władz jst aglomeracji w pozyskiwaniu środków zewnętrznych niezbędnych do wsparcia finansowego *Strategii*, co wymagać będzie stałego ich monitorowania i aktywnego uczestnictwa w ich pozyskiwaniu oraz odpowiedniego przygotowania pracowników w zakresie opracowywania wniosków aplikacyjnych. Prace nad *Strategią* były realizowane w szczególnym momencie, na przełomie dwóch perspektyw finansowania środków unijnych. Rozpoczynająca się perspektywa obejmie lata 2021-2027, a więc będzie się pokrywać okresem realizacji *Strategii*. Jednocześnie dokumenty programowe większości programów krajowych i europejskich są nadal w fazie konsultacji, co powoduje, że ramy finansowe *Strategii* można określić jedynie kierunkowo jako źródła finansowania, przy braku możliwości szacunku ich skali.

4.2. System monitorowania i ewaluacji

Efektywnej realizacji *Ponadlokalnej Strategii Aglomeracji Dzierżoniowskiej 2030* służyć będzie element zarządzania procesem strategicznym w postaci systemu monitoringu w zakresie stopnia realizacji celów strategicznych oraz rzeczowo-finansowego wykonania kierunków działań. Proces monitoringu będzie polegał na systematycznej obserwacji zmian zachodzących w ramach wdrażania określonych celów strategicznych. Ponadto analiza i interpretacja danych pozwolą na dostosowanie podejmowanych działań do zmieniających się warunków społeczno-gospodarczych i zdiagnozowanych potrzeb.

Poziomy monitoring. Monitoring realizacji *Ponadlokalnej Strategii Rozwoju Aglomeracji Dzierżoniowskiej 2030* będzie prowadzony na dwóch poziomach:

- celów strategicznych według stopnia realizacji zestawu wskaźników rezultatu i oddziaływania oraz analizy danych zastanych,
- priorytetów inwestycyjnych - na podstawie zestawu wskaźników produktu oraz informacji na temat realizacji rzeczowej i finansowej zadań, projektów strategicznych i komplementarnych.

System sprawozdawczości. Zgodnie z ustawą o samorządzie gminnym, corocznie w terminie do 31 maja, starosta, burmistrzowie i wójtowie poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego tworzących aglomerację będą przedkładać właściwemu Radom Raport o stanie Gminy, zawierający podsumowanie działalności w zakresie realizacji *Strategii* w roku poprzedzającym. Na podstawie ww. raportów Biuro „Stowarzyszenia Ziemia Dzierżoniowska” opracowywać będzie Raport o stanie Aglomeracji Dzierżoniowskiej, który corocznie w terminie do 30 czerwca będzie przedkładany do zaopiniowania Zarządowi „Stowarzyszenia Ziemia Dzierżoniowska”. Dokumentem pomocnym w procesie monitoringu i ewaluacji będzie Raport z realizacji Ponadlokalnej Strategii Rozwoju Aglomeracji Dzierżoniowskiej 2030, który zostanie opracowany w połowie okresu obowiązywania *Strategii* w celu weryfikacji skuteczności realizacji określonych w niej celów strategicznych lub w razie konieczności wynikającej ze zmieniających się

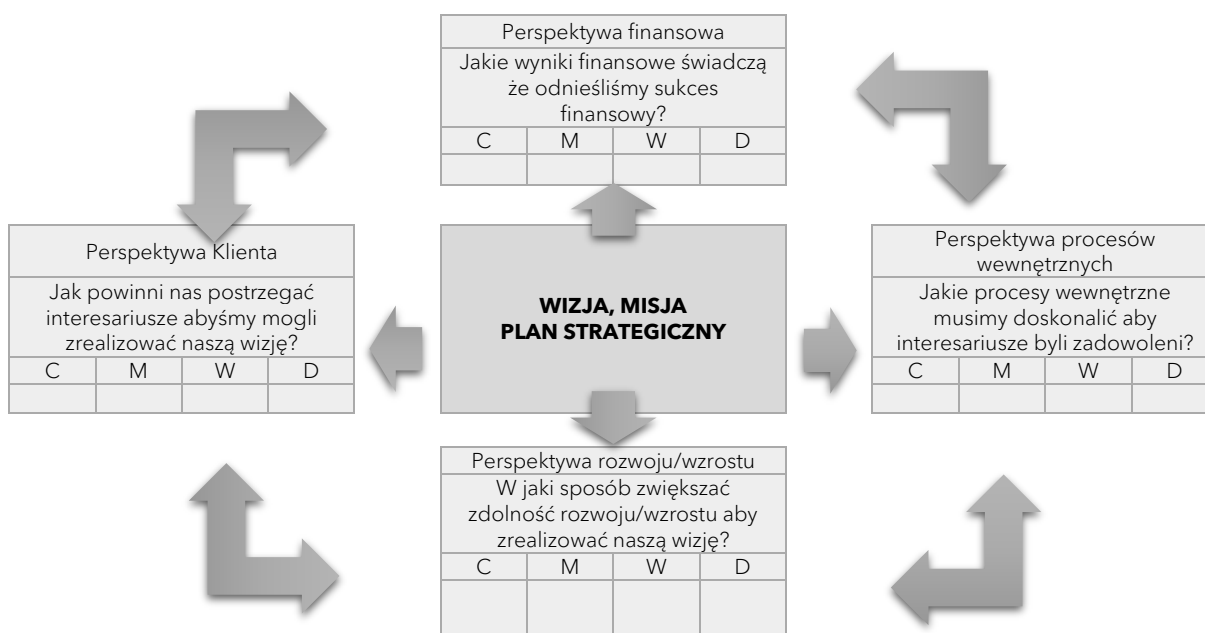
okoliczności. Jednostką odpowiedzialną za koordynację monitoringu czyni się Biuro „Stowarzyszenia Ziemia Dzierżoniowska”. Instrumenty monitoringu, w postaci raportów, poprzez Strategiczną Kartę Wyników i informację nt. działań wykonanych w toku wdrażania Strategii, będą wskazywać stan jej realizacji i stanowić podstawę do podejmowania ewentualnych działań korygujących.

Nazwa	Jednostka odpowiedzialna	Produkt	Termin
Monitoring	Urzędy Miast i Gmin jst Aglomeracji	Raport o stanie gminy	co roku w terminie do 31 maja
	Biuro Zarządu Stowarzyszenia „Ziemia Dzierżoniowska”	Raport o stanie aglomeracji	co roku w terminie do 30 czerwca
Ocena stanu realizacji	Biuro Zarządu Stowarzyszenia „Ziemia Dzierżoniowska”	Raport z realizacji Strategii	co 4 lata

Strategiczna Karta Wyników (SKW) to koncepcja monitorowania strategii w długoterminowej perspektywie, wykorzystująca spójny system finansowych i pozafinansowych wskaźników do bieżącej oceny stanu. Zakłada ona przedstawienie strategii w postaci zestawu mierzalnych celów niezbędnych do realizacji wizji i misji, i służy do zapewnienia spójności między celami a podejmowanymi działaniami, kontroli efektów działań strategicznych i oddziaływania motywującego. Na Strategiczną Kartę Wyników składają się perspektywy:

- finansowa – obejmująca wskaźniki budżetowe, umożliwiające ocenę efektów finansowych wdrożonej strategii, określająca wpływ sposobu realizowanej strategii na kondycję ekonomiczną,
- interesariuszy – prezentująca obszary, w których plan strategiczny wskazuje konkurencję i wykorzystuje wskaźniki odzwierciedlające udział w obsłudze klientów, poziom ich zadowolenia,
- procesów wewnętrznych – przedstawiona za pomocą wskaźników odnoszących się do procesów tworzących wartość dla interesariuszy,
- rozwoju/wzrostu – przedstawiona za pomocą wskaźników prezentujących podstawy długoterminowego rozwoju i doskonalenia.

Perspektywy Strategicznej Karty Wyników (SKW)

C – cele, M – mierniki, W – wielkości celów, D – działania.

System wskaźników. System monitoringu poprzez zestaw wskaźników, mierzalnych i dostępnych w statystyce publicznej i wewnętrznym systemie sprawozdawczości Starostwa Powiatowego oraz Urzędów Miast i Gmin Aglomeracji Dzierżoniowskiej, których przykłady wskazano poniżej, umożliwi efektywne monitorowanie procesu wdrażania Strategii:

- wskaźniki oddziaływania – długookresowy wynik realizacji strategii,
- wskaźniki rezultatu – bezpośredni wpływ zrealizowanego produktu na otoczenie społeczno-ekonomiczne uzyskany natychmiast po zakończeniu projektu,
- wskaźniki produktu – bezpośredni, materialny efekt realizacji przedsięwzięcia mierzony konkretnymi wielkościami.

Aktualizacja i zmiana. W celu zapewnienia wsparcia merytorycznego oraz uspołecznienia procesu oceny realizacji *Strategii* Zarząd Stowarzyszenia Ziemia dzierżoniowska powoła Zespół ds. aktualizacji *Strategii*. We współpracy z nim będzie identyfikował potrzeby zmian zapisów *Strategii*. Podstawą ewentualnych zmian będą wyniki Raportów z realizacji *Strategii* oraz wnioski poszczególnych Aglomeracyjnych Grup Branżowych realizujących poszczególne cele strategiczne i priorytety.

4.3. System zarządzania ryzykiem

Zarządzanie ryzykiem w procesie wdrażania *Strategii* obejmuje proces, na który składa się identyfikacja czynników ryzyka, która powinna być systematycznie powtarzana podczas realizacji projektu. Zdefiniowane ryzyka powinny zostać poddane kwalifikacji polegającej na ocenie określeniu: rodzaju ryzyka, prawdopodobieństwa jego wystąpienia, istotności, przewidywanych skutków w przypadku wystąpienia oraz wskazaniu reakcji na ryzyko. Uwzględnienie zarządzania ryzykiem w procesie planowania strategicznego pozwala na ograniczenie nieprzewidzianych okoliczności mogących mieć wpływ na realizację założonych celów. Umożliwia ono podejmowanie z wyprzedzeniem działań pozwalających ograniczenie wystąpienia ryzyka i jego wpływu na planowane do realizacji zadania. Systematyczny monitoring obejmować powinien już zidentyfikowane czynniki ryzyka jak również nowych mogących pojawić się w przyszłości.

Analiza możliwych do wystąpienia ryzyk, mogących mieć wpływ na realizację dokumentu *Strategii*, jego poszczególnych celów jak i kierunków działania, zawarta w rejestrze ryzyk w tabeli poniżej, objęła: wskazanie kategorii ryzyka, tj. jego źródeł i przyczyn, przewidywanych skutków. W 5-stopniowej skali oszacowano prawdopodobieństwa jego wystąpienia (od 1-znikome do 5-bardzo wysokie) oraz skutki (od 1-nieznaczne do 5-krytyczne), a istotność ryzyka wyliczona została jako iloczyn dwóch ww. czynników. Określenie reakcja na ryzyko objęło natomiast następujące kategorie: unikanie (U), łagodzenie (Ł), transfer (T), akceptacja (A), działanie (D), ograniczanie (O) i wycofanie (W).

STRATEGICZNA KARTA WYNIKÓW

Perspektywa	Cel	Nazwa wskaźnika	Źródło	Jednostka	Wartość bazowa 2019	Wartość docelowa 2030	Zmiana [%]	Termin realizacji
Finansowa	6.	dochody ogółem gmin	GUS	[mln zł]	478,9	815,0	+70%	2030
	6.	udział dochodów własnych w dochodach gmin ogółem	GUS	[%]	45,8	50,0	+4,2p.p.	2030
Interesariuszy	1.	noclegi udzielone turystom krajowym w turystycznych obiektach noclegowych ogółem na 10 tys. mieszkańców	GUS	noclegi	7 214	9 000	+25%	2030
Procesów wewnętrznych	6.	liczba zrealizowanych wspólnych (minimum 3 gminy) projektów rozwojowych	UMiG	[szt.]				
Rozwoju/wzrostu	3.	dochody własne - udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób fizycznych na 1 mieszkańca	GUS	[zł]	804,74	1 600,00	+100%	2030

MACIERZ WSKAŹNIKÓW REZULTATU, ODZIAŁYWANIA I PRODUKTU

Cel strategiczny		Nazwa wskaźnika	Źródło	Jednostka	Wartość bazowa 2019	Wartość docelowa 2030	Zmiana [%]	Termin realizacji	
1. Aglomeracja Dzierżoniowska atrakcyjna turystycznie, rekreacyjnie, sportowo i kulturalnie	1.	noclegi udzielone turystom krajowym w turystycznych obiektach noclegowych ogółem na 10 tys. mieszkańców	GUS	noclegi	7 214	9 000	+25%	2030	
	1.1.		miejsca noclegowe ogółem	GUS	msc.	986	1500	+50%	2030
			stopień wykorzystania miejsc noclegowych	GUS	%	26	31	+5p.p.	2030
			noclegi udzielone turystom zagranicznym w turystycznych obiektach noclegowych na 10 tys. mieszkańców	GUS	noclegi	1 355	1 700	+25%	2030
			liczba i długość utworzonych szlaków turystycznych obejmujących obszar całej aglomeracji lub więcej niż 3 gminy	UMiG	[szlak / km]				
			liczba partnerów turystycznego programu lojalnościowego	UMiG	[szt.]				
	1.2.		liczba uczestników imprez masowych, w tym sportowych	GUS	[os.]	35 655 3 700	70 000 5 500	+100% +50%	2030
			liczba zmodernizowanych obiektów sportowych	UMiG	[szt.]				
			liczba imprez o charakterze sportowym i rekreacyjnym zorganizowanych we współpracy więcej niż 3 gmin aglomeracji	UMiG	[szt.]				
	1.3.		liczba uczestników imprez zorganizowanych przez centra, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice	GUS	[os.]	172 661	207 000	+20%	2030
			liczba zmodernizowanych obiektów kulturalnych	UMiG	[szt.]				
			liczba zorganizowanych imprez o charakterze kulturalnym zorganizowanych we współpracy więcej niż 3 gmin aglomeracji	UMiG	[szt.]				
	1.4.	liczba zmodernizowanych obiektów dziedzictwa kulturowego	UMiG	[szt.]					

Cel strategiczny		Nazwa wskaźnika	Źródło	Jednostka	Wartość bazowa 2019	Wartość docelowa 2030	Zmiana [%]	Termin realizacji
2. Aglomeracja Dzierżoniowska atrakcyjna do zamieszkania	2.	liczba ludności Aglomeracji Dzierżoniowskiej	GUS	[os.]	100 813	102 800	+2%	2030
	2.1.	odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach	GUS	[%]	14,3	20	+5,7 p.p.	2030
		liczba wybudowanych, zmodernizowanych i doposażonych obiektów opieki i wychowania	UMiG	[ob.]				
	2.2.	liczba absolwentów szkół średnich zawodowych	GUS	[os.]	163	270	+70%	2030
		liczba nowoutworzonych kierunków kształcenia w średnich szkołach zawodowych	UMiG	[szt.]				
		liczba przedsiębiorców z obszaru aglomeracji umożliwiających odbycie stażu/praktyki zawodowej	UMiG	[podm. gosp.]				
	2.3.	porady podstawowej opieki zdrowotnej udzielone na 1 mieszkańca	GUS	[szt.]	5,0	5,2	+5%	2030
		lekarze pracujący wg podstawowego miejsca pracy na 10 tys. ludności	GUS	[os.]	8,9	13,4	+50%	2030
		nakłady inwestycyjne na zakup aparatury medycznej	SP ZOZ	[zł]				
	2.4.	beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności	GUS	[os.]	331	165	-50%	2030
		osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej poniżej kryterium dochodowego	GUS	[os.]	2 018	1 000	-50%	2030
		liczba utworzonych miejsc świadczenia usług asystenckich i opiekuńczych	UMiG	[msc.]				
	2.5.	powierzchnia zrewitalizowanych obszarów, w tym poprzemysłowych i zielonych	UMiG	[ha]				
	2.6.	średnia trzyletnia liczby mieszkań oddanych do użytkowania na 1000 ludności	GUS	[-]	1,2	2,4	+100%	2030
liczba lokali socjalnych w zasobach komunalnych gmin		GUS	[szt.]	370	400	+10%	2030	
3. Aglomeracja Dzierżoniowska innowacyjna, przedsiębiorcza i atrakcyjna inwestycyjnie	3.	dochody własne - udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób fizycznych na 1 mieszkańca	GUS	[zł]	804,74	1 600,00	+100%	2030
	3.1.	powierzchnia przygotowanych terenów inwestycyjnych, w tym uzbrojonych	UMiG	[ha]				
		inwestycji zlokalizowanych na przygotowanych terenach inwestycyjnych	UMiG	[podm. gosp.]				
	3.2.	podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	GUS	[-]	1 091	1 250	+15%	2030
		osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców	GUS	[-]	706	880	+25%	2030
przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w relacji do średniej krajowej (Polska=100)		GUS	[%]	86,5	100	+13,5%	2030	

Cel strategiczny		Nazwa wskaźnika	Źródło	Jednostka	Wartość bazowa 2019	Wartość docelowa 2030	Zmiana [%]	Termin realizacji
		liczba przedsiębiorstw współpracujących w ramach klastrów	UMiG	[podm. gosp.]				
	3.3.	liczba kampanii informacyjnych, promocyjnych i doradztwa w zakresie tworzenia i rozwoju ekologicznych i specjalistycznych gospodarstw rolnych	UMiG	[szt.]				
	3.4.	liczba uruchomionych systemów teleinformatycznych w podmiotach wykonujących zadania publiczne	UMiG	[szt.]				
	3.5.	liczba odwiedzin strony www aglomeracji	SZD	[szt.]				2030
4. Aglomeracja Dzierżoniowska dostępna wewnętrznie i zewnętrznie	4.1.	liczba wybudowanych obwodnic miast	UMiG	[szt.]				2030
	4.2.	długość nowych, przebudowanych lub zmodernizowanych dróg	UMiG	[km]				2030
		liczba utworzonych / zorganizowanych miejsc parkingowych	UMiG	[szt.]				2030
	4.3.	ofiary śmiertelne na 100 wypadków	GUS	[os.]	14,0	7,0	-50%	2030
		liczba pasażerów korzystających z usług komunikacji zbiorowej	ZKM	[os.]	1 mln	1,5 mln	+50%	2030
		liczba niskoemisyjnych autobusów komunikacji zbiorowej	ZKM	[szt.]				2030
	4.4.	łączna długość linii komunikacyjnych w publicznym transporcie zbiorowym na terenie aglomeracji	ZKM	[km]				2030
		długość dróg rowerowych ogółem	UMiG	[km]				2030
		liczba wybudowanych / utworzonych obiektów „park&ride” lub „bike&ride”	UMiG	[szt.]				2030
5. Aglomeracja Dzierżoniowska bezpieczna i przyjazna dla środowiska	5.	udział korzystających z sieci kanalizacyjnej w % ogółu ludności miasto / wieś	GUS	[%]	80,3 / 38,8	90,3 / 48,8	+10,0 / +10,0 p.p.	2030
	5.1.	udział korzystających z sieci wodociągowej w % ogółu ludności miasto / wieś	GUS	[%]	96,7 / 84,0	100,0 / 90,0	+3,3 / +6 p.p.	2030
		długość wybudowanej / zmodernizowanej sieci wodociągowej	UMiG	[km]				2030
		długość wybudowanej / zmodernizowanej sieci kanalizacyjnej	UMiG	[km]				
		liczba wybudowanych przydomowych oczyszczalni ścieków	UMiG	[szt.]				2030
	5.2.	udział korzystających z sieci gazowej w % ogółu ludności miasto / wieś	GUS	[%]	94,8 / 23,4	100,00 / 30,0	+5,2 / +6,6 p.p.	2030
		liczba zlikwidowanych nieekologicznych źródeł ciepła	UMiG	[szt.]				2030
		liczba zmodernizowanych energetycznie budynków użyteczności publicznej	UMiG	[szt.]				2030

Cel strategiczny		Nazwa wskaźnika	Źródło	Jednostka	Wartość bazowa 2019	Wartość docelowa 2030	Zmiana [%]	Termin realizacji
		liczba zainstalowanych lamp oświetlenia ulicznego o wysokiej efektywności energetycznej	UMiG	[szt.]				2030
	5.3.	odpady zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów	GUS	[%]	26,1	60,0	+34 p.p.	2030
		liczba wybudowanych biogazowni	UMiG	[szt.]				2030
	5.4.	liczba opracowanych polityk ochrony krajobrazu (reklamowych)	UMiG	[szt.]				2030
	5.5.	liczba wybudowanych zbiorników małej retencji	UMiG	[szt.]				2030
	5.6.	liczba / długość wybudowanych, rozbudowanych i zmodernizowanych urządzeń dla celów ochrony przeciwpowodziowej	UMiG	[szt. / km]				2030
	5.7.	liczba kampanii prowadzonych na rzecz ochrony środowiska	UMiG	[szt.]				2030
6. Aglomeracja Dzierżoniowska obywatelska i efektywnie zarządzana	6.	dochody ogółem gmin	GUS	[mln zł]	478,9	815,0	+70%	2030
	6.1.	liczba polubień strony aglomeracji na facebooku	SZD	[szt.]				2030
		liczba odwiedzin strony www aglomeracji	SZD	[szt.]				2030
	6.2.	liczba zrealizowanych wspólnych (minimum 3 gminy) projektów rozwojowych	UMiG	[szt.]				2030
	6.3.	udział dochodów własnych w dochodach gmin ogółem	GUS	[%]	45,8	50,0	+4,2 p.p.	2030
		liczba usług publicznych, udostępnionych za pomocą systemu elektronicznego	UMiG	[szt.]				2030
	liczba pracowników samorządowych, którzy rozwinęli swoje kompetencje zawodowe poprzez udział w szkoleniach, kursach, warsztatach i innych formach doskonalenia	UMiG	[os.]				2030	
	Wskaźniki produktu							

Rejestr ryzyk dla realizacji Ponadlokalnej Strategii Rozwoju Aglomeracji Dzierżoniowskiej 2030

Lp.	Kategoria	Nazwa ryzyka	Przewidywane skutki	Analiza ryzyka*			Reakcja na ryzyko wraz zakresem planowanych działań	Właściciel ryzyka	Data redukcji
				P	S	I			
I. Ryzyka zewnętrzne									
1.	Polityczne, ekonomiczne, organizacyjne	Zmiana koniunktury gospodarczej	Ograniczenie dochodów, w tym własnych jst / zwiększenie kosztów kredytu w wyniku obniżenia ratingu Polski / zmniejszenie wydatków na realizację strategii / ograniczenie zakresu realizacji strategii	4	4	16	O – stałe monitorowanie danych ekonomicznych oraz dochodów własnych i kosztów działalności A – weryfikacja realizowanych działań, – opracowanie i wdrożenie planu wdrażania umożliwiającego realizację strategii przy uwzględnieniu zachodzących zmian i ograniczeń, – intensyfikacja współpracy i pozyskiwania środków zewnętrznych.	Zarząd Stowarzyszenia Ziemia Dzierżoniowska	2030
2.	Polityczne, legislacyjne	Zmiany prawa / ustaw / rozporządzeń	zmiany podziału i zakresów kompetencji / zwiększenie ustawowego zakresu działania gminy bez wsparcia finansowego powodujące ograniczenie (organizacyjne, finansowe) możliwości realizacji strategii	3	5	15	O – bieżące monitorowanie propozycji zmian prawa / polityki państwa, A – opracowanie planu wdrażania umożliwiającego realizację strategii przy uwzględnieniu m.in. reorganizacji zasobów, – przystąpienie do aktualizacji strategii i dostosowanie zakresu dokumentu / systemu wdrażania do zmienionych uwarunkowań.	Starostwo Powiatowe, Urzędy Miast i Gmin AD	2030
3.	Ekonomiczne	Niewystraszające kompetencje / brak chęci partnerów zewnętrznych do nawiązywania, utrzymywania i koordynowania efektywnej i długotrwałej współpracy	opóźnienia lub ograniczenie zakresu realizacji strategii / ograniczenie skuteczności realizowanych działań	4	3	12	A – premiowanie projektów partnerskich lub projektów realizowanych we współpracy pozafinansowej z instytucjami i innymi podmiotami w ramach otwartych konkursów ofert, – prowadzenie akcji edukacyjno-promocyjnych dotyczących zalet i form możliwej współpracy, – upowszechnianie i wspieranie dobrych praktyk w zakresie partnerstwa.	Starostwo Powiatowe, Urzędy Miast i Gmin AD	2030
4.	Ekonomiczne	Wystąpienie zagrożenia kryzysowego lub pandemii	ograniczenie środków na realizację strategii / koncentracja działań na naprawie zaistniałej sytuacji	4	4	16	O – opracowanie / doskonalenie planów na wypadek wystąpienia zagrożeń, A – opracowanie planu wdrażania umożliwiającego realizację strategii, przy uwzględnieniu zaistniałych zmian.	Starostwo Powiatowe, Urzędy Miast i Gmin AD	2030
5.	Ekonomiczne	Przekroczenie limitu obsługi długu wynikającego z art. 243 ustawy o finansach publicznych	brak możliwości pozyskania finansowania zwrotnego / brak lub ograniczenie zakresu realizacji strategii	1	5	5	O – wieloletnie planowanie, – prowadzenie polityki długu, – stały monitoring wskaźnika limitu obsługi długu, – utrzymanie na bezpiecznym, optymalnym poziomie nadwyżki budżetowej.	Starostwo Powiatowe, Urzędy Miast i Gmin AD	2030
6.	Polityczne, legislacyjne	Niekompatybilność inwestycji realizowanych przez różne podmioty	trudności w realizacji strategii / opóźnienia w realizacji działań / niezadowolenie mieszkańców lub interesariuszy	3	3	9	O – intensyfikacja współpracy z kluczowymi partnerami zewnętrznymi, – organizacja spotkań i wymiana informacji o planowanych działaniach i inwestycjach, – prowadzenie uzgodnień i określenie wspólnego planu działań.	Starostwo Powiatowe, Urzędy Miast i Gmin AD	2030

Lp.	Kategoria	Nazwa ryzyka	Przewidywane skutki	Analiza ryzyka*			Reakcja na ryzyko wraz zakresem planowanych działań	Właściciel ryzyka	Data redukcji
				P	S	I			
							A – działania informacyjne skierowane do mieszkańców / interesariuszy.		
7.	Polityczne, ekonomiczne	Wyjście Polski z UE / izolacja kraju	ograniczenie dostępności środków zewnętrznych lub ich brak na realizację strategii / konieczność zapewnienia finansowania inwestycji ze środków własnych / zmiana lub ograniczenie zakresu realizacji strategii	2	4	8	<ul style="list-style-type: none"> ○ – monitorowanie sytuacji ekonomicznej i geopolitycznej, w tym UE, A – weryfikacja realizowanych działań i planowanie z uwzględnieniem zmieniającej się sytuacji polityczno-gospodarczej, – opracowanie i wdrożenie planu wdrażania umożliwiającego realizację strategii przy uwzględnieniu zachodzących zmian i ograniczeń, – podejmowanie działań na rzecz zwiększenia dochodów własnych jst, – poszukiwanie różnych form finansowania działań, – przystąpienie do aktualizacji strategii. 	Starostwo Powiatowe, Urzędy Miast i Gmin AD	2030
8.	Polityczne, ekonomiczne	Nierzetelne wykonywanie zadań przez wykonawców zamówień publicznych	opóźnienie w realizacji lub ograniczenie zakresu realizacji strategii / niezadowolenie mieszkańców lub interesariuszy	3	3	9	<ul style="list-style-type: none"> ○ – opracowywanie racjonalnych planów realizowanych działań, – powoływanie interdyscyplinarnych zespołów przygotowujących dokumentację zamówienia publicznego, – prowadzenie działań informacyjnych dla mieszkańców i interesariuszy. 	Starostwo Powiatowe, Urzędy Miast i Gmin AD	2030
9.	Polityczne, ekonomiczne	Wydłużające się procedury administracyjne związane m.in. z: uzyskaniem pozwolenia na budowę / rozstrzygnięciem postępowania przetargowego	opóźnienie w realizacji strategii / niezadowolenie mieszkańców lub interesariuszy	3	3	9	<ul style="list-style-type: none"> ○ – monitorowanie obiegu dokumentów, – usprawnianie przepływu korespondencji i obiegu dokumentów. 	Starostwo Powiatowe, Urzędy Miast i Gmin AD	2030
II. Ryzyka wewnętrzne									
10.	Organizacyjne	Mało pozytywny wizerunek Aglomeracji	brak inwestorów / negatywna opinia o pracy Urzędów	3	3	9	<ul style="list-style-type: none"> ○ – utrzymywanie właściwych relacji z interesariuszami, w tym przedsiębiorcami, – wysoka kultura osobista pracowników urzędów. 	Starostwo Powiatowe, Urzędy Miast i Gmin AD	2030
11.	Polityczne	Zmiana składu osobowego organu wykonawczego realizacji Strategii	opóźnienie / zmiana lub ograniczenie zakresu / wstrzymanie realizacji strategii / wydłużanie się procedury uchwalania programów wykonawczych powodujące opóźnienie realizacji strategii	3	5	15	<ul style="list-style-type: none"> ○ – określenie kierunków działań na podstawie potrzeb analiz, dostępnej wiedzy oraz potrzeb interesariuszy (mieszkańców, przedsiębiorców i organizacji pozarządowych i innych), – szerokie zaangażowanie interesariuszy w proces opracowywania dokumentu, – budowanie porozumień na rzecz wdrażania celów strategii ponad podziałami, politycznymi, 	Starostwo Powiatowe, Urzędy Miast i Gmin AD	2030

Lp.	Kategoria	Nazwa ryzyka	Przewidywane skutki	Analiza ryzyka*			Reakcja na ryzyko wraz zakresem planowanych działań	Właściciel ryzyka	Data redukcji
				P	S	I			
							A – przystąpienie do aktualizacji strategii. O – stworzenie poza- i finansowego systemu motywacyjnego,		
12.	Kadrowe	Trudności z utrzymaniem / pozyskaniem przez urzędy i jednostki im podległe wykwalifikowanej kadry pracowniczej / niewystracające kompetencje i chęci do nawiązywania, utrzymywania i koordynowania efektywnej i długotrwałej współpracy / niechęć do podnoszenie kwalifikacji zawodowych przez pracowników	problemy z zapewnieniem pracowników wykonujących poszczególne zadania / braki w kwalifikacjach kadry do zapewnienia sprawnej obsługi urzędów i jednostek im podległych / brak doświadczenia w partnerskim realizowaniu projektów, nowoczesnym zarządzaniu projektami i aplikowaniu ośrodki / konkurencja / rozbieżność celów / opóźnienia lub ograniczenie zakresu realizacji strategii / ograniczenie skuteczności realizowanych działań	4	3	12	A – optymalizacja organizacji pracy i wykorzystania zasobów kadrowych, – prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych z zakresu realizacji strategii, – organizacja szkoleń dla kadry pracowniczej, – egzekwowanie konieczności podnoszenia kwalifikacji zawodowych, – doskonalenie kompetencji urzędników w zakresie współpracy i realizacji projektów partnerskich, – upowszechnianie informacji o korzyściach współpracy i dobrych praktykach w zakresie szerokiego partnerstwa wśród urzędników i partnerów, – przeniesienia wykwalifikowanej kadry pracowniczej pomiędzy jednostkami organizacyjnymi, – przydzielenie jednostkom odpowiedzialności za realizację poszczególnych zadań i osiągnięcie celów strategicznych.	Starostwo Powiatowe, Urzędy Miast i Gmin AD	2030
13.	Zarządcze	Rozproszona odpowiedzialność za realizację celów strategii	opóźnienie / zmiana lub ograniczenie zakresu / wstrzymanie realizacji strategii	3	4	12	O – angażowanie interesariuszy w realizację działań, – prowadzenie działań informacyjnych dla urzędników dotyczących strategii. – organizacja cyklicznych spotkań przedstawicieli jst i interesariuszy.	Starostwo Powiatowe, Urzędy Miast i Gmin AD	2030
14.	Organizacyjne	Niewystarczający przepływ informacji, słaba komunikacja wewnętrzna	niedostateczna współpraca w zakresie działań wspólnych pomiędzy partnerami, jednostkami organizacyjnymi / ograniczenie zakresu realizacji i skuteczności podejmowanych działań	4	4	12	O – stworzenie i udoskonalanie systemu komunikacji wewnętrznej i przepływu informacji, – prowadzenie działań informacyjnych skierowanych do partnerów, interesariuszy, mieszkańców, – organizacja szkoleń dla pracowników w zakresie komunikacji, – wdrażanie rozwiązań technologicznych ułatwiających i poprawiających przepływ informacji, – organizacja spotkań i wymiana informacji o planowanych działaniach i inwestycjach, – prowadzenie uzgodnień i określenie wspólnego planu działań.	Starostwo Powiatowe, Urzędy Miast i Gmin AD	2030
15.	Organizacyjne, kadrowe	Nieterminowe sporządzanie informacji, planów itd. przez komórki organizacyjne urzędów / długotrwały obieg dokumentów	opóźnienia w dostarczaniu wymaganych dokumentów, płatności	3	3	9	O – monitorowanie obiegu dokumentów, – usprawnianie przepływu korespondencji i obiegu dokumentów.	Starostwo Powiatowe, Urzędy Miast i Gmin AD	2030

* P - prawdopodobieństwo, S - skutek, I - istotność.

5.

PLAN

OPERACYJNY

5. Plan operacyjny

5.1. ZINTEGROWANE PROJEKTY FLAGOWE

Lista strategicznych projektów o charakterze komplementarnym:

OSI 1. TURYSTYKA, SPORT, REKREACJA I KULTURA

Cel strategiczny 1. Aglomeracja Dzierżoniowska atrakcyjna turystycznie, rekreacyjnie, sportowo i kulturalnie

Nazwa	Centrum turystyczne – WIELKA SOWA – Tu bije serce Gór Sowich
Opis	projekt infrastrukturalny obejmujący budowę całorocznego wyciągu narciarskiego, trasy biegowe, turystyczne i narciarskie (wokół) oraz projekt miękkiej obejmujący turystyczne centrum akademickie (złoty, szkolenia, zajęcia) z mapami, tablicami i informacjami o atrakcjach aglomeracji
Cel	zwiększenie atrakcyjności turystycznej i promocja Aglomeracji Dzierżoniowskiej
Rezultat	zwiększenie przychodów wśród przedsiębiorców, polepszenie wizerunku i zwiększenie rozpoznawalności aglomeracji, udostępnienie i promocja walorów przyrodniczych obszaru

Nazwa	Program lojalnościowy – SZLAK DZIERŻONIOWSKI
Opis	projekt zachęcający turystę podróżującego po obszarze aglomeracji do odwiedzenia jak największej liczby atrakcji turystycznych prowadzonych przez Partnerów programu lojalnościowego, skorzystania z ich oferty, wydłużenia pobytu o charakterze turystycznym i/lub sportowo-rekreacyjnym i ponownego przyjazdu. Partnerami programu będą podmioty na co dzień konkurujące ze sobą, w tym: hotele, pensjonaty, restauracje, atrakcje turystyczne i inne. Realizacja projektu obejmie wdrożenie aplikacji
Cel	promocja i zwiększenie atrakcyjności turystycznej obszaru, zwiększenie i promocja współpracy
Rezultat	zwiększenie przychodów przedsiębiorców, promocja walorów turystycznych aglomeracji

OSI 2. KAPITAŁ LUDZKI, USŁUGI SPOŁECZNE I PRZESTRZEŃ

Cel strategiczny 2. Aglomeracja Dzierżoniowska atrakcyjna do zamieszkania

Nazwa	CENTRUM INTERWENCJI KRYZYSOWEJ
Opis	projekt obejmujący utworzenie centrum interwencji kryzysowej dla obszaru aglomeracji, obsługującego wszystkie gminy i koordynowanego przez powiat, rozwiązującego m.in. problemy bezdomności, organizującego opiekę wytchnieniową, asystentów osób niepełnoprawnych, dla opiekunów osób z niepełnosprawnościami, dzienną opiekę nad seniorami, z możliwościami dowozu
Cel	Integracja działań w zakresie pomocy społecznej
Rezultat	Zwiększenie efektywności i skuteczności działania, redukcja kosztów

OSI 3. GOSPODARKA I CYFRYZACJA

Cel strategiczny 3. Aglomeracja Dzierżoniowska innowacyjna, przedsiębiorcza i atrakcyjna inwestycyjnie

Nazwa	SZKOŁA LIDERÓW I PRZEDSIĘBIORCZOŚCI
Opis	upowszechnianie w wybranej formie organizacyjnej i zwiększanie przedsiębiorczości oraz umiejętności w zakresie tworzenia, utrzymania i rozwoju: NGO, firm, a także radzenia sobie na rynku pracy i zwiększenie kwalifikacji mieszkańców aglomeracji według potrzeb rynku pracy, aktywizacja mieszkańców
Cel	podniesienie świadomości i kwalifikacji
Rezultat	zwiększenie liczby firm, właścicieli, zwiększenie przychodów jst

Nazwa	BAZA PRZEDSIĘBIORCÓW AGLOMERACJI
Opis	opracowanie i publikacja bazy przedsiębiorstw i usługodawców z obszaru aglomeracji
Cel	promocja lokalnych przedsiębiorstw
Rezultat	zwiększenie wewnętrznego popytu i przychodów zarówno przedsiębiorców jak i jst

OSI 4. KOMUNIKACJA I TRANSPORT

Cel strategiczny 4. Aglomeracja Dzierżoniowska dostępna wewnątrz i zewnątrz

Nazwa	DZIERŻONIOWSKA AUTOSTRADA ROWEROWA: Niemcza – Pieszycy z parkingami w połączeniu ze trasą międzynarodową – Ślęza – Wielka Sowa
Opis	budowa, modernizacja systemu tras rowerowych z parkingami, prowadzącego przez wszystkie gminy aglomeracji, umożliwiającego dojazd zarówno z miejsca zamieszkania do miejsca pracy, jak i do terenów atrakcyjnych turystycznie na obszarze aglomeracji (parkingi-rowery-serwis-bar-toalety), orientacyjny przebieg: http://eurovelo.pl/?kat=24&art=130&ile=1#wiry-pieszycy
Cel	zwiększenie atrakcyjności aglomeracji dla mieszkańców i turystów
Rezultat	zwiększenie przychodu dla przedsiębiorców oraz komfortu życia na terenie aglomeracji

OSI 5. OCHRONA ŚRODOWISKA I BEZPIECZEŃSTWO

Cel strategiczny 5. Aglomeracja Dzierżoniowska bezpieczna i przyjazna dla środowiska

Nazwa	CZYSTE MIEJSCE DO ŻYCIA
Opis	systemowy projekt powiązany z działaniami na rzecz czystego powietrza – niska emisja, ziemi – kanalizacja oraz gospodarki odpadami, a także gospodarką energetyczną (czysta energia)
Cel	poprawa stanu i ochrona środowiska, podniesienie świadomości i kwalifikacji
Rezultat	podniesienie jakości życia w aglomeracji

Nazwa	MAGISTRALA WODOCIĄGOWA
Opis	projekt obejmujący zakończenie budowy magistrali wodociągowej (wodociągu tranzytowego) Lubachów – Pieszycy – Dzierżoniów – Bielawa, głównego wodociągu zaopatrującego mieszkańców aglomeracji w wodę pitną
Cel	podniesienie jakości życia na terenie aglomeracji
Rezultat	budowa nowego wodociągu tranzytowego zapewniającego mieszkańców powiatu dzierżoniowskiego wodę bardzo dobrej jakości, która w sposób oczywisty spełnia wymagania przewidziane dla wody przeznaczonej do spożycia przez mieszkańców

Nazwa	ZAKŁAD TERMICZNEGO PRZETWARZANIA ODPADÓW
Opis	Projekt infrastrukturalny obejmujący budowę Zakładu Termicznego Przetwarzania Odpadów na terenie aglomeracji, który zasięgiem swojej działalności będzie obsługiwał również ościennie powiaty wchodzące w skład obszaru Sudety 2030
Cel	poprawa stanu środowiska
Rezultat	rozwiązująca problem odbioru i składowania odpadów komunalnych na terenie kilku powiatów obszaru Sudety 2030 oraz będąca równocześnie źródłem energii elektrycznej raz ciepłej

Nazwa	UPORZĄDKOWANE GOSPODARKI ENERGETYCZNEJ
Opis	projekt zakłada rozwój lokalnej spółki energetycznej na terenie aglomeracji, której celem jest realizacja następujących działań: wybudowanie stacji zasilania elektrycznego, budowa źródeł OZE, modernizacja i zmiana oświetlenia ulicznego na energooszczędne, kompleksowe pozyskiwanie środków zewnętrznych na zadania dot. montażu paneli fotowoltaicznych, budowa paneli fotowoltaicznych do 50kW na obiektach użyteczności publicznej, stworzenie międzygminnej sieci energetycznej, współpraca z klastrem energetycznym
Cel	poprawa stanu środowiska
Rezultat	bilansowanie energetyczne jst, obniżenie zużycia prądu na terenie objętym projektem, promowanie pojazdów zasilanych elektrycznie, zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza, ograniczenie emisji szkodliwych gazów cieplarnianych do atmosfery, co w konsekwencji przełoży się bezpośrednio na efekty ekologiczne i promowanie przez lokalne samorządy polityki proekologicznej

OSI 6. WSPÓŁPRACA I ZARZĄDZANIE

Cel strategiczny 6. Aglomeracja Dzierżoniowska obywatelska i efektywnie zarządzana

Nazwa	ZINTEGROWANA PROMOCJA
Opis	utworzenie strony internetowej Aglomeracji Dzierżoniowskiej promującej obszar turystycznie, gospodarczo i społecznie, udostępniającej informacje dot. obszaru aglomeracji, w tym: aktualności, ofertę turystyczną, ofertę inwestycyjną, bazę lokalnych przedsiębiorców, zintegrowany kalendarz wydarzeń i imprez sportowych, rekreacyjnych i kulturalnych, kampanie ekologiczne, rozkład jazdy komunikacji zbiorowej itp.
Cel	promocja obszaru
Rezultat	spójna strategia promocji aglomeracji, skoordynowana aktywność poszczególnych gmin i powiatu, zwiększenie transparentności oraz podniesienie jakości usług publicznych, zwiększenie rozpoznawalności obszaru

Nazwa	HARMONIJNA WSPÓŁPRACA
Opis	utworzenie jednorodnego systemu powiązania procesów zarządczych w urzędach z architekturą danych, oprogramowaniem, aplikacjami, technologią i sprzętem informatycznym, utworzenie jednej dla aglomeracji platformy informatycznej
Cel	optymalizacja procesu zarządzania jst oraz kosztów, wykorzystanie doświadczeń
Rezultat	zwiększenie transparentności oraz podniesienie jakości usług publicznych, skoordynowana aktywność poszczególnych gmin i powiatu, zmniejszenie kosztów

Nazwa	WIZUALIZACJA MARKI - Skarbiec Ziemi Dzierżoniowskiej
Opis	opracowanie i wdrożenie wspólnej wizualizacji marki, wykreowanie i promowanie produktów lokalnych i regionalnych oraz lokalnej pamiętki z Aglomeracji Dzierżoniowskiej
Cel	optymalizacja procesu zarządzania jst, stworzenie jednej strategii promocji dla aglomeracji
Rezultat	zmniejszenie kosztów, zwiększenie transparentności oraz podniesienie jakości usług publicznych

5.2. LISTA PRZYKŁADOWYCH PROJEKTÓW DO REALIZACJI W RAMACH STRATEGII, ZGŁOSZONYCH PRZEZ JST AGLOMERACJI:

Typy projektu: Zasięg (Z): P – ponadlokalny, L – lokalny.

Rodzaj Projektu (RP): D – dokument, I – infrastrukturalny, S – społeczny.

Zakres projektu (ZP): P – punktowy, L – liniowy, O – obszarowy.

OSI 1. TURYSTYKA, SPORT, REKREACJA I KULTURA

Nazwa kierunku działania (priorytet inwestycyjny)	Nazwa przykładowego działania	Lokalizacja	Szacunkowy koszt [zł]	Typ projektu		
				Z	RP	ZP
Cel strategiczny 1. Aglomeracja Dzierżoniowska atrakcyjna turystycznie, rekreacyjnie, sportowo i kulturalnie						
Priorytet 1.1. Rozwój zintegrowanej oferty i bazy turystycznej i rekreacyjnej						
A. Budowa, modernizacja i zagospodarowanie infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	Budowa i modernizacja infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	do oszacowania	P	I	P
	Rozwój turystyki w Górach Sowich poprzez rozbudowę infrastruktury turystycznej oraz programów promujących i wspierających lokalne inicjatywy turystyczne (budowa wyciągu na Wielką Sowę, remont wieży na Wielkiej Sowie)	Miasto i Gmina Pieszycy	2 600 000,00	P, L	I	O
	Rozbudowa i modernizacja Alei Bajkowych Gwiazd	Miasto Dzierżoniów	do oszacowania	P, L	I	P
	Budowa wieży widokowej na Szczytnej	Gmina Dzierżoniów	do oszacowania	L	I	P
	Rewitalizacja stawu trzciniowego w miejscowości Sieniawka pod kątem turystyki przyrodniczo-edukacyjnej	Gmina Łągiewniki	do oszacowania	L	I	P
	Rewitalizacja obszaru wokół zbiornika „Tama” w Łągiewnikach pod kątem turystyki aktywnej	Gmina Łągiewniki	do oszacowania	L	I	P
B. Rozbudowa, integracja i oznakowanie spójnej wewnętrznie i zewnętrznie sieci tras	Opracowanie i realizacja spójnej sieci tras turystycznych, rowerowych i pieszych na terenie Aglomeracji Dzierżoniowskiej oraz ich oznakowanie	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	do oszacowania	P, L	D, I, S	L
	Utworzenie szlaku turystycznego Szlak Włókniarzy	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	do oszacowania	P	I	L
	Utworzenie szlaku turystycznego prowadzącego po terenie gminy Dzierżoniów	Gmina Dzierżoniów	100 000,00	L	I	L
C. Opracowanie i realizacja zintegrowanego programu rozwoju turystyki na obszarze aglomeracji	Opracowanie zintegrowanego programu rozwoju turystyki, zawierającego katalog produktów turystycznych JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	do oszacowania	P	D	O
	Opracowanie i wdrożenie programu lojalnościowego Szlak Dzierżoniowski	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	do oszacowania	P	D, S	O
	Utworzenie i zarządzanie aglomeracyjnym klastrem turystyczno-sportowo-rekreacyjnym	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	do oszacowania	P	S, I	O
D. Zapewnienie wsparcia w tworzeniu i rozwoju przedsiębiorstw związanych	Wspieranie rozwoju gospodarstw agroturystycznych i zagród edukacyjnych	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	100 000,00	P, L	S	O
	Stworzenie oferty noclegowej i gastronomicznej	Gmina Dzierżoniów	do oszacowania	L	S	O

Nazwa kierunku działania (priorytet inwestycyjny)	Nazwa przykładowego działania	Lokalizacja	Szacunkowy koszt [zł]	Typ projektu		
				Z	RP	ZP
z branżą turystyczną i około turystyczną (noclegi, agroturystyka, gastronomia)						
E. Szeroka promocja atrakcyjności turystycznej i sportowo-rekreacyjnej aglomeracji, w tym utworzenie aplikacji promującej ofertę turystyczną	Działania promocyjne i informacyjne prowadzone na terenie województwa i kraju mające na celu rozwój turystyki na terenie Aglomeracji Dzierżoniowskiej	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	do oszacowania	P	S	O
	Utworzenie aplikacji promującej ofertę turystyczną Aglomeracji Dzierżoniowskiej	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	do oszacowania	P	I, S	O
Priorytet 1.2. Rozwój zintegrowanej oferty i bazy sportowej						
A. Budowa i modernizacja obiektów sportowych	Budowa, remonty i modernizacje obiektów sportowo-rekreacyjnych (baseny, obiekty Ośrodka Sportu i Rekreacji w Dzierżoniowie, boiska w mieście)	Miasto Dzierżoniów	30 000 000,00	P, L	I	P
	Modernizacja stadionu klubu sportowego Lechia Dzierżoniów	Miasto Dzierżoniów	20 000 000,00	P, L	I	P
	Budowa/modernizacja, remont, rozbudowa, rewitalizacja stadionu miejskiego i przyległych terenów sportowych i rekreacyjnych (stadion, korty, Boiska Sportowe Orlik, Plenerowe Centrum Rekreacji)	Gmina Piława Górna	12 000 000,00	L	I	P
	Budowa/modernizacja, remont, rozbudowa bazy sportowej z zapleczem szatniowym i noclegowym	Gmina Piława Górna	10 000 000,00	L	I	P
	Budowa sali gimnastycznej w Tuszynie	Gmina Dzierżoniów	do oszacowania	L	I	P
	Modernizacja sali gimnastycznej, boiska i zaplecza sportowego w Ostroszowicach	Gmina Dzierżoniów	do oszacowania	L	I	P
	Modernizacja zaplecza sportowo-szatniowego w Owieśnie	Gmina Dzierżoniów	do oszacowania	L	I	P
	Budowa zaplecza sportowego w Mościsku	Gmina Dzierżoniów	do oszacowania	L	I	P
	Przebudowa i doposażenie budynku Gminnego Ośrodka Kultury, Bibliotek i Sportu w Łągiewnikach	Gmina Łągiewniki	do oszacowania	L	I	P
	Zwiększenie atrakcyjności basenu w Bielawie	Gmina Bielawa	do oszacowania	L	I	P
	Budowa stadionu lekkoatletycznego oraz piłkarskiego w Pieszycach	Miasto i Gmina Pieszycy	do oszacowania	L	I	P
B. Rozwój oferty sportowej i rekreacyjnej dla wszystkich grup wiekowych	Rozwój oferty sportowej i rekreacyjnej dla wszystkich grup wiekowych na terenie Aglomeracji Dzierżoniowskiej	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	do oszacowania	P, L	S	O
	Poszerzenie oferty dla młodzieży i osób starszych	Gmina Łągiewniki	do oszacowania	L	S	O
C. Kreowanie i organizacja wspólnych imprez sportowych i rekreacyjnych na terenie aglomeracji, w tym o zasięgu ponadlokalnym	Opracowanie zintegrowanego programu rozwoju rekreacji i sportu masowego na terenie Aglomeracji Dzierżoniowskiej	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	do oszacowania	P, L	S	O
D. Opracowanie wspólnej oferty sportowej i rekreacyjnej dla mieszkańców aglomeracji, w tym wspólnego kalendarza wydarzeń sportowych i rekreacyjnych	Opracowanie wspólnej oferty i kalendarza wydarzeń sportowych i rekreacyjnych dla mieszkańców Aglomeracji Dzierżoniowskiej	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	do oszacowania	P, L	S	O
Priorytet 1.3. Rozwój zintegrowanej oferty i bazy kulturalnej						

Nazwa kierunku działania (priorytet inwestycyjny)	Nazwa przykładowego działania	Lokalizacja	Szacunkowy koszt [zł]	Typ projektu		
				Z	RP	ZP
A. Budowa i modernizacja obiektów ważnych dla aktywności kulturalnej	Modernizacja kina Zbyszek	Miasto Dzierżoniów	5 800 000,00	P, L	I	P
	Modernizacja Dzierżoniowskiego Ośrodka Kultury	Miasto Dzierżoniów	4 000 000,00	P, L	I	P
	Modernizacja Muzeum Miejskiego Dzierżoniowa	Miasto Dzierżoniów	4 500 000,00	P, L	I	P
	Adaptacja budynku przy ul. Sienkiewicza w Niemczy na instytucję kultury pn. Niemczański Ośrodek Kultury i Sportu (NOKiS)	Gmina Niemcza (ul. Sienkiewicza w Niemczy)	4 000 000,00	L	I	P
	Adaptacja pałacu w Kiełczynie na lokalny ośrodek kultury	Gmina Dzierżoniów	do oszacowania	L	I	P
	Przebudowa obiektu w Ostroszowicach na cele działalności kulturalnej wraz z zagospodarowaniem terenu	Gmina Dzierżoniów	do oszacowania	L	I	P
	Przebudowa budynku w Owieśnie na potrzeby rozwoju kultury	Gmina Dzierżoniów	do oszacowania	L	I	P
	Budowa Sali integracji społecznej w Myśliszowie	Gmina Dzierżoniów	do oszacowania	L	I	P
	Budowa Sali integracji społecznej w Piławie Dolnej	Gmina Dzierżoniów	do oszacowania	L	I	P
	Budowa nowej świetlicy wiejskiej na terenie Miasta i Gminy Pieszycy	Miasto i Gmina Pieszycy	do oszacowania	L	I	P
	Budowa, przebudowa sołeckiej infrastruktury społecznej (świetlice, place zabaw)	Gmina Łągiewniki	do oszacowania	L	I	P
B. Kreowanie i organizacja wspólnych imprez kulturalnych na terenie aglomeracji, w tym o zasięgu ponadlokalnym	Rozwój istniejących i kreowanie nowych wydarzeń kulturalnych i produktów turystycznych na terenie Aglomeracji Dzierżoniowskiej	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	500 000,00	P, L	S	O
	Podniesienie walorów turystycznych miasta poprzez zorganizowanie cyklicznej imprezy promującej miasto – jarmarku teatralno-historycznego nawiązującego do dziedzictwa kulturowego miasta- historii i działalności wspólnoty Braci Morawskich	Gmina Piława Górna	20 000,00	P, L	S	O
C. Zapewnienie wysokiej jakości oferty kulturalnej poprzez opracowanie wspólnej oferty kulturalnej i kalendarza wydarzeń kulturalnych dla mieszkańców aglomeracji	Opracowanie wspólnej oferty kulturalnej i kalendarza imprez kulturalnych na terenie Aglomeracji Dzierżoniowskiej	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	do oszacowania	P, L	S	O
Priorytet 1.4. Utrzymanie i modernizacja obiektów dziedzictwa kulturowego						
A. Utrzymanie obiektów zabytkowych we właściwym stanie technicznym i estetycznym	Remonty nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków, w tym m.in.:	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	do oszacowania	P, L	S	P
	Remont murów obronnych	Miasto Dzierżoniów	4 500 000,00	L	I	P
	Rewaloryzacja Pomnika Pamięci Losów Ojczyzny i jego otoczenia	Miasto Dzierżoniów	2 100 000,00	L	I	P
	Remonty nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków (w tym: obiekty sakralne, budynki mieszkalne, przedszkola)	Miasto Dzierżoniów	do oszacowania	L	I	P
	<i>Działania bieżące jst</i>	<i>JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej</i>	-	-	-	-
B. Podniesienie atrakcyjności krajobrazu kulturowego aglomeracji na potrzeby edukacyjne, społeczne i turystyczne	Jednolite oznakowanie obiektów dziedzictwa kulturowego	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	do oszacowania	P, L	I	O

OSI 2. KAPITAŁ LUDZKI, USŁUGI SPOŁECZNE I PRZESTRZEŃ

Nazwa kierunku działania (priorytet inwestycyjny)	Nazwa przykładowego działania	Lokalizacja	Szacunkowy koszt [zł]	Typ projektu		
				Z	RP	ZP
Cel strategiczny 2. Aglomeracja Dzierżoniowska atrakcyjna do zamieszkania						
Priorytet 2.1. Upowszechnianie i podnoszenie jakości wychowania i edukacji przedszkolnej						
A. Budowa, modernizacja i doposażenie obiektów opieki i wychowania	Budowa Przedszkola Publicznego nr 7	Miasto Dzierżoniów	13 000 000,00	L	I	P
	Budowa nowego lub rozbudowa istniejącego Żłobka Miejskiego w Dzierżoniowie	Miasto Dzierżoniów	5 000 00,00	L	I	P
	Budowa/doposażenie interaktywnych placów zabaw w miejscach użyteczności publicznej	Miasto Dzierżoniów	2 000 000,00	L	I	O
	Rozbudowa punktów przedszkolnych w Uciechowie i Ostroszowicach	Gmina Dzierżoniów	do oszacowania	L	I	P
	Budowa przedszkola gminnego w Piławie Dolnej	Gmina Dzierżoniów	do oszacowania	L	I	P
	Budowa oraz wyposażenie obiektu przedszkola w Łągiewnikach	Gmina Łągiewniki	do oszacowania	L	I	P
	Tworzenie i utrzymanie miejsc przedszkolnych oraz miejsc opieki nad dziećmi do lat 3	Gmina Łągiewniki	do oszacowania	L	I	O
B. Podniesienie jakości i atrakcyjności oferty opieki i wychowania	Realizacja programu powszechnej dwujęzyczności w żłobku, przedszkolach i szkołach podstawowych	Miasto Dzierżoniów	1 000 000,00	L	S	O
	Zajęcia dodatkowe dla przedszkola - logopedia, zajęcia korekcyjne, podstawy programowania, dodatkowy język	Miasto i Gmina Pieszycy	do oszacowania	L	S	O
C. Opracowanie i wdrożenie Karty Dużej Rodziny Aglomeracji Dzierżoniowskiej	Opracowanie i wdrożenie Karty Dużej Rodziny Aglomeracji Dzierżoniowskiej	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	do oszacowania	P	S	O
Priorytet 2.2. Podnoszenie jakości i dostosowanie systemów edukacji i kształcenia do potrzeb nowoczesnej gospodarki						
A. Budowa, modernizacja i doposażenie bazy edukacyjnej	Remont Szkoły Podstawowej nr 9	Miasto Dzierżoniów	10 000 000,00	L	I	P
	Zagospodarowanie terenu przy Szkole Podstawowej nr 1	Miasto Dzierżoniów	3 000 000,00	L	I	P
	Zagospodarowanie terenu przy Szkole Podstawowej nr 3	Miasto Dzierżoniów	1 500 000,00	L	I	P
	Adaptacja budynku na centrum nauk ścisłych	Miasto Dzierżoniów	4 000 000,00	L	I	P
	Budowa plenerowej infrastruktury sportowej Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Dzierżoniowie	Miasto Dzierżoniów, ul. Nowowiejska 74	do oszacowania	P	I	P
	Rozbudowa infrastruktury sportowej Zespołu Szkół i Placówek Kształcenia Zawodowego w Bielawie	Miasto Bielawa, ul. Żeromskiego 41	do oszacowania	P, L	I	P
	Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury oświatowo-sportowej (rozbudowa i termomodernizacja Szkoły Podstawowej 1, rozbudowa i modernizacja boiska sportowego przy Szkole Podstawowej 1, modernizacja Orlika)	Miasto i Gmina Pieszycy	4 000 000,00	L	I	P
	Przebudowa budynku Centrum Edukacyjnego w Pieszcach na cele działalności statutowej	Miasto i Gmina Pieszycy	1 500 000,00	L	I	P

Nazwa kierunku działania (priorytet inwestycyjny)	Nazwa przykładowego działania	Lokalizacja	Szacunkowy koszt [zł]	Typ projektu		
				Z	RP	ZP
	Dążenie do wzmocnienia atrakcyjności placówek oświatowych poprzez doposażenie w nowoczesny sprzęt, utworzenie Centrum Bibliotecznego	Gmina Piława Górna	50 000,00	L	I	P
	Poprawa bazy edukacyjnej na terenie gminy Dzierżoniów	Gmina Dzierżoniów	8 000 000,00	L	I	O
	Budowa obiektu sportowo-edukacyjnego w Tuszynie	Gmina Dzierżoniów	10 000 000,00	L	I	P
B. Podniesienie jakości i atrakcyjności oferty edukacyjnej, w tym zajęć dodatkowych i kształcenia ustawicznego, w szczególności w zakresie kompetencji kluczowych i umiejętności uniwersalnych	Realizacja wspólnych projektów edukacyjnych	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	do oszacowania	P, L	S	O
	Dobry start – tworzenie podstaw przyszłych kompetencji zawodowych, społecznych, osobistych oraz rozwój aktywności edukacyjnej uczniów klas V-VIII szkół podstawowych - projekt partnerski	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	do oszacowania	P	S	O
	Zajęcia dodatkowe dla dzieci i młodzieży – kompetencje kluczowe na rynku pracy, w tym m.in.:	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	do oszacowania	P, L	S	O
		Miasto i Gmina Pieszycy	3 200 000,00	L	S	O
		Gmina Piława Górna	40 000,00	L	S	O
		Gmina Łągiewniki	do oszacowania	L	S	O
	Zajęcia dodatkowe dla uczniów szkół podstawowych #Dzierżoniów Koduje wraz z doposażeniem pracowni	Miasto Dzierżoniów	1 250 000,00	L	S	P
	Organizacja zajęć w ramach centrum nauk ścisłych	Miasto Dzierżoniów	1 000 000,00	P, L	S	O
	Utworzenie i rozwój Dzierżoniowskiego Centrum Nauk Ścisłych	Miasto Dzierżoniów	1 000 000,00	P, L	S	O
	Tworzenie w szkołach warunków do nauczania eksperymentalnego	Miasto i Gmina Pieszycy	do oszacowania	L	S	O
	Podwyższenie kompetencji nauczycieli i pracowników pedagogicznych pod kontem kompetencji kluczowych uczniów	Miasto i Gmina Pieszycy	do oszacowania	L	S	O
	Wsparcie Lokalnego Ośrodka Wiedzy i Edukacji (LOWE) – 2020/2021	Gmina Niemcza (ul. B. Chrobrego w Niemczy)	250 000,00	L	S	O
	Współpraca placówek oświatowych z organizacjami pozarządowymi i innymi stowarzyszeniami na terenie aglomeracji	Gmina Łągiewniki	do oszacowania	L	S	O
	Dofinansowanie dodatkowych lekcji języka angielskiego w szkole podstawowej w Pieszycach	Miasto i Gmina Pieszycy	do oszacowania	L	S	O
D. Opracowanie Zintegrowanej strategii rozwoju edukacji i rynku pracy na terenie Aglomeracji Dzierżoniowskiej	Opracowanie zintegrowanej strategii rozwoju edukacji i rynku pracy na terenie Aglomeracji Dzierżoniowskiej	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	do oszacowania	P	D	O
Priorytet 2.3. Zwiększenie dostępności i jakości usług zdrowotnych						
A. Rozwój i modernizacja infrastruktury ochrony zdrowia	Poprawa jakości infrastruktury ochrony zdrowia, w tym w szczególności Szpitala Powiatowego	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	do oszacowania	P, L	I	P
	Utworzenie oddziału odwykowego w Szpitalu Powiatowym	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	do oszacowania	P, L	I	P
	Budowa Centrum Opiekuńczo-Mieszkalnego w Piławie Dolnej	Gmina Dzierżoniów	4 000 000,00	L	I, S	P

Nazwa kierunku działania (priorytet inwestycyjny)	Nazwa przykładowego działania	Lokalizacja	Szacunkowy koszt [zł]	Typ projektu		
				Z	RP	ZP
B. Realizacja kompleksowych programów prozdrowotnych i profilaktycznych	Wdrożenie świadczeń zdrowotnych z zakresu opieki geriatrycznej dla osób 60+ (program promocji zdrowia i przeciwdziałania wybranym chorobom społecznym)	Miasto Dzierżoniów	250 000,00	L	S	O
	Stworzenie programu profilaktycznego skierowanego do mieszkańców dotyczącego problemów chorób cywilizacyjnych	Miasto Dzierżoniów	500 000,00	L	S	O
C. Edukacja i zwiększanie świadomości mieszkańców w zakresie dbania o zdrowie i zdrowego stylu życia	Promocja zdrowego stylu życia	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	do oszacowania	P, L	S	O
Priorytet 2.4. Włączenie społeczne i ograniczanie ubóstwa						
A. Powołanie Aglomeracyjnego Centrum Interwencji Kryzysowej	Centrum Interwencji Kryzysowej - utworzenie centrum interwencji kryzysowej dla obszaru aglomeracji, obsługującego wszystkie gminy i koordynowanego przez powiat, rozwiązującego m.in. problemy bezdomności, organizującego opiekę wytchnieniową, asystentów osób niepełnoprawnych, dla opiekunów osób z niepełnosprawnościami, dzienną opiekę nad seniorami, z możliwościami dowozu.	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	do oszacowania	P, L	S	O
B. Wspieranie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym lub ubóstwem	Przeciwdziałanie deprywacji materialnej osób najbardziej potrzebujących - poprzez prowadzenie jadłodajni w Dzierżoniowie	Miasto Dzierżoniów	100 000,00	L	S	O
	Remonty lokali mieszkalnych przeznaczonych na mieszkania aktywizujące	Miasto Dzierżoniów	2 000 000,00	L	I, S	O
	Utworzenie centrum dla bezdomnych i wykluczonych społecznie (zakup, remont nieruchomości, bieżąca działalność centrum)	Miasto Dzierżoniów	10 000 000,00	L	I, S	O
	Programy wsparcia w celu odciążenia opiekunów osób starszych i z niepełnosprawnościami	Miasto Dzierżoniów	750 000,00	L	S	O
	Stworzenie centrum opiekuńczo-mieszkalnego na terenie miasta Dzierżoniów (BS)	Miasto Dzierżoniów	5 000 000,00	L	S, I	O
	Program wsparcia dla osób doświadczających przemocy oraz nieporadnych życiowo (BS)	Miasto Dzierżoniów	700 000,00	L	S	O
	Reintegracja społeczno-zawodowa dla osób wykluczonych (BS)	Miasto Dzierżoniów	700 000,00	L	S	O
	Aktywizacja i wsparcie dla emerytów, osób samotnych i z niepełnosprawnościami, zapobieganie wykluczeniu	Miasto i Gmina Pieszycy	2 500 000,00	L	S	O
	Budowa budynku magazynowo-gospodarczego na potrzeby zbiórek i funkcjonowania działalności charytatywnej Caritas Diecezji Świdnickiej	Miasto i Gmina Pieszycy	2 500 000,00	L	S	O
	„Wsparcie w starcie” Program aktywizacji osób wykluczonych społecznie w Pieszcach realizowany przez Caritas Diecezji Świdnickiej	Miasto i Gmina Pieszycy	920 000,00	L	S	O
C. Opracowanie wspólnej polityki senioralnej na obszarze aglomeracji, w tym obejmującej opiekę dzienną i całodobową	Opracowanie wspólnej polityki senioralnej (opieka dzienna, opieka całodobowa)	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	do oszacowania	P, L	S	O
	Aktywne starzenie się w dobrym zdrowiu poprzez realizację zajęć i programów dla mieszkańców Dzierżoniowa w wieku 60+	Miasto Dzierżoniów	500 000,00	L	S	O
	Aktywizacja seniorów	Miasto i Gmina Pieszycy	do oszacowania	L	S	O

Nazwa kierunku działania (priorytet inwestycyjny)	Nazwa przykładowego działania	Lokalizacja	Szacunkowy koszt [zł]	Typ projektu		
				Z	RP	ZP
	Wsparcie rozwoju Uniwersytetu III Wieku	Gmina Bielawa	do oszacowania	L	S	O
D. Aktywizacja niewykorzystanych zasobów pracy	Kampania informacyjna zachęcająca osób bezrobotne oraz poszukujące pracy do podejmowania aktywności zawodowej, w tym w branży turystycznej	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	do oszacowania	P, L	S	O
	Ekożłobek - aktywizacja zawodowa osób opiekujących się dziećmi w wieku do 3 lat	Miasto i Gmina Pieszycy	do oszacowania	L	S	O
Priorytet 2.5. Rewitalizacja, poprawa estetyki i ładu przestrzennego						
A. Rewitalizacja zdegradowanych obszarów miejskich i wiejskich, w tym zabudowy śródmiejskiej, obszarów przemysłowych i popegeerowskich oraz zielonych	Rewitalizacja obszarów zdegradowanych, w tym przemysłowych, popegeerowskich i zielonych, m.in.:	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	do oszacowania	P, L	I	P, O
	Rewitalizacja terenów zdegradowanych i przemysłowych na obszarze miasta Dzierżoniów	Miasto Dzierżoniów	10 000 000,00	L	I	O
	Rewitalizacja staromiejskiego centrum Dzierżoniowa	Miasto Dzierżoniów	18 000 000,00	L	I	O
	Rewitalizacja parków i terenów zieleni publicznej	Miasto Dzierżoniów	8 500 000,00	L	I	O
	Rewitalizacja cmentarza ewangelicko-augsburskiego	Miasto Dzierżoniów	1 800 000,00	L	I	O
	Rozbudowa cmentarza komunalnego	Miasto Dzierżoniów	5 500 000,00	L	I	O
	Rewitalizacja obszarów po zakładach Bielbaw i Bieltex	Gmina Bielawa	do oszacowania	L	I	O
	Rewitalizacja centrum miasta - główne ciągi komunikacyjne	Gmina i Miasto Pieszycy	do oszacowania	L	I	O
	Rewitalizacja Parku Miejskiego przy ul. Piskorzowskiej	Miasto i Gmina Pieszycy	do oszacowania	L	I	P
	Rewitalizacja: • obszarów zabudowy śródmiejskiej, • centrum miasta, dawnej osady Braci Morawskich, • terenów zieleni publicznej, • rewitalizacja parków.	Gmina Piława Górna	do oszacowania	L	I	O
	Rewitalizacja Góry Parkowej	Gmina Piława Górna	2 000 000,00	L	I	P
	Rewitalizacja zabytkowych kamienic w Rynku	Gmina Niemcza	10 000 000,00	L	I	O
	Rewitalizacja parków i terenów zielonych na obszarze gminy	Gmina Dzierżoniów	1 000 000,00	L	I	O
	Zagospodarowanie terenu po byłym składowisku odpadów w Dobrocinie	Gmina Dzierżoniów	1 500 000,00	L	I	P
	Rewitalizacja: – Łągiewniki, część miejscowości w rejonie ulic - Jedności Narodowej, Przemysłowej, Ślężnej i Nowej, – zbiornik „Tama” oraz tereny wokół niego, – Ligota Wielka - tereny zabudowane całej miejscowości, – Sieniawka - cała miejscowość łącznie ze „Stawem Trzciniowym”, – Sokolniki - cała miejscowość, – Jażwina - centralna część miejscowości (w okolicach - kościoła, budynku byłej szkoły, remizy oraz boiska).	Gmina Łągiewniki (Łągiewniki, Ligota Wielka, Sieniawka, Sokolniki, Jażwina)	do oszacowania	L	I	O

Nazwa kierunku działania (priorytet inwestycyjny)	Nazwa przykładowego działania	Lokalizacja	Szacunkowy koszt [zł]	Typ projektu		
				Z	RP	ZP
B. Podnoszenie jakości przestrzeni publicznych, w tym nadawanie jej cech społecznych i integrujących	Zagospodarowanie terenu wokół stawu w Bratoszowie w połączeniu z odmuleniem i remontem wału wokół stawu	Miasto i Gmina Pieszycy	do oszacowania	L	I	O
C. Likwidacja barier architektonicznych dla osób z ograniczoną sprawnością	<i>Działalność bieżąca jst</i>	<i>JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej</i>	–	–	–	–
	Przebudowa budynków użyteczności publicznej (szkoła, przedszkole, MOKiB) w celu zapewniania dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami	Gmina Piława Górna	4 000 000,00	L	I, S	P
D. Podniesienie poziomu estetyki obszaru, w tym poprzez dbałość o ład przestrzenny	Zakładanie terenów zieleni miejskiej (rekreacja, woda)	Miasto Dzierżoniów	50 000 000,00	L	I	O
	Lokalny program wspierania wspólnot mieszkaniowych w zakresie zakładania przydomowych terenów zieleni	Miasto Dzierżoniów	do oszacowania	L	D, S	O
E. Poprawa stanu czystości i porządku	Działalność bieżąca jst	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	–	–	–	–
Priorytet 2.6. Zwiększenie dostępności do zasobów mieszkaniowych						
A. Aktualizacja miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego	Aktualizacja dokumentów planistycznych do nowych potrzeb zagospodarowania przestrzennego	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	do oszacowania	L	D	O
		Gmina Dzierżoniów	200 000,00	L	D	O
		Gmina Niemcza	do oszacowania	L	D	O
B. Zwiększanie zasobów i poprawa standardu mieszkań komunalnych i socjalnych	Budowa i przebudowa mieszkań komunalnych	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	do oszacowania	L	I	P
		Gmina Dzierżoniów	do oszacowania	L	I	P
	Budowa mieszkań o charakterze wspomaganym, w szczególności dla osób z niepełnosprawnościami, schorowanych, starszych, samotnych nie potrafiących samodzielnie gospodarować.	Miasto Dzierżoniów	5 000 000,00	L	I	P
	Remont, budowa, modernizacja mieszkań komunalnych i socjalnych	Gmina Piława Górna	30 000 000,00	L	I	P

OSI 3. GOSPODARKA I CYFRYZACJA

Nazwa kierunku działania (priorytet inwestycyjny)	Nazwa przykładowego działania	Lokalizacja	Szacunkowy koszt [zł]	Typ projektu		
				Z	RP	ZP
Cel strategiczny 3. Aglomeracja Dzierżoniowska innowacyjna, przedsiębiorcza i atrakcyjna inwestycyjnie						
Priorytet 3.1. Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej obszaru aglomeracji						
A. Przygotowanie planistyczne i infrastrukturalne terenów inwestycyjnych	Przygotowanie i uzbrojenie terenów inwestycyjnych w sieć wodociągową i sieć kanalizacji sanitarnej, oświetlenie, kanalizację deszczową, drogi	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	do oszacowania	P, L	I	O
		Miasto Dzierżoniów	do oszacowania	L	I	O
		Gmina Niemcza	do oszacowania	L	I	O

Nazwa kierunku działania (priorytet inwestycyjny)	Nazwa przykładowego działania	Lokalizacja	Szacunkowy koszt [zł]	Typ projektu		
				Z	RP	ZP
		Gmina Piława Górna	6 000 000,00	L	I	O
	Budowa hal produkcyjnych pod wynajem	Miasto Dzierżoniów	do oszacowania	L	I	O
B. Opracowanie wspólnej oferty inwestycyjnej aglomeracji	Opracowanie wspólnej oferty inwestycyjnej aglomeracji	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	do oszacowania	P, L	D	O
	Aktywizacja i rozwój strefy przemysłowej na terenie Gminy Łagiewniki	Gmina Łagiewniki	do oszacowania	L	I	O
	Uruchomienie terenów inwestycyjnych (WSSE)	Gmina Niemcza (Niemcza)	do oszacowania	L	I	O
C. Zapewnienie kompleksowej obsługi inwestorów	Zapewnienie kompleksowej obsługi inwestorów	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	do oszacowania	P, L	S	O
Priorytet 3.2. Wspieranie rozwoju, konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw						
A. Zintegrowana polityka wspierająca rozwój przedsiębiorczości na obszarze aglomeracji, w tym opracowanie jednolitego systemu ulg i preferencji dla osób rozpoczynających działalność gospodarczą	Opracowanie zintegrowanego programu wspierającego rozwój działalności gospodarczej istotnej dla regionu (fundusz, ulgi, promocja)	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	do oszacowania	P	D, S	O
	Opracowanie jednolitego systemu ulg i preferencji dla osób rozpoczynających działalność gospodarczą	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	do oszacowania	P	D, S	O
	Opracowanie i publikacja bazy przedsiębiorstw z obszaru aglomeracji	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	do oszacowania	P	S	O
	Opracowanie i wdrożenie wspólnego portalu dla przedsiębiorców	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	20 000,00	P, L	I	O
	Identyfikacja kluczowych lokalnych specjalizacji, stanowiących potencjał rozwojowy aglomeracji	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	do oszacowania	P, L	D	O
	Promowanie idei produktu lokalnego, wsparcie lokalnych przedsiębiorców, m.in. poprzez realizację projektu Skarbiec Aglomeracji Dzierżoniowskiej	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	do oszacowania	P, L	S	O
	Uruchamianie programów miejskich w zakresie realizacji wspólnych działań/projektów biznesu i JST	Miasto Dzierżoniów	do oszacowania	L	S	O
	Poprawa konkurencyjności i atrakcyjności miejscowego rzemiosła i drobnych usług	Gmina Dzierżoniów	100 000,00	L	S	O
	Kampania dla przedsiębiorców dot. pozyskiwania środków unijnych	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	do oszacowania	P, L	S	O
		Gmina Piława Górna	50 000,00	L	S	O
	Współpraca z organizacjami wspierającymi przedsiębiorczość	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	do oszacowania	P, L	S	O
		Gmina Dzierżoniów	do oszacowania	L	S	O
	Wprowadzenie lekcji „przedsiębiorczości” w szkołach, prowadzonej przez samych przedsiębiorców z doświadczeniem praktycznym	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	do oszacowania	P, L	S	O
		Publiczna Szkoła w Niemczy i Niepubliczna Szkoła w Przerzecznym Zdroju i Gilowie.	do oszacowania	L	S	O

Nazwa kierunku działania (priorytet inwestycyjny)	Nazwa przykładowego działania	Lokalizacja	Szacunkowy koszt [zł]	Typ projektu		
				Z	RP	ZP
	Organizacja targów handlowych promujących lokalne towary i produkty powstałe w Aglomeracji Dzierżoniowskiej	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	2 000 000,00	P, L	I	O
B. Organizacja sieci inkubatorów przedsiębiorczości i platform start-upowych, opartej na współpracy JST	Utworzenie Dzierżoniowskiej Strefy Biznesu – stymulowanie rozwoju przedsiębiorczości w regionie zwłaszcza opartej na innowacjach i start-upów	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	do oszacowania	P, L	I	P, O
	Opracowanie systemu wsparcia/ zachęt dla start-upów i przedsiębiorstw innowacyjnych	Miasto Dzierżoniów	do oszacowania	P, L	S	O
	Utworzenie miejsca integracji biznesu, NGO i IOB _ Strefa biznesu i innowacji	Miasto Dzierżoniów	do oszacowania	L	I, S	P
C. Rozwój działalności badawczo-rozwojowej i innowacyjnej przedsiębiorstw	Realizacja wspólnych działań w zakresie rozwoju innowacyjności oraz wspieranie transferu zaawansowanych technologii	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	do oszacowania	P, L	I, S	O
G. Zwiększenie współpracy pomiędzy przedsiębiorstwami, w tym poprzez wpieranie rozwoju klastrów	Utworzenie aglomeracyjnego klastra turystyczno-sportowo-rekreacyjnego	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	do oszacowania	P, L	S	O
Priorytet 3.3. Rozwój gospodarczy obszarów wiejskich						
E. Promocja wykorzystywania nowoczesnych technologii w rolnictwie	Wspieranie innowacji w rolnictwie, nowych specjalizacji, rolnictwa ekologicznego	Gmina Dzierżoniów	do oszacowania	L	S	O
F. Poprawa rolniczej przestrzeni produkcyjnej (scalanie gruntów, drogi transportu rolnego, urządzenia melioracji szczegółowej i podstawowej)	Ograniczenie degradacji gleb	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	500 000,00	P, L	I	O
		Gmina Dzierżoniów	100 000,00	L	I	O
	Scalanie gruntów i zagospodarowanie poscalenie	Gmina Dzierżoniów	do oszacowania	L	I	O
Priorytet 3.4. Rozwój cyfryzacji i łączności cyfrowej						
A. Poprawa dostępu do sieci szerokopasmowej i telefonii komórkowej	Poprawa dostępu do Internetu i sieci telefonii komórkowej	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	do oszacowania	P, L	I	O
		Gmina Dzierżoniów	500 000,00	L	I	O
	Budowa sieci szkieletowej dla potrzeb budynków użyteczności publicznej	Miasto Dzierżoniów	2 000 000,00	L	I	P
	Budowa kanałów technologicznych umożliwiających operatorom rozbudowę sieci szerokopasmowych	Miasto Dzierżoniów	2 000 000,00	L	I	L
	Centrum Niemcza dostęp do Wi-Fi, np. ławki interaktywne, solarne	Gmina Niemcza (Niemcza)	20 000,00	L	I	P
B. Rozwój i zwiększenie wykorzystania nowoczesnych technologii i systemów łączności	Utworzenie scentralizowanej bazy przestrzennej regionu	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	do oszacowania	P, L	I, S	O
C. Rozwój kompetencji cyfrowych wszystkich grup społecznych	Zwiększenie dostępności informatycznej mieszkańców	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	1 000 000,00	P, L	I, S	O
	Podnoszenie kompetencji cyfrowych pracowników JST oraz mieszkańców regionu wraz z wymianą przestarzałego, szkodliwego dla środowiska sprzętu	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	do oszacowania	P, L	S	O

Nazwa kierunku działania (priorytet inwestycyjny)	Nazwa przykładowego działania	Lokalizacja	Szacunkowy koszt [zł]	Typ projektu		
				Z	RP	ZP
	Działania zwiększające dostęp i rozwój kompetencji obywateli w zakresie korzystania z Internetu oraz tworzenie zachęcających ich do tego rozwiązań i projektów	Gmina Niemcza	do oszacowania	L	S	O
Priorytet 3.5. Sprawny i skuteczny marketing terytorialny w wymiarze regionalnym, krajowym i zagranicznym						
A. Zintegrowana promocja społeczna, gospodarcza i turystyczna obszaru	Działania promocyjne i informacyjne prowadzone na terenie województwa i kraju mające na celu rozwój przedsiębiorczości na terenie aglomeracji	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	do oszacowania	P	S	O
	Montaż „witaczy” z oferta dla turystów i inwestorów na wszystkich drogach wjazdowych do Aglomeracji Dzierżoniowskiej	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	do oszacowania	P	I	P

OSI 4. KOMUNIKACJA I TRANSPORT

Nazwa kierunku działania (priorytet inwestycyjny)	Nazwa przykładowego działania	Lokalizacja	Szacunkowy koszt [zł]	Typ projektu		
				Z	RP	ZP
Cel strategiczny 4. Aglomeracja Dzierżoniowska dostępna wewnątrz i zewnątrz						
Priorytet 4.1. Poprawa zewnętrznej dostępności komunikacyjnej obszaru						
A. Wsparcie działań na rzecz budowy drogi ekspresowej S8 i obwodnic miast	Wsparcie działań na rzecz budowy obwodnic	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	do oszacowania	P, L	I	L
	Budowa II etapu obwodnicy Dzierżoniowa	Miasto Dzierżoniów	40 000 000,00	P, L	I	L
	Budowa III etapu obwodnicy Dzierżoniowa	Miasto Dzierżoniów	90 000 000,00	P, L	I	L
	Kontynuacja budowy obwodnicy miasta Dzierżoniowa w ciągu drogi wojewódzkiej 382	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	15 000 000,00	P, L	I	L
	Budowa III etapu obwodnicy Bielawy	Gmina Bielawa	30 000 000,00	P, L	I	L
	Budowa obwodnicy miasta Piława Górna	Gmina Piława Górna	30 000 000,00	L	I	L
B. Wsparcie działań na rzecz rewitalizacji linii i dworców kolejowych	Odtworzenie połączenia kolejowego na trasie Dzierżoniów - Wrocław przez Niemczę i Łagiewniki	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	15 000 000,00	P, L	I	L
	Rewitalizacja odcinka linii kolejowej 341 do „Jeziora Bielawskiego” i dalej do Srebrnej Góry	Gmina Bielawa	5 000 000,00	P, L	I	L
	Rewitalizacja dworców kolejowych	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	15 000 000,00	P, L	I	P
C. Organizacja węzłów przesiadkowych	Organizacja węzłów przesiadkowych	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	do oszacowania	P, L	I	P
Priorytet 4.2 Poprawa stanu technicznego infrastruktury drogowej i około drogowej						
A. Budowa i modernizacja odcinków dróg	Budowa, przebudowa i remont dróg wojewódzkich, powiatowych i gminnych wraz z infrastrukturą towarzyszącą zgodnie z wykazem potrzeb inwestycyjnych zawartym w podrozdziale 5.3, tym m.in.:	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	do oszacowania	P, L	I	L

Nazwa kierunku działania (priorytet inwestycyjny)	Nazwa przykładowego działania	Lokalizacja	Szacunkowy koszt [zł]	Typ projektu		
				Z	RP	ZP
	Budowa, remonty i modernizacje dróg powiatowych i wojewódzkich	Miasto Dzierżoniów	12 000 000,00	P, L	I	L
	Budowa, remonty i modernizacje dróg gminnych	Miasto Dzierżoniów	57 000 000,00	L	I	L
	Budowa nowych odcinków dróg na obszarach budownictwa mieszkaniowego i przemysłowego (ul. Kamienna, ul. Kilara, cd. ul. Sowiogórskiej, ul. Przedwiośnie, łącznik Korczaka -Wrocławska, ul. Świdnicka, ul. Zamenhofs, Ząbkowicka-Cicha i inne)	Miasto Dzierżoniów	30 000 000,00	L	I	O
	Przebudowa drogi powiatowej 3007D Bielawa – Owiesno	Gmina Bielawa / Gmina Dzierżoniów	5 500 000,00	P, L	I	L
	Budowa i modernizacja infrastruktury komunikacyjnej (drogi, ścieżki pieszo-rowerowe)	Miasto i Gmina Pieszycy	7 000 000,00	L	I	L
	Budowa, przebudowa i remont dróg powiatowych i gminnych wraz z infrastrukturą towarzyszącą	Gmina Piława Górna	15 000 000,00	P, L	I	L
	Budowa, remonty i modernizacje dróg gminnych	Gmina Niemcza	6 000 000,00	L	I	L
	Budowa, remonty i modernizacje dróg gminnych	Gmina Dzierżoniów	do oszacowania	L	I	L
	Przebudowa drogi 3012D w Uciechowie	Gmina Dzierżoniów	3 200 000,00	P, L	I	L
	Przebudowa drogi 3006D w Józefówku	Gmina Dzierżoniów	1 000 000,00	P, L	I	L
B. Budowa i modernizacja infrastruktury około drogowej, w tym oświetlenia	Budowa chodników, w tym m.in.:	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	do oszacowania	P, L	I	L
	Budowa chodnika przy DK8 w Wilkowie Wielkim	Gmina Niemcza	1 500 000,00	L	I	L
	Przebudowa obiektów mostowych, w tym znajdujących się w ciągu dróg powiatowych, m.in.	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	do oszacowania	P, L	I	P
	Remonty mostów	Miasto Dzierżoniów	6 500 000,00	L	I	P
	Przebudowa mostów na terenie gminy Dzierżoniów	Gmina Dzierżoniów	6 000 000,00	L	I	P
	Budowa przejść dla pieszych, w tym m.in.:	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	do oszacowania	L	I	P
	Budowa przejścia dla pieszych ul. Kilińskiego / ul. Polna	Miasto Dzierżoniów	do oszacowania	L	I	P
	Budowa inteligentnych przejść na ul. Wrocławskiej, ul. Bielawskiej, ul. Świdnickiej, ul. Kościuszki, ul. Kilińskiego, ul. Piłsudskiego, ul. Batalionów Chłopskich przy ul. Wierzbowej.	Miasto Dzierżoniów	do oszacowania	L	I	P
	Montaż sekundników przy sygnalizacji świetlnej	Miasto Dzierżoniów	do oszacowania	L	I	P
	Budowa i modernizacja oświetlenia publicznego / ulicznego na terenie aglomeracji, w tym m.in.:	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	do oszacowania	P, L	I	O
		Miasto Dzierżoniów	9 500 000,00	L	I	O
		Gmina Bielawa	2 000 000,00	L	I	O
		Gmina Niemcza	2 500 000,00	L	I	O
	Gmina Dzierżoniów	4 000 000,00	L	I	O	
	Gmina Piława Górna	do oszacowania	L	I	O	
	Gmina Łagiewniki	do oszacowania	L	I	O	

Nazwa kierunku działania (priorytet inwestycyjny)	Nazwa przykładowego działania	Lokalizacja	Szacunkowy koszt [zł]	Typ projektu		
				Z	RP	ZP
D. Budowa parkingów i dróg dojazdowych, w tym do miejsc atrakcyjnych turystycznie	Przebudowa i rozbudowa dróg gminnych stanowiących dojazd do „Jeziora Bielawskiego”	Gmina Bielawa	17 000 000,00	L	I	L
	Budowa parkingu wielopoziomowego	Miasto Dzierżoniów	20 000 000,00	L	I	O
	Zwiększenie liczby miejsc parkingowych przy Urzędzie Miasta i Gminy w Pieszycach	Miasto i Gmina Pieszycy	do oszacowania	L	I	P
E. Poprawa bezpieczeństwa w ruchu drogowym	Poprawa bezpieczeństwa w ruchu drogowym, w tym m.in.:	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	do oszacowania	P, L	I	O
	Budowa ronda ul. Wrocławska/ul. Piaskowa/ul. Sikorskiego	Miasto Dzierżoniów	do oszacowania	L	I	P
	Budowa ronda ul. Piastowska/ ul. Rzeźnicza	Miasto Dzierżoniów	do oszacowania	L	I	P
	Budowa ronda ul. Kilińskiego/ul. Ciepłownicza	Miasto Dzierżoniów	do oszacowania	L	I	P
	Edukacja dotycząca bezpieczeństwa na drogach dla przedszkola i uczniów klas I-III	Miasto i Gmina Pieszycy	do oszacowania	L	I	O
	Usprawnienie ruchu samochodowego na skrzyżowaniu w Łagiewnikach	Gmina Łagiewniki	do oszacowania	L	I	L
F. Budowa i modernizacja dróg transportu rolnego	Międzygminny program modernizacji dróg transportu rolnego w kierunku wykorzystania ich jako bezpieczne trasy rowerowe i piesze (np. droga za Ośrodkiem Sportu i Rekreacji w Dzierżoniowie w kierunku zbiornika Sudety)	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	do oszacowania	P, L	D, I	L
Priorytet 4.3 Rozwój i doskonalenie transportu publicznego						
A. Rozwój i optymalizacja tras przejazdu komunikacji publicznej z dostosowaniem do potrzeb użytkowników	Doskonalenie systemu komunikacji publicznej, w tym przebudowa systemu komunikacji zbiorowej na mniej kosztowny i bardziej efektywny	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	500 000,00	P, L	I, S	O
	Organizacja transportu między miejscowościami na terenie gminy	Gmina Dzierżoniów	do oszacowania	L	I	O
		Gmina Łagiewniki	do oszacowania	L	I	O
B. Inwestycje w nowoczesny tabor nisko i zeroemisyjny wraz z infrastrukturą do jego ładowania/tankowania	Opracowanie koncepcji zbiorowej komunikacji aglomeracji, opartej na ekologicznym taborze, w tym elektromobilnym	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	do oszacowania	P, L	D, I	O
C. Promowanie korzystania z niskoemisyjnego transportu zbiorowego	Integracja przewozów pasażerskich w obrębie aglomeracji poprzez wprowadzenie jednego biletu i biletów czasowych	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	5 000 000,00	P, L	I, S	O
Priorytet 4.4. Rozwój infrastruktury dla rowerzystów i pieszych						
A. Budowa spójnego systemu sieci ścieżek rowerowych i ciągów pieszych na obszarze aglomeracji i z otoczeniem	Opracowanie koncepcji spójnego systemu ścieżek i dróg rowerowych na obszarze Aglomeracji Dzierżoniowskiej	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	do oszacowania	P, L	D	L
	Budowa i oznakowanie ścieżek i dróg rowerowych na obszarze Aglomeracji Dzierżoniowskiej, w tym m.in.:	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	do oszacowania	P, L	I	L
		Gmina Piława Górna	do oszacowania	L	I	L
		Gmina Dzierżoniów	do oszacowania	L	I	L
		Gmina Łagiewniki	do oszacowania	L	I	L
		Gmina Niemcza (ok. 10 km)	20 000 000,00	L	I	L

Nazwa kierunku działania (priorytet inwestycyjny)	Nazwa przykładowego działania	Lokalizacja	Szacunkowy koszt [zł]	Typ projektu		
				Z	RP	ZP
	Budowa ścieżki rowerowej do Piskorzowa i Rościszowa	Miasto i Gmina Pieszycy	do oszacowania	L	I	L
	Połączenie ścieżek pieszo-rowerowych i leśnych szlaków turystycznych na terenie Aglomeracji Dzierżoniowskiej (około 15 km)	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	30 000 000,00	P, L	I	L
	Budowa, remonty i modernizacje ciągów pieszo-jezdných poza pasami drogowymi	Miasto Dzierżoniów	6 500 000,00	L	I	L
C. Popularyzacja ruchu rowerowego i niezmotoryzowanego	<i>Działalność bieżąca jst</i>	<i>JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej</i>	-	-	-	-

OSI 5. OCHRONA ŚRODOWISKA I BEZPIECZEŃSTWO

Nazwa kierunku działania (priorytet inwestycyjny)	Nazwa przykładowego działania	Lokalizacja	Szacunkowy koszt [zł]	Typ projektu		
				Z	RP	ZP
Cel strategiczny 5. Aglomeracja Dzierżoniowska bezpieczna i przyjazna dla środowiska						
Priorytet 5.1. Rozwój zrównoważonej gospodarki wodnej i ściekowej						
A. Rozwój i modernizacja infrastruktury wodociągowej, kanalizacyjnej i ściekowej	Dokończenie budowy magistrali wodociągowej Lubachów – Pieszycy – Dzierżoniów – Bielawa	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	do oszacowania	P, L	I	L
	Uporządkowanie gospodarki wodno-kanalizacyjnej, w tym m.in.:	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	do oszacowania	P, L	I	O
		Gmina Dzierżoniów	20 000 000,00	L	I	O
		Gmina Piława Górna	4 000 000,00	L	I	O
		Gmina Łagiewniki	do oszacowania	L	I	O
	Budowa sieci wodociągowej do miejscowości Podlesie i Ruszkowice	Gmina Niemcza	6 000 000,00	L	I	O
	Tworzenie i wspieranie spótek wodnych	Gmina Dzierżoniów	do oszacowania	P	I	O
	Rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków w Dzierżoniowie	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	do oszacowania	P	I	P
Budowa kanalizacji deszczowej na ul. Wiśniowej	Miasto Dzierżoniów	1 500 000,00	L	I	P	
B. Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków	Budowa, przebudowa oczyszczalni ścieków (zbiorczych i indywidualnych)	Gmina Łagiewniki	do oszacowania	L	I	O
		Gmina Dzierżoniów	do oszacowania	L	I	O
C. Rozwój systemów ujęć, uzdatniania, dostawy i magazynowania wody	Przeprowadzenie prac geologicznych w celu poszukiwania, rozpoznawania, udokumentowania i eksploatacji złoża wód termalnych - otwór Pieszycy GT-1 w Pieszcach	Miasto i Gmina Pieszycy	16 000 000,00	P, L	I	P
Priorytet 5.2. Poprawa jakości powietrza						

Nazwa kierunku działania (priorytet inwestycyjny)	Nazwa przykładowego działania	Lokalizacja	Szacunkowy koszt [zł]	Typ projektu		
				Z	RP	ZP
A. Wymiana nieefektywnych źródeł ciepła opartych na paliwach stałych na źródła ekologiczne, odnawialne lub gazowe	Program wspierania właścicieli nieruchomości w zakresie zmiany sposobu ogrzewania - likwidacja pieców/kotłów na paliwa stałe i wymiana na inne źródła ekologiczne wraz z kompleksowymi działaniami termomodernizacyjnymi – system grantowy, w tym m.in.:	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	do oszacowania	P, L	I	O
		Miasto Dzierżoniów	5 000 000,00	P, L	I	O
		Miasto i Gmina Pieszycy	3 000 000,00	P, L	I	O
		Gmina Piława Górna	1 500 000,00	P, L	I	O
		Gmina Niemcza	200 000,00	P, L	I	O
		Gmina Dzierżoniów	do oszacowania	P, L	I	O
		Gmina Łagiewniki	do oszacowania	P, L	I	O
	Likwidacja ogrzewania węglowego w zasobach mieszkaniowych komunalnych, w tym m.in.:	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	do oszacowania	P, L	I	O
		Miasto Dzierżoniów	7 500 000,00	P, L	I	P
		Gmina Dzierżoniów	do oszacowania	P, L	I	O
B. Promocja i zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii	Promowanie odnawialnych źródeł energii	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	do oszacowania	P, L	I	O
	Program dofinansowania montażu paneli fotowoltaicznych w budynkach jednorodzinnych i wielorodzinnych - projekty prosumenckie	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	do oszacowania	P, L	I	O
		Gmina Łagiewniki	do oszacowania	P, L	I	O
	Budowa farm i instalacji fotowoltaicznych (PV, wirtualna elektrownia), w tym na obiektach użyteczności publicznej, m.in.:	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	do oszacowania	P, L	I	O
		Miasto Dzierżoniów	15 000 000,00	P, L	I	O
	Gmina Dzierżoniów	do oszacowania	P, L	I	O	
C. Poprawa efektywności energetycznej budynków publicznych, mieszkalnych i przedsiębiorstw	Termomodernizacja obiektów gminnych i użyteczności publicznej, w tym m.in.:	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	do oszacowania	P, L	I	O
		Miasto Dzierżoniów	14 000 000,00	L	I	P
		Gmina Piława Górna	10 000 000,00	L	I	P
		Gmina Dzierżoniów	do oszacowania	L	I	P
		Gmina Łagiewniki	do oszacowania	L	I	P
	Kompleksowa modernizacja budynków gminnych publicznych i mieszkalnych (termomodernizacja, zabudowa infrastruktury informatycznej, dostępność dla osób z niepełnosprawnościami) – Urząd Miejski, OPS, ZGM, budynki komunalne	Miasto i Gmina Pieszycy	4 500 000,00	L	I	P
	Termomodernizacja budynku Zespołu Szkół Nr 1 im. prof. Wilhelma Rotkiewicza w Dzierżoniowie, ul. Mickiewicza 8	Miasto Dzierżoniów	950 000,00	L	I	P
	Termomodernizacja budynków szkolnych Powiatu Dzierżoniowskiego – ZS Nr 2 w Dzierżoniowie, ul. Piłsudskiego 24 (budynki A, B, C, D, E) Zespół Szkół i Placówek Kształcenia Zawodowego w Bielawie, budynek przy ul. Żeromskiego 41 i 41A	Miasto Dzierżoniów Miasto Bielawa	9 700 000,00	L	I	P
	Termomodernizacja budynków mieszkalnych	Miasto Dzierżoniów	8 000 000,00	L	I	O

Nazwa kierunku działania (priorytet inwestycyjny)	Nazwa przykładowego działania	Lokalizacja	Szacunkowy koszt [zł]	Typ projektu		
				Z	RP	ZP
D. Budowa i modernizacja sieci gazowych i ciepłowniczych	Budowa i modernizacja sieci gazowych i ciepłowniczych, w tym m.in.:	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	do oszacowania	P, L	I	O
		Gmina Niemcza (Kietlin, Wilków Wielki)	20 000 000,00	L	I	O
		Gmina Dzierżonów	20 000 000,00	L	I	O
		Gmina Łagiewniki	do oszacowania	L	I	O
	Modernizacja źródeł ciepła w ciepłowni zlokalizowanej przy ul. Żłotej w Dzierżonowie (inwestycje ZEC Sp. z o.o.)	Miasto Dzierżonów	do oszacowania	P, L	I	P
	Rozbudowa sieci ciepłowniczej i podłączanie do niej nowych odbiorców (inwestycje ZEC Sp. z o.o.)	Miasto Dzierżonów	do oszacowania	P, L	I	P
E. Instalacja systemów monitorowania zanieczyszczenia powietrza na obszarze aglomeracji	Podniesienie jakości powietrza poprzez zazielenienie centrów miast i miejscowości oraz instalację systemów monitorowania zanieczyszczenia powietrza w regionie	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	do oszacowania	P, L	I	O
	Ograniczenie emisji gazów, pyłów i hałasu, w tym poprzez ograniczenie ruchu zmotoryzowanego	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	1 000 000,00	P, L	I, S	O
		Gmina Dzierżonów	500 000,00	P	I, S	O
	Ograniczenie emisji na terenie regionu poprzez zakup pojazdów elektrycznych lub innych wraz z punktami ładowania	Gmina Łagiewniki	do oszacowania	P	I, S	O
Priorytet 5.3. Doskonalenie systemu gospodarki odpadami						
A. Inwestycje we wzmacnianie gospodarki o obiegu zamkniętym w tym poprzez zapobieganie powstawaniu odpadów i ograniczanie ich ilości, efektywne gospodarowanie zasobami, ponowne wykorzystywanie, naprawy oraz recykling	Budowa Zakładu Termicznego Przetwarzania Odpadów	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	350 000 000,00	P, L	I	P
	Lokalny program skierowany do właścicieli nieruchomości w zakresie wyposażania nieruchomości w przydomowe kompostowniki	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	do oszacowania	P, L	I	O
B. Budowa punktów selektywnej zbiórki odpadów komunalnych (PSZOK)	Budowa gminnych Punktów Selektywnego Zbierania Odpadów oraz ogólnodostępnych dla mieszkańców gniazd selektywnego gromadzenia odpadów, w tym m.in.:	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	do oszacowania	P, L	I	O
		Piława Górna	5 000 000,00	L	I	P
Priorytet 5.4. Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i krajobrazu						
A. Ochrona i właściwa ekspozycja cennych siedlisk przyrodniczych	Wyeksponowanie i zabezpieczenie obszarów cennych przyrodniczo i krajobrazowo	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	800 000,00	P, L	I	O
		Gmina Dzierżonów	200 000,00	P, L	I	O
C. Opracowanie zintegrowanej polityki krajobrazowej (reklamowej) na obszarze aglomeracji	Opracowanie i realizacja zintegrowanej polityki krajobrazowej (reklamowej) na obszarze Aglomeracji Dzierżoniowskiej	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	do oszacowania	P	D, I, S	O
Priorytet 5.5. Dostosowanie do zmian klimatu i zwiększenie retencyjności obszaru						

Nazwa kierunku działania (priorytet inwestycyjny)	Nazwa przykładowego działania	Lokalizacja	Szacunkowy koszt [zł]	Typ projektu		
				Z	RP	ZP
A. Opracowanie i wprowadzanie planów adaptacji do zmian klimatu	Opracowanie i realizacja zintegrowanego planu adaptacji do zmian klimatu	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	do oszacowania	P	D, I	O
B. Rozwój zielono-niebieskiej infrastruktury	Rozwój zielono-niebieskiej infrastruktury, w tym m.in.:	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	do oszacowania	L	I	O
	Projekty z zakresu zagospodarowania lub/i aranżacji lokalnej przestrzeni publicznej, ze szczególnym nastawieniem na powstanie lub aranżację zielonych miejsc takich jak: roślinny mural, portret lub pejzaż, połączony z nasadzoną roślinnością, które stworzą jedną całość, ekologiczny/roślinny przystanek komunikacji publicznej, ogród kieszonkowy/park kieszonkowy, inne projekty zakładające powstanie pozytywnych, ekologicznych zmian w przestrzeni lokalnej.	Miasto i Gmina Pieszyce	do oszacowania	L	I	O
C. Wspieranie retencjonowania (magazynowania) wody, w tym małej retencji	Lokalny program wspierania właścicieli nieruchomości w zakresie retencji wód opadowych i roztopowych	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	do oszacowania	P, L	I	O
	Budowa i odtworzenie zbiorników retencyjnych	Gmina Dzierżoniów	500 000,00	P, L	I	O
Priorytet 5.6. Poprawa bezpieczeństwa						
A. Budowa i modernizacja infrastruktury przeciwpowodziowej	Uporządkowanie gospodarki wodnej, działania polegające na ochronie przeciwpowodziowej, regulacje cieków wodnych, budowa zbiorników retencyjnych, przeciwpożarowych	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	do oszacowania	P, L	I	O
B. Regulacja cieków wodnych oraz rozwój i modernizacja urządzeń melioracji podstawowej i szczegółowej	Przebudowa i konserwacja systemów rowów odprowadzających wody opadowe i roztopowe w kierunku ograniczenia odprowadzania wód do głównych cieków wodnych	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	do oszacowania	P, L	I	O
	Regulacja cieków wodnych	Gmina Niemcza (rzeka Ślęza)	3 000 000,00	L	I	O
	Regulacja koryt rzek i pozostałych cieków wodnych	Gmina Dzierżoniów	do oszacowania	L	I	O
C. Rozwój potencjału służb publicznych – rozwój monitoringu, systemów prognozowania i ostrzegania przed stanami nadzwyczajnymi oraz systemów ratownictwa i doposażenie służb ratowniczych	Wspieranie działalności Straży Pożarnej, Policji oraz innych służb zapewniających bezpieczeństwo	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	500 000,00	P, L	I	P
	Poprawa bezpieczeństwa poprzez budowę i modernizację monitoringu wizyjnego, w tym m.in.:	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	do oszacowania	L	I	O
		Miasto Dzierżoniów	1 500 000,00	L	I	O
		Gmina Piława Górna	70 000,00	L	I	O
		Gmina Niemcza	300 000,00	L	I	O
D. Uporządkowanie gospodarki energetycznej	Rozwój lokalnej spółki energetycznej na terenie aglomeracji	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	do oszacowania	P, L	I	O
Priorytet 5.7. Edukacja ekologiczna						
A. Promocja, doradztwo, podnoszenie świadomości i wiedzy mieszkańców, przedsiębiorców i władz lokalnych w	Lokalny program edukacyjny w zakresie: 1) powietrze: ograniczanie niskiej emisji, promocja termomodernizacji, wpływ zanieczyszczenia powietrza na zdrowie, uchwała antysmogowa,	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	do oszacowania	P	D, S	O

Nazwa kierunku działania (priorytet inwestycyjny)	Nazwa przykładowego działania	Lokalizacja	Szacunkowy koszt [zł]	Typ projektu		
				Z	RP	ZP
zakresie efektywności energetycznej i wykorzystania odnawialnych źródeł energii B. Edukacja podnoszenie świadomości i wiedzy mieszkańców, przedsiębiorców i władz lokalnych w zakresie efektywnej gospodarki odpadami C. Wprowadzenie jednolitego systemu informowania mieszkańców o przepisach prawnych w zakresie ochrony środowiska (informowanie o obowiązkach i prawach)	2) gospodarka odpadami: selektywna zbiórka odpadów, ograniczenie ilości wytwarzanych odpadów, przydomowe kompostowanie, ograniczanie ilości wytwarzanych odpadów w gospodarstwie domowym.					
	Kampania edukacyjna – edukacja ekologiczna wśród mieszkańców i turystów	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej Gmina Dzierżoniów	250 000,00 50 000,00	P, L P	S S	O O
	Edukacja ekologiczna - wykonanie nasadzeń na terenie gminy współpraca ze szkołami i przedszkolem	Miasto i Gmina Pieszyce	do oszacowania	P	S	O

OSI 6. WSPÓŁPRACA I ZARZĄDZANIE

Nazwa kierunku działania (priorytet inwestycyjny)	Nazwa przykładowego działania	Lokalizacja	Szacunkowy koszt [zł]	Typ projektu		
				Z	RP	ZP
Cel strategiczny 6. Aglomeracja Dzierżoniowska obywatelska i efektywnie zarządzana						
Priorytet 6.1. Budowa sprawnego systemu komunikacji z i pomiędzy mieszkańcami						
A. Zapewnienie dostępu do informacji poprzez utworzenie strony internetowej aglomeracji, w tym udostępnianie oferty: sportowej, rekreacyjnej, kulturalnej i innych	Utworzenie strony internetowej Aglomeracji Dzierżoniowskiej, w tym udostępnianie oferty: sportowej, rekreacyjnej, kulturalnej i innych	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	do oszacowania	P, L	I, S	O
B. Budowa systemu dialogu społecznego wykorzystującego media tradycyjne, nowoczesne technologie oraz media społecznościowe	Utworzenie platformy komunikacyjnej urząd – mieszkańcy – przedsiębiorcy oraz urząd – urząd w ramach Aglomeracji Dzierżoniowskiej	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	do oszacowania	P, L	I, S	O
C. Zapewnienie udziału społecznego w zarządzaniu i podejmowaniu decyzji w sprawach publicznych, w tym poprzez organizację spotkań z mieszkańcami i konsultacji społecznych	Działalność bieżąca jst	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	–	–	–	–
D. Budowa i wzmacnianie tożsamości mieszkańców z obszaru Aglomeracji	Opracowanie zintegrowanego programu na rzecz rozwoju integracji społecznej i rozwoju społeczeństwa obywatelskiego	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	do oszacowania	P	D, S	O
	Utworzenie Aglomeracyjnego Centrum Wsparcia Aktywności Obywatelskiej	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	do oszacowania	P	I, S	O
	Tworzenie miejsc aktywności społeczności lokalnych (integracja wspólnot lokalnych, pobudzanie odpowiedzialności za dobro wspólne, krzewienie postaw patriotyzmu lokalnego)	Miasto i Gmina Pieszyce	2 900 000,00	L	S	O

Nazwa kierunku działania (priorytet inwestycyjny)	Nazwa przykładowego działania	Lokalizacja	Szacunkowy koszt [zł]	Typ projektu		
				Z	RP	ZP
Priorytet 6.2. Tworzenie mechanizmów współpracy z organizacjami pozarządowymi i partnerami społeczno-gospodarczymi działającymi na obszarze aglomeracji						
A. Wsparcie merytoryczne, organizacyjne i finansowe organizacji pozarządowych oraz innych form inicjatyw społecznych	Utworzenie Centrum Wsparcia Organizacji Pozarządowych	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	do oszacowania	P	S, I	O
	Opracowanie mapy aktywności organizacji pozarządowych działających na terenie aglomeracji	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	do oszacowania	P	S	O
B. Wspólna zintegrowana polityka rozwoju trzeciego sektora	Opracowanie zintegrowanej polityki rozwoju trzeciego sektora	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	do oszacowania	P	D	O
C. Organizacja cyklicznych spotkań Partnerów tworzących aglomerację	Współpraca w ramach Aglomeracyjnych Grup Branżowych (wymiana dobrych praktyk i stosowanych rozwiązań, integracja)	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	do oszacowania	P	S	O
Priorytet 6.3. Zapewnienie dostępu do nowoczesnych, wysokiej jakości usług administracji publicznej						
A. Usprawnienie systemu zarządzania aglomeracją w celu przyspieszenia realizacji procesów i procedur administracyjnych	Rozwój Centrum Usług Wspólnych	Miasto Dzierżoniów	do oszacowania	L	S	P
	Przebudowa, modernizacja, remont budynku po byłym gimnazjum w celu utworzenia Gminnego Centrum Usług Publicznych (GCUP) w Piławie Górnej	Gmina Piława Górna	12 000 000,00	L	I, S	P
C. Zwiększenie dostępności wysokiej jakości nowoczesnych usług publicznych, w tym zapewnienie powszechnej dostępności e-usług, e-administracji i e-komunikacji	Kompleksowa obsługa interesanta w urzędzie z wykorzystaniem elektronicznych formularzy na platformie ePUAP i zapewnienie powszechnej dostępności e-usług, e-administracji i e-komunikacji, w tym m.in.:	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	do oszacowania	L	I, S	P
	Rozwój e-usług dla mieszkańców Dzierżoniowa	Miasto Dzierżoniów	do oszacowania	L	I, S	P
	E-urząd gminy Dzierżoniów	Gmina Dzierżoniów	do oszacowania	L	S, I	P
	E-usługi, digitalizacja Urzędu Miasta i Gminy w Niemczy	Gmina Niemcza	do oszacowania	L	S, I	P
	Stworzenie wspólnego środowiska systemowego dla JST aglomeracji	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	do oszacowania	P, L	I, S	O
	Przebudowa budynku Starostwa Powiatowego w Dzierżoniowie przy ul. Świdnickiej 38 w celu zapewnienia dostępności dla klientów i dostosowania do wymogów przeciwpożarowych.	Dzierżoniów ul. Świdnicka 38	1 300 000,00	P	I, S	P
D. Współpraca instytucjonalna i międzysektorowa w obszarze turystyki, sportu, rekreacji, kultury, edukacji, pomocy społecznej i integracji społecznej	<i>Działalność bieżąca jst</i>	<i>JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej</i>	-	-	-	-
E. Doskonalenie kadr samorządowych	Podnoszenie kwalifikacji pracowników poprzez branżowe szkolenia dla JST	JST Aglomeracji Dzierżoniowskiej	do oszacowania	P, L	S	O

5.3. WYKAZ POTRZEB REMONTOWYCH I INWESTYCYJNYCH W ZAKRESIE INFRASTRUKTURY KOMUNIKACYJNEJ:

Lp.	Nr drogi	Nazwa odcinka [relacja]	Długość [km]
POWIAT DZIERŻONIOWSKI			
1.	3004D	ul. Piastowska w Piławie Górnej	1,20
2.	3004D	od skrzyżowania z DK 8 do granicy z powiatem ząbkowickim	4,70
3.	3007D	Myśliszów - Owiesno	4,00
4.	3008D	Piława Dolna - Owiesno	3,50
5.	3012D	ul. Piastowska w Uciechowie	1,50
6.	3013D	Oleszna - Ratajno	2,80
7.	3015D	Gilów - skrzyżowanie z DK 8	6,30
8.	3016D	odcinek w Kamionkach	3,50
9.	3017D	Bielawa - Piława Dolna	0,80
10.	3019D	Mościsko - Jażwina	6,00
11.	3021D	Wojśławice - Piotrówek	2,00
12.	2877D	Pieszycy - Piskorzów	2,50
13.	2878D	Jażwina - Książnica	7,00
GMINA MIEJSKA DZIERŻONIÓW			
1.	DW 383	ul. Kilińskiego - od torów kolejowych do granic miasta	1,12
2.	DW 383	ul. Świdnicka - od ul. Daszyńskiego do ul. Kościuszki	0,20
3.	DW 382	ul. Świdnicka - od Rodna Solidarności do ul. ul. Kasztanowej	0,35
4.	DW 382	ul. Ząbkowicka i Wojska Polskiego - od skrzyżowania z ul. Bat. Chłopskich do skrzyżowania z ul. Staszica	1,12
5.	117130D	ul. Wrocławska - od ul. Piłsudskiego do ul. Bielawskiej	0,21
6.	117103D	ul. Sikorskiego - od Ronda Gruzińskiego do ul. Sikorskiego (Os. Różane 10)	0,60
7.	117106D i 117080D	ul. Słowiańska wraz z Osiedlem Słonecznym - od ul. Bat. Chłopskich do ul. Ząbkowickiej	0,56 +0,20
8.	117094D	ul. Prochowa	0,51
9.	117061D	ul. Miernicza	0,21
10.	117136D	ul. Żeromskiego i Prusa	1,24
11.	117083D	ul. Wieniawskiego, Chopina, Moniuszki i Paderewskiego (Os. Makowe)	1,35
12.		ul. Poczтова	0,35
13.	117117D	ul. Szkolna	0,5
14.	117011D	ul. 11-Listopada	0,5
15.	117078 D	Osiedle Kolorowe	0,9
16.	117076D	Osiedle Błękitne	1,05
17.	117082D	Osiedle Żłote	0,65
18.		Osiedle Tęczowe	2,8
19.	117077D	Osiedle Jasne	0,95
20.		Osiedle Różane	2,85
21.		Osiedle Zacisze (ul. Zacisze, Cybulskiego, Kwarcowa, Piaskowa, Armii Krajowej, Spokojna, Ks. Dzierżonia)	2,18
22.	117124D	ul. Wesoła	1,15
23.	117048D	ul. Korczaka	1,6
24.	117071D	ul. Nowowiejska, Mostowa i Nowogrodzka	3,15
25.	117113D	ul. Struga	0,32
26.	117060D	ul. Mickiewicza	0,35
27.		Budowa nowych odcinków dróg na obszarach budownictwa mieszkaniowego i przemysłowego (ul. Kamienna, ul. Kilara, cd. ul. Sowiogórskiej, ul. Przedwiośnie, łącznik Korczaka -Wrocławska, ul. Świdnicka, ul. Zamenhofa, Ząbkowicka-Cicha i inne)	
GMINA MIEJSKA BIELAWA			
1.	117879D	ul. 3-go Maja	0,9
2.	117883D	ul. Andersa	0,9
3.	117896D	ul. Bankowa	0,5
4.	117919D	ul. Boczna	0,5
5.	117927D	ul. Frankowskiego	0,7

Lp.	Nr drogi	Nazwa odcinka [relacja]	Długość [km]
6.	117903D	ul. Grabskiego	0,7
7.	117884D	ul. Grota Roweckiego	0,5
8.	117932D	ul. Korczaka	0,9
9.	117946D	ul. Nowobielawska	2,0
10.		Osiedle Podgórskie	
11.	117904D	ul. Piastowska (od pl. Wolności do skrzyżowania z ul. H. Sienkiewicza)	0,2
12.	117898D	ul. Pileckiego	0,6
13.	117887D	ul. Piłsudskiego	0,8
14.	117947D	Sowia	0,6
15.	117906D	ul. Strażacka	0,3
16.	117950D	ul. Wolności (od ul. Bohaterów Getta do Placu Wolności)	1,4
17.	117931D	ul. Wysoka	0,4
18.	117957D	ul. Żeromskiego	2,9
19.		budowa obwodnicy Bielawy (III etap),	
20.		budowa obwodnicy Piławy Dolnej i włączenia do niej obwodnicy Bielawy	
GMINA MIEJSKA PIŁAWA GÓRNA			
1.	118060D	ul. Ząbkowicka	0,70
2.	118051D	ul. Tulipanowa	0,20
3.	118038D	ul. Stanisława Staszica	0,42
4.	118055D	ul. Rumiankowa	0,30
5.	118057D	ul. Poziomkowa	0,12
6.	118037D	ul. Osiedlowa	0,21
7.	118058D	Osiedle Młyńskie	0,47
8.	118023D	ul. Niecała	0,20
9.	118056D	ul. Makowa	0,09
10.	118052D	ul. Herbaciana	0,29
11.	118064D	ul. Kościńska – odcinek od zabudowań do granicy miasta (od strony Gilowa)	2,24
12.	118040D	ul. Budowlanych	0,16
13.	118067D	ul. Lipowa	2,67
14.	118026D	ul. Żytnia	0,18
15.	3004D	ul. Piastowska	
16.	382	ul. Andrzeja Struga	
GMINA MIEJSKO-WIEJSKA NIEMCZA			
1.	117537D	Rynek, ul. Piastowska	0,25
2.	117542D	ul. Słowiańska	0,22
3.	117555D	ul. Wiejska	0,30
4.	117500D	Wilków Wlk.	0,80
5.	117491D	Nowa Wieś Niemczańska	0,90
GMINA MIEJSKO-WIEJSKA PIESZYCE			
1.	DW 383	Dzierżonów - Pieszyce	5,20
2.	3016D	Pieszyce - Kamionki	8,40
3.	117651D	Od drogi wojewódzkiej nr 383 do granic miasta Dzierżonów ul. Dolna - Świdnicka	2,40
4.	117652D	ul. Nadbrzeżna	0,30
5.	117655D	Od drogi powiatowej nr 3018D do Leśniczówki	3,80
6.	117661D	ul. Rolna	0,70
7.	117662D	ul. Skowronkowa	0,20
8.	117664D	ul. Kopernika	0,60
9.	117669D	ul. Mickiewicza	0,52
10.	117688D	ul. Ziemomysła	0,27
11.	117693D	ul. Bukowa	0,30
12.		ul. Sportowa	0,26
13.		ul. Truskawkowa	0,15
14.		ul. Poziomkowa	0,20
GMINA WIEJSKA DZIERŻONIÓW			
1.	116973D	Dzierżonów – Nowizna	3,85
2.	116949D	ul. Szkolna Mościsko	1,50
3.	116948D	ul. Poczтовая Mościsko	1,00

Lp.	Nr drogi	Nazwa odcinka [relacja]	Długość [km]
4.	116950D	ul. Wierzbowa Mościsko	0,50
5.	116951D	ul. Długa Nowizna	0,70
6.	116966 D	ul. Wrocławska, Uciechów	2,50
7.	116956 D	ul. Ogrodowa Ostroszowice	0,30
8.	116957	ul. Krótka Ostroszowice	0,20
9.		Jodłownik – droga do zabudowań (osiedle przy lesie)	1,5
10.		Ostroszowice – ulica Słoneczna	0,5
11.		Wiatraczyn – Jodłownik	3,0
12.		Owiesno-Bielawa	3,0
13.		Owiesno – droga do zabudowań	1,5
14.		Myśliszów – droga do zabudowań i gruntów rolnych	0,7
15.		Dobrocin – droga do zabudowań (osiedle)	0,6
16.		Uciechów – odcinek pomiędzy ulicą Lipową a Zieloną	1,6
17.		Uciechów – ulica Wylotowa (odcinki do zabudowań)	1,5
18.		Roztocznik – drogi do zabudowań	1,0
19.		Włóki – ulica Pogodna	1,5
21.		Włóki – ulica Łąkowa	1,5
22.		Tuszyn – drogi do zabudowań	1,0
23.		Kiełczyn – droga do zabudowań	0,5
24.		Kiełczyn – ulica Makowa	1,0
25.		Jędrzejowice – droga do zabudowań	0,7
26.		Książnica – ulica Leśna	1,5
27.		Książnica – ulice: Kasztanowa, Polna, Widokowa	3,5
28.		Nowizna – ulica Łąkowa	0,7
29.		Mościsko – ulica Szkolna	1,0
30.		Mościsko – ulica Zielona	0,5
GMINA WIEJSKA ŁAGIEWNIKI			
1.	3014D	Oleszna - Jaźwina	7,50
2.	3013D	Ratajno - Oleszna	3,50
3.	2028D	Oleszna (od mostu) - Oleszna (skrzyż. z 3014D)	2,50
4.	3012D	Tuszyn (Gr. Gminy)- Jaźwina	0,50
5.	3023D	Przystronie - Ligota Wielka	4,00
6.	2078D	Kiełczyn (Granica Gminy) - Jaźwina (skrzyż. z 3012D)	0,40
7.	3030D	Trzebnik - Trzebnik	0,40
8.	3020D	Sokolniki - Sokolniki (granica powiatu)	1,20
9.	117214D	Sokolniki - Oleszna	1,00
10.	117224D	Łagiewniki - Ratajno- Sieniawka	4,50
11.	117240D	Sieniawka -Ligota Wielka	2,50
12.	117211D	Radzików - Radzików	0,70
13.	117225D	Łagiewniki - Łagiewniki ulice: Mickiewicza. Cukrownicza, Górna, Konopnickiej, Kwiatowa, Sportowa, Witosza, Zboińskiej	2,30
14.	117227D	Łagiewniki - Łagiewniki ul. Przemysłowa	0,60